

Kak denešnji turopolski kajkavski pisci pišeju III

Kuzmić, Boris

Source / Izvornik: **Škrijna turopölska, 2022, 5, 1 - 7**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:010245>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

ISSN 2623-8063

ŠKRIJNA

turopölska

Časopis na turopölskomu dijalektu

5
2022.

mh
maticahrvatska

OGRANAK MATICE HRVATSKE U VELIKOJ GORICI

ŠKRIJNA turopölska • godina 5. • broj 5. • Velika Gorica, 2022.

ŠKRIJNA turopolska • godina 5. • broj 5. • Velika Gorica, 2022.
Časopis na turopolskomu dijalektu

Izlazi jednom godišnje

<i>Osnivač i izdavač:</i>	Ogranak Matice hrvatske u Velikoj Gorici Velika Gorica, Trg kralja Tomislava 2 e-adresa: <i>matica.gorica@gmail.com</i>
<i>Za nakladnika:</i>	Ana Plehinger
<i>Uredništvo:</i>	Đurđa Parać Ana Plehinger Stjepan Rendulić
<i>Glavni urednik:</i>	Stjepan Rendulić
<i>Lektura:</i>	Stjepan Rendulić
<i>Adresa uredništva:</i>	Ogranak Mh u Velikoj Gorici – ŠKRIJNA turopolska, 10408 Velika Mlaka, Antuna Grahovara 10 e-adresa: <i>skrijna.turopolska@gmail.com</i>
<i>Dizajn i priprema:</i>	Karlo Krezić
<i>Tisak:</i>	Tiskara Markulin d.o.o.
<i>Naklada:</i>	200 primjeraka
<i>Cijena:</i>	30 kuna

Časopis se izdaje uz potporu Grada Velike Gorice.

Slika škrinje na zadnjoj stranici korica:
Škrinja za ruho u stalnom postavu Muzeja Turopolja u Velikoj Gorici

(... Jêzek jê živ dok ga se govori i pišê ...)

DE JÊ KAJ (KAZALO)

Spelovnik (Uvodnik)

Slovo glövnoga urednika I - III

Turopölski jêzek i obiĉaji

Boris Kuzmić: Kak denešnji turopölski kajkavski pisci pišeju III. ... 1 - 7

Boris Kuzmić: O jeziku kajkavskoga pjesništva Nadice Kološa ... 8 - 19

XXXXXXXXXX: Tekst scenarija filma
„Iščemu turopölsko blögo“ 20 - 36

Turopölski kniževni puti

Đurđa Parać: Pleški Vrapĉek 37 - 52

Turopölskê pripovetkê i pesmê

Nevenka Cundeković: Recêpti 53 - 56

Nevenka Cundeković: Pesmê 57 - 58

Đurđa Parać: Slötki život – ekološka bomba 59 - 62

Nadica Kološa: Licitarsko srcê 63 - 64

Vladimir Stepanić: bem ti te vodene kozice! 65 - 71

Stjepan Zlodi: Koroba i coprijê 72 - 75

Stjepan Zlodi: Đukina zöjdna völa 76 - 80

Ivanka Rožić: Ivek i strojnski jeziki 81 - 82

Poseben privržek

Nikola Maković: Velikomlôĉki zöpisi – *Turopölski vugliĉ, II. dël* ... 83 - 144

Živlejnski puti spisatelof (Životopisi autora) 145 - 148

SPELOVNIK (UVODNIK)

Slovo glŏvnoga urednika

Drŏgi i preštmani čitateli!

I vu ovomu, petomu broju ŠKRIJNĚ, nastŏvlamu nekterĚ člankĚ naše spisatelof, a nekteri spisateli pripravili su nŏvĚ člankĚ. SĚ jĚ to vu veĉ poznatemi i određenemi dĚli („rubrikami“).

Časopis jĚ podelen na tri dĚlĚ (*rubrike*): Na *Turopŏlski jězek i obiĉajě*, *TuropŏlskĚ kniževnĚ putĚ* i na *TuropŏlskĚ pripovetkĚ i pesmĚ*. K tomu jĚ još privržen *Poseben privržek*, a privrženi su i *Živlejnski puti spisatelof* (*Životopisi autora*).

V dĚlu *Turopŏlski jězek i obiĉaji* govori sĚ o pisajnu naše turopŏlske piscof i o opĉuvajnu jezika i govora koj bašĉinĚ.

Vu prvomu članku, *Kak denešnji turopolski kajkavski pisci pišeju*, dr. sc. Boris Kuzmiĉ (bivši Goriĉanec, a sad Zagrebec, vu srcu i duše navek Turopolec) pišĚ trejti i zŏjdni nastavek analizĚ „kakvum kajkavšĉinum pišeju denešnji turopolski pisci“. Oseĉam dužnost, kakti urednik, da privrgnĚm svojĚ mišlejnĚ o izboru piscof od strŏnĚ gospona Kuzmiĉa. Slavica Sarkotić drugaĉ pišĚ od druge turopŏlske piscof s obzirom da žive vu mestu tero jĚ pod jŏkem utecajem banovinskĚ štokavicĚ. Takaj sĚ mŏramu pitati f tere mere jĚ i Jasna Vuga turopŏlski pisec. Ona žive i pišĚ f Turopolu, ali ona ne pišĚ po turopŏlske.

Vu drugomu članku, *O jeziku kajkavskoga pjesništva Nadice Kološa*, dr. sc. Boris Kuzmiĉ analizĚral jĚ nězinu zbirku *Ti se nedaj zaboravu* da bi videl do terĚ merĚ spisatelka koristi jězek starešĚ kajkavskĚ kniževnosti vu svojem denešnom govoru i pisovajnu.

Vu trejtemu članku pripravljen jĚ tekst scenarija filma „Iščemu turopolsko blogo“. Film jĚ napravljen i pokŏzan za DŏnĚ *Europske baštine* na Velike Gorice 2021. leta.

V délu *Turopôlski kniževni puti* Đurđa Parać pišê o živlejnu i pisajnu svojê mamicê (tak su negda, a tak i denes na Plêsu zoveju baku) Judicê, a dôla je jê i lépo imê: *Pleški Vrapček*.

V délu *Turopôlskê pripovetkê i pesmê* je pripovetkê i pesmê spisalo višê spisatelof: Nevenka Cundeković (Velika Mlaka), Đurđa Parać (Velika Gorica -Pleso), Nadica Kološa (Ogulinac), Vladimir Stepanić (Velika Gorica -Kurilovec), Stjepan Zlodi (Šiljakovina) i Ivanka Rožić (Buševac).

V délu *Poseben privržek* jê poznati Velikomlôčan, Nikola Maković, inžinér strojôrstva i det pêtinajst nukof, spisal jêden dél povesti Velikê Mlôke tak da jê pisal o ludem kaj živeju ili su živeli na Velike Mlôke. To jê on spisal vu članku *Turopolski vuglič* i to jê drugi dél *Vugliča*. Ima još i trejti dél teri bu štômpan vu šestom broju ŠKRIJNĚ.

On jê pisal o ludem i o tomu kaj sê na Mlôke dogojalo i to onak kak jê on videl i doživel. Pri tomu mōramu razmeti da jê o nekemi ludmi višê, a o nekemi mejnê napisal. To jê zôto kaj su mu nekteri bili bližeši a nekteri dalši, pôk jê o jênem znal višê, a o drugem mejnê. Zôpisi su to o dužemu vremenu tak da su neki ljudi spomenuti koj živi a več su pomrli, a nisu spomenuti oni teri su sê potlam zrodili.

Po ovemi bi zôpisi mogli stručnoki pratiti odnose met rodbinum, a posebno nijove nôdimkê (ili kak to on veli „po špotu“). I morê sê rêči da na Velike Mlôke ovoga časa nima bolše zôpisof ot ove.

Na zôjdnê su privrženi *Živlejnski puti spisatelof* (*Životopisi autora*) teri su pripravili člankê za ŠKRIJNU.

Trêba ponoviti da su nekteri članki spisani na turopôlskomu dijalektu, a nekteri na standardu. Spisатели na turopôlskomu dijalektu pišêju na svemu govoru (saki taj govor jê jên dél turopôlskoga dijalekta) i onak kak misli da bu nôjbolê napisal kaj jê mislil rêči. I onak kak jê napisano tak jê naštômpano. Lektorérani su samo oni članki za terê su spisатели iskali da jê glôvni urednik lektoréra prema svemu govoru turopolskoga dijalekta.

Pri kraju bi još privrgel da jê i ovaj Spelovnik (*Uvodnik*) spisan prema jenomu govoru turopôlskoga dijalekta i to govoru teri sê govori vu sredine Turopola i s terem sê služi glôvni urednik. Tak jê pripravljen da su privržena posebna slova tere ni vu abecede našega standardnoga jezika, ali s teremi sê morê napisati saka turopôlska zgovorena rêč.

Privržena su četiri nôva slova: ê, Ê ; é, É ; ô, Ô ; ǫ, Ő

Ovak sê nôva slova zgovorjaju:

ê, Ê	é, É	ô, Ô	ǫ, Ő
između e i a	između e i i	između o i a	između o i u

Na réči nisu deti znôki „naglasnoga sustava“ jer Turopôlci znôju, vu pravilu, kak sê tera réč zgovorja.

Drôgi i preštmani čitateli!

Čitajtê ŠKRIJNU i nôjtê kaj zameriti!

Ob Sêsveta, 1.XI. (prvoga dôna meseca zimca), 2022. leta

Stjepan Rendulić,
glôvni urednik

TUROPÖLSKI JÊZEK I OBIČAJI**Kak denešnji turopölski kajkavski pisci pišeju III?**

Boris Kuzmić,
Zagreb

Del trejti (kraj)

U prošla dva dela prikazana je fonologija, a sad se bum pozabavil morfologijom, i to samo promjenljivim riječima – imenicama, zamjenicama, pridjevima i glagolima. Brojevi se ne buju zeli v obzir budući da su slabo zastupeni pri našem piscom, pretežito pjesnikof. Tu se ne buju proučavale nepromjenljive riječi jer one za morfologiju nisu bitne – one su važne samo tvorbeno i sintaktički, a to je posebna tema.

Imenice m. i sr. roda

Imenice m. roda za neživo u A imaju oblik jednak G, npr. *kiša zna puta, po letu beciklina rivle, on bu ti jemput puta pokazal, televizora črno-beloga na smetje budu hitili*. To je zabilježeno u pjesništvu Slavice Sarkotić. Kod svih pisaca imenice m. roda u V jd. redovito imaju nastavak -0, npr. *Bartol, Štefan, gospon, Blaž, O, Ježuš, na pleškumu polu*. Svi pisci u L jd. imenica m. i sr. roda imaju nastavak -u, npr. *po svetu, v Buševcu, po putu, na dareku, vu gradu, na koncu, v sakem pogledu, u redu, po dvorišču, v selu, na garištu, pri srcu, na selu*. Vrlo rijetko, kod imenica m. roda nalazimo nastavak -e (samo kod Kovačevića) ili -i kod imenica sr. roda (samo kod Vuge), npr. *v Buševce, v žepe, pri sude, v sele, po leti*. Da se u I jd. im. m. i sr. roda na palatalni suglasnik potvrđuje nepalatalni nastavak -om našao sam to samo kod Kovačevića, npr. *z mačom, z Jankičom, srcom, oružjom*. Kod pjesnikinje Vuge obrnuta je situacija – u jednom sam primjeru našao palatalni nastavak za nepalatalnu osnovu imenica, npr. *pred špiglem*.

U N mn. imenice m. roda imaju kratke oblike, npr. *glasi, muži, vuki, člani, hrasti, dari, tragi, križi*. Svi pisci u G mn. imenica m. roda imaju nastavak *-ov (-of)*, a u imenica sr. roda nulti nastavak, npr. *selakov, žoharov, snobokov, sakramentov, vukov, zdencov, mobitelof, internetof, piscof, susedof, suncof, kosov, cvetof, z lajtov, drv donesi, jajec, tenke kril, sel*. Nulti se nastavak za imenice m. roda čuva samo u primjeru *penez*. U D mn. imenica m. roda potvrđuju se dva nastavka *-om* (Vitez, Cvetković) ili *-em* (Kovačević, Sarkotić), npr. *tak je pripovedal turistom, k lugom, k ognom zelenem, starcem, Turopolcem, ludem, prijatelem, tičem*. Nastavak *-am* kod imenica sr. roda pronašao sam samo u jednom primjeru kod Jandriš-Parać, npr. *lietam*. Lokativ mn. imenica m. roda je raznovrstan – potvrđuju se četiri ravnopravna nastavka: *-e* (Sarkotić, Cvetković), *-i* (Vitez, Cvetković), *-em* (Vitez), *-ima* (Kovačević), npr. *osiple po ručnike i po stare papere, na obluka, po ormare, pri licitari, v želuci im kruli, v želucem je kmica, v čestitarima*. Kod imenica sr. roda u L mn. dominantna su dva nastavka: *-e* (Sarkotić, Jandriš-Parać, Cvetković, rijetko Kovačević) i *-ima* (Kovačević, Vitez), a vrlo su rijetki *-a* (Kovačević, Sarkotić) i *-i* (Sarkotić, Vitez), npr. *na kole, na vrate, na nebese, na spraviščima, u selima, u srcima, na garištima, po črevima, v sela, po dvorišča, na mlademi pleči, v pleči kočī*. Kod imenica m. roda I mn. ima pretežit nastavak *-i*, a rijetko *-ima* (Kovačević, Sarkotić, Vitez) i *-mi* (Kovačević, Cvetković), npr. *pred plemenitaši, z Ilirci, s kojni i s koli, pod obluki, pred svati, za cucki, z kotači, žutemi prsti, med svadljivci, z posli, z žuli, z soldatima, z kojnama, med ludmi, ze semi zubmi*. Kod imenica sr. roda I mn. ima nastavke *-i* (Kovačević) i *-ima* (Vuga, Vitez, rijetko Kovačević), npr. *pred vrati, z vrati, z vedri, stolečima pisali, dobrim delima, letima su ga iskali, z vratima*.

Imenice ž. roda

Imenice ž. roda u DL jd. imaju nastavak *-e* kod skoro svih pisaca, npr. *krave, dece, k meše, v kujne, v bertije, pri hiže, v soldačije, dece, f kučice, na slike, na svile, v roditelske hiže, v Makedonije, f penzije, po babičine rubače*. Samo Vuga u L jd. ima jedini nastavak *-i*, a Sarkotić vrlo rijetko, npr. *mreži, v kujnici, pri meši, v zipki, po zimi, v mašti, v beloju opravici, na vuri, vu grabi*. Skoro svi pisci u V jd. imaju nastavak *-a*, osim Kovačevića koji može imati i nastavak *-o*, npr. *Marica, deklica moja, Baro, Maro, mamo, bračo, teco*. Skoro svi pisci u I jd. imaju nastavak *-um*, npr. *z trgovinum, z metlum, gospodum, z nogum, z špricum, nad glavum, pred hižum, leptum, slikum, rukum*.

Nastavak *-om* potvrđuje se samo kod Viteza i rijetko kod Kovačevića, npr. *z šniticom, motikom, vladavinom, zastavom*. Nastavak *-u* vrlo rijetko se javlja kod Kovačevića, npr. *z tom špricu*. Imenice ž. roda na suglasnik jako su rijetke, a u I jd. imaju nastavke *-jum* (najčešći) i *-jom, -ju* (rjeđe), npr. *s tum častjum, z rečjum, z pametjum, z lučjom, ljubavju*.

Skoro svi pisci u G mn. imaju nulti nastavak, npr. *bogoslovne škol, krav, rož, srn, živic, ruk*. Samo Vuga i Vitez imaju nastavak *-a*, npr. *do solza, dan žena*. Nastavak *-i* je vrlo rijedak (Sarkotić, Cvetković), npr. *čudaj zvezdi, od moje smiejov i suzi*. U D mn. nalazim uglavnom potvrde s nastavkom *-am*: *kravam, kokošam, ženam, sablam*. Samo u jednom primjeru kod Kovačevića nalazim nastavak *-ami*, npr. *komešovim se odredbami pokoravali*. U L mn. dominantan je nastavak *-a*, npr. *v šuma, na naše Vukomeričke gorica, v ruka, v škrina, vu te čižma, vu te senja, f cipela nove, v nijene novina, za stare škrinja, po stare šarapolka, po vusnica, v nosnica, po plesnive stroha*. Rijetko nalazim nastavak *-am* (Kovačević), a nastavak *-ami* rijedak je kod Sarkotić i Jandriš-Parać, a relativno čest kod Cvetković, npr. *o ženidbe i ženam, na tvojemi štengami, na rukami, v zenami, v grudicama, v kriesnicami*. Imenice ž. roda na suglasnik u L mn. imaju nastavak *-ima*, npr. *po lasima, v lasima*. U I mn. potvrđuje se pretežit nastavak *-ami*, npr. *svinami, z praznemi rukami, s kravami, z knjigami, z granami, z jagodami, pod štengami, z bosemi nogami*. Kod Viteza je jedini potvrđeni nastavak *-ama*, npr. *vulicama goričkim*, a nastavci *-a, -am* i *-mi* rijetko su potvrđeni kod Cvetković, npr. *pod noga, med plavkastem žicam, ze svojemi zežuknjenemi suzmi*. Imenice ž. roda na suglasnik imaju nastavke *-mi* i *-ima*, npr. *lasmi, rečima, z mislima*.

Zamjenice

Deklinacija osobnih zamjenica *ja* i *ti* kod većine pisaca glasi: N *ja, ti*, G *mene, tebe*, DL *mene, tebe*, I *menum, tobum*. Vuga i vrlo rijetko Kovačević i Sarkotić imaju razliku u DL, npr. *meni, tebi*, a u I samo Vuga i vrlo rijetko Kovačević imaju oblike *menom, tebom*, a Jandriš-Parać *tuobom*. Zamjenica *on* u L ima oblik *n(j)em*, a u I oblike *n(j)im* i *n(j)em*. Kod većine pisaca javljaju se oblici *s j*. Zamjenica *ona* (ž.r.) u D glasi *n(j)e*, L *jne, n(j)e*, I *n(j)um*. Zamjenice *mi* i *vi* u D imaju oblike *nam* i *vam* (T, 87), u L *nas, nami* i *vami*, u I *nami, vami*. Samo Jandriš-Parać ima oblike L i I *nomi, noami* i *voami*. Zamjenica *oni* potvrđuje se u D oblicima *njem, jem*, u A oblicima *-jne, nje, je*, u L glasi *njimi* i *nje*, a u I *njimi*.

Deklinacija povratne zamjenice glasi: G *sebe*, DL *sebe*, I *sobum* (skoro svi pisci), *sobom* (Kovačević), *suobom* (Jandriš-Parać).

Od neličnih oblika zamjenica tipa *taj-ta-to* ili *naš-naša-naše* izdvajam: G jd. m. roda *tega* (Vuga), D jd. ž. roda, npr. *te* (svi pisci), *toj* (Vuga), L jd. m. roda *tem*, *tom* (svi pisci), *tiem* (Jandriš-Parać), L jd. ž. roda *te*, I jd. m. i sr. roda *tem* (svi pisci), *tim* (Kovačević), *tiem* (Jandriš-Parać), I jd. ž. roda *tum* (svi pisci), *tom* (Kovačević), G mn. m. i sr. roda *te*, G mn. ž. roda *te* (svi pisci), *tih*, *ti* (Vuga), D sva tri roda *tem*, L sva tri roda *te*, I sva tri roda *temi*.

Posvojne zamjenice za 3. lice jd. i mn. glase *negov*, *nejni*, *nijov*.

Zamjenica *kaj* potvrđuje se istim oblikom kod svih pisaca, samo Kovačević, uz *kaj*, ima i obike *kej* i *ke*, a u priloga *zake*, *zakej*. Ima i nekajkavskih oblika: *šta* (Kovačević), *ništa* (Kovačević, Sarkotić, Jandriš-Parać), *ništ* (Kovačević), *niš* (Kovačević, Vuga, Sarkotić, Jandriš-Parać), *nič* (Sarkotić).

Uz zamjenicu *nigdo* potvrđuju se i zamjenički oblici *nihče* (Vuga) i *nišče* (Sarkotić). Uz zamjenicu *negdo* potvrđuje se i oblik *nešče* (Sarkotić).

Pridjevi

Od pridjeva izdvajam: L jd. m. i sr. roda s nastavkom *-em* (Kovačević, Jandriš-Parać, Sarkotić) npr. *po ovom našem mrskem putu*, *v velikem korite*, *po širokem našem dvorišču*, *na selskem grobiju*. Potvrđen je i nastavak *-om* (Kovačević, Cvetković), npr. *pri Veselom Turopolcu*, *v Turopolskom lugu*, *na tem lepom dareku*, *na ovom jadnom svetu*, *o rujnom vincu*, *u ovom starom letu*, *v rubinovom plavnu*, *na svetom ognju*; L jd. ž. roda s nastavkom *-e* (svi pisci), npr. *na zadružne zemlice*, *o Vincekove čerke*, *v kršćanske lubavi*, *f svoje svilne bleščeče beline*, *vu mrkle noči*, *f stare pletene košare*, *po babičine rubače*; I jd. m. i sr. roda s nastavkom *-em* (većina pisaca), npr. *z domačem svetom*, *z dugem nosom*, *z ovom belem ručnikom*, *z Blaževem kumom*, *z našem rujnem vincom*, *z lancekom zlatnem*, *z babinem jezikom*, rjeđe s nastavkom *-im* (Kovačević, Vitez), npr. *z belim cukrom*, *pogledom smilnim*; I jd. ž. roda s nastavkom *-um* (svi pisci), npr. *z velikum gospodum*, *pred mraclinscum stezum*, *pred cirkvenum bertijum*, *pod turscum vladavinom*, *z blatnum vodum*, *z Majčicum Božum*, *za onum plavum šumum*, *staračcum rukum*.

Od množinskih padeža izdvajam: G mn. m. i ž. roda s nastavkom *-e* (svi pisci), npr. *z nas čiste selakov*, *mlade Ilircov*, *sedem cirkvene sakramentov*,

bogoslovne škol, od borove iglic, od spucane muzikoaške žic; D mn. m. roda s nastavkom *-em* (svi pisci), npr. *plemenitem Turopolcem, dobrem, plemenitem i poštenem ludem, starem ludem, k ognom zelenem*; L mn. sr. roda s nastavkom *-im* (Kovačević), npr. *na turopolskim spraviščima, u strajnskim selima*, L mn. ž. roda s nastavkom *-e*, npr. *v naše velike turopolske šuma, na naše Vukomeričke gorica, na ove naše suve vusnica, f cipela nove, v nijene novina, za stare škrinja, vu senja deteče, po stare šarapolka*; I mn. sva tri roda s nastavkom *-emi*, npr. *pred nami turopolskemi plemenitaši, s praznemi koli, z onemi svojemi rudastemi lasmi, z praznemi rukami, z dvemi grbavemi kotači, žutemi prsti, z bosemi nogami, z rukami punemi, z oreji črnemi*. Nastavak *-im* za I mn. ž. roda nalazim samo kod Viteza, npr. *vulicama goričkim*.

Komparativ pridjeva tvori se pomoću nastavaka *-ši/-eši* (svi pisci), npr. *bolša, bolše, jakši, vekšo, vekšega, dugši, mlajša, krajši lepše, frižešega, bogatešoga, preštimatešoga, starešomu, laganeša, noveše, slajšega, stareši*. Nastavak *-ji* nalazim kod nekoliko pisaca (Kovačević, Sarkotić, Cvetković), npr. *boljega, boljemu, gorje, boleg puta, deblji*. Nastavak *-ejši* samo kod Vuge, a nastavak *-eji* samo kod Cvetković, npr. *pametnejša, smilneji*. Superlativ se tvori tako da se komparativu doda čestica *naj-*.

Glagoli

Prezent

Svršeni prezent glagola *biti* kod skoro svih pisaca ima kraće oblike, npr. 1. *bum*, 2. *buš*, 3. *bu*, 1. *bumo / bumu*, 2. *bute*, 3. *budu / buju*. Oblik *bumo* imaju Jandriš-Parać i Cvetković, oblik *budu* imaju Kovačević i Sarkotić, a oblik *buju* potvrđen je kod Vuge, Viteza i Cvetković. Duži oblici potvrđuju se samo kod Kovačevića, npr. 1. *budem*, 3. *bude*, 1. *budemo*. Zanimjani svršeni prezent glagola *biti* ima stegnute oblike: kod Kovačevića nalazim 1. *nam* (= ne bum), 3. *na* (= ne bu), 1. *namo* (= ne bum), 2. *nate* (= ne bute), a kod Sarkotić je potvrđen oblik 3. *neju* (= ne buju). Kod Sarkotić sam našao oblik *neju* samo u okviru futura drugog. Zanimjani nesvršeni prezent istoga glagola ima oblike: 1. *nis*, 3. *ni / ne* (Kovačević); 1. *nesem, nes*, 2. *nesi*, 3. *ne*, 1. *nesmo* (Sarkotić); 1. *nisem*, 3. *ni* (Vitez, Jandriš-Parać), 3. *ni* (Cvetković).

U 1. l. mn. prezenta glagola samo Jandriš-Parać i Cvetković imaju nastavak *-mu*, npr. *bumu, smu, sedimu, moaramu*.

U 3. l. mn. prezenta glagola pisci se razlikuju u tome provodi li se (tipa *letiju, drčiju*) ili ne (tipa *lete, drče*) analogija prema 2. l. mn. Većina pisaca ima i jedne i druge oblike, osim Kovačevića koji je dosljedan u čuvanju starog stanja, npr. *razmu, išču, moru, vlove i zapru, odluču, idu, žive, sede*. Oni koji imaju dvostruke oblike podijeljeni su: kod Sarkotić, Jandriš-Parać i Cvetković prevladavaju mlađi oblici (tipa *drčiju, letiju, nosiju*), npr. *letiju, bežiju, voziju, beliju, bleščiju, zvoniju, zlatiju, veliju, curiju, noriju, rodiju, stariju, nosiju, naovlačiju, ne želiju, zmoažeju, govoriuju, klijeju, kreščiju*, a kod Vuge i Viteza stariji oblici (tipa *nose, lete*), npr. *šepču, vele, pojdu, mame, vide, stide, idu, podnose, poju, se šeču*.

Futur prvi

Od autora koji rabe knjiške oblike futura prvog izdvajaju se Kovačević, Vitez i Cvetković, npr. *ja oču zapisati, ja ču govoriti, gdo neće pomoći, čovek oče zadobaviti, on neće razmeti, on neće ženiti, hoćemo prodati, vsi trsja delati neču, Mađari neču razmeti, oču steći, oču posejati, oče nadeliti*. Futur prvi, kao što se vidi, tvori se od prezenta glagola htjeti (*oču, očesh, oče, očemo, očete, oču*) i infinitiva.

Futur drugi

Futur drugi se tvori od kraćih oblika svršenog prezenta glagola *biti* (*bum, buš, bu, bumo / bumu, bute, budu / buju*) i glagolskog pridjeva radnog, npr. *bum sterala, bum prečital, buš išel, buš trebil, bu znalo, bu pobegel, bu moral, bumo videli, bumu videle, bumu ponesle, bute ostali, bute stali, budu hitili, budu iskali, budu pristajale, budu došli, budu ukinuli, buju zrasla, se buju smejali, kaj buju jeli*. Oblik *bumu* u svojim tekstovima imaju Jandriš-Parać i Cvetković, oblik *budu* Kovačević i Sarkotić, a *buju* Vuga i Vitez. Samo Kovačević rijetko ima duže oblike, npr. *bude smudil, bude zešpotala, budemo imeli*. Kod Sarkotić samo pronašao zanijekani oblik *neju* (stegnuto od *ne budeju*), npr. *primetili neju*.

Imperativ

Od imperativnih oblika izdvajam: u 2. l. jd. *dej, daj, naj* (= *nemoj*), *noaj, pogleč, poveč, prekriži, reči, pomoli se, pojdi, podragaj, donesi, nateši, odi*. Oblik *naj/noaj* u značenju *nemoj* imaju svi pisci.

Samo sam na jednom mjestu kod Sarkotić pronašao oblik *nemoj*, npr. *nemoj biti lut*. U 3. l. jd. imamo rijetke oblike koji su jednaki 2. l. jd. kao *Bog budi s tobom, falen budi Jezuš, falen budi Jezušek na polu* (Kovačević, Vitez); pretežit način tvorbe je pomoću čestice *nek* i prezenta glagola, npr. *nek dojde, nek ga pripremi, nek bude, nek se seti, nek polefko vosek curi, nek ide*. Kod turopolskih kajkavskih pisaca *naj* u značenju *neka*, kao u staroj kajkavskoj književnosti, pronašao sam u samo jednom primjeru kod Sarkotić, npr. *naj živica te objeme*. U 2. l. mn. imamo zabilježene oblike *dejte, najte* (= *nemojte*), *sedenete, platete, dižete se, dojdete, odlučete se, budete, dajte pustete, živete, rečete, vrnete*. Nema zabilježenih primjera s nastavkom *-ite* tipa *dojdite, nosite, budite* i sl. 3. l. mn. rijetko je potvrđeno, npr. *nek se deca zemu, nek se smeju, nek ne dojdu*.

Kondicional prvi

Kondicional prvi tvori se pomoću oblika *bi* za sva lica i glagolskog pridjeva radnog:

1. *ja bi se španceral, ja bi se žalila, baš bi ja štel čuti, 2. ti bi ga popil, 3. on bi pomogel, bi bil, gdo bi štel, bi počel, bi mogel, bi videl,*

1. *morali bi mi krenuti, mi bi morali početi, mi bi znali, mi bi bili, 3. kak bi oni došli.*

Glagolski prilog sadašnji

Glagolski prilog sadašnji potvrđuje se nastavkom *-č* kod skoro svih pisaca, npr. *pomučeč, čekajuč, gledeč, sedeč, strepeč, dihajuč, trepeč*. Samo pjesnikinja Sarkotić, uz nastavak *-č*, ima glagolski prilog sadašnji s nastavkom *-či*, npr., *dišeči, smrdeči, hropteči, bledeči*.

Z ovem bi zaključil svoju pripovest o glasovima i oblicima naše denešne turopolske kajkavske piscof.

Lepi pozdrav šelem sem Turopolkam i Turopolcem!

Boris Kuzmić,
bivši Goričanec, a sad Zagrebec,
vu srcu i duše navek Turopolec

O jeziku kajkavskoga pjesništva Nadice Kološa

Boris Kuzmić,
Zagreb

Sažetak

U radu se analizira jezik kajkavske pjesničke zbirke "Ti se nedaj zaboravu" (2018.) g.) autorice Nadice Kološa (1951.). Analiza će pokazati u kojoj mjeri autoričin suvremeni kajkavski književni jezik uključuje dijakroniju (poznavanje jezika stare kajkavske književnosti) i sinkroniju (suvremene turopoljske govore, pogotovo ogulinečki govor, čija je autorica izvorna govornica).

Ključne riječi: kajkavsko pjesništvo; kajkavski književni jezik; Nadica Kološa; Ogulinec, Turopolje

U ovome radu analizirat će se jezik pjesničke zbirke *Ti se nedaj zaboravu* (2018.) autorice Nadice Kološa. Analizi se neće pristupiti isključivo kao samosvojnome tekstu, nego će se uključiti i poznavanje jezika stare kajkavske književnosti kao i suvremenih turopoljskih govora čija je autorica izvorna govornica. Čini mi se zanimljivim istražiti autoričin jezik zato što može pokazati koliko prati književnu tradiciju, koliko suvremene dijalektalne crte koje su zajedničke i većini kajkavskih govora, a koliko je njezin pjesnički izričaj isključivo turopoljski. Da bi se moglo utvrditi koliko pisci pišu svojim materinskim govorom, potrebno bi bilo izraditi fonološki i morfološki opis njihova zavičajnog govora. U slučaju pjesnikinje Nadice Kološa riječ je o ogulinečkome govoru koji zasad nema samostalne jezične analize, ali je djelomice obrađen u radovima istraživača turopoljskih govora, posebice onih Antuna Šojata (1982.). Prema Šojatu (1982.: 322), ogulinečki govor pripada središnjoj skupini turopoljskih govora. Jezik Nadice Kološa analizira se na fonološkoj i morfološkoj razini zato što one najbolje zrcale tipične dijalektalne osobine, a one se uspoređuju s crtama drugih turopoljskih govora (Šojat 1982.), ali se i odmjeravaju o jezik bogate kajkavske pisane baštine (Šojat 2009.).

Pjesnikinja Nadica Kološa rođena je 1951. u Ogulincu. Osnovnu školu završila je u Buševcu, a srednju Kemijsko-tehničku školu u Zagrebu. Velika je ljubiteljica prirode i dugi niz godina članica je Planinarskog društva Naftaplin Zagreb. Predsjednica je, od njezina osnivanja do danas,

Udruga žena Ogulinec koja se bavi promicanjem kulture i narodnih običaja ogulinečkog kraja.

Pjesme je pisala sedam godina prije objave prve zbirke pjesama *Ti se nedaj zaboravu*. Izvor i podsjetnik prilikom pisanja kajkavskih pjesama bile su autoričine dvije bake koje su s njom živjele te mnoge tete i stričevi. Sam naslov zbirke govori o tome da ne zaboravimo odakle potječemo, kako su govorili i živjeli naši stari.

U članku se uz primjere navode brojevi koji označavaju broj stranice u objavljenoj zbirci.

Fonološke osobitosti

Refleks *šva* uglavnom je *e*, npr. *zetskane 10, steza 11, den 13, 78, 100, tetec 14, bogec 17, otišiel 17, šeptala 34, veter 41, sen 45, 100, denes 61, pes 85*. Taj je refleks u staroj kajkavskoj književnosti najčešći, a zajednički je i sa stanjem u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 343–344, 2009.: 15). Samo u imenicama *dan* i *imendan* nalazim refleks *a*, npr. *dan 21, 68, 70, 104, dana 17, imendan 16*. *Šva* se u prijedlogu *v* vokalizira u *vu* 9, 15, 33.

Samoglasnik *a* kada je kratak ili dug bilježi se s *a*, ali u primjerima *dej 68, 93, dejte 32* stanje je sukladno većini turopoljskih govora gdje *a* ispred *j* prelazi u *e* (Šojat 1982.: 342). U staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 2009.: 10) nalazimo samo oblike s *a* u spomenutim oblicima.

Refleks prednjega nosnoga samoglasnika redovito je *e*, npr. *se 5, me 11, prijeli 68, mesec 67*. Isti je rezultat i u turopoljskim govorima i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982.: 345, 2009.: 10–11).

Refleks stražnjega nosnog samoglasnika redovito je *u*, npr. *ruke 9, 10, stisnule 9, perušinu 10, vuska 11, moguće 15, mamu 79*. Isti je rezultat i u turopoljskim govorima i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982.: 346, 2009.: 12–13).

Samoglasnik *-i* gubi se u prefiksu *iz-* i u glagolu *imeti*, npr. *spod 10, 30, zvadila 10, zišlo 36, znad 43, spod 44, 54, zišli 54, nesmo mele 23, meti 97*, ali: *imet 97*. U staroj kajkavskoj književnosti ta je pojava rijetka, ali je redovita u turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 351, 2009.: 17–18).

Tuđice na *-ir, -irati* autorica piše sa sufiksom *-er*, npr. *gratulerajne 16*,

špancera 92. Ima za to dosta potvrda u staroj kajkavskoj književnosti, pa tako i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 347, 2009.: 16).

Promjenu samoglasnika *o* > *e* pratimo u prefiksu *pro-*, npr. *prejde* 35, 85, *precvele* 55; promjenu *o* > *u* u primjerima *unda* 10, 23, 41, 85, *kuliko* 28, 53, *nekuliko* 31, ali: *milovale* 9, *verovali* 102. U jeziku stare kajkavske književnosti samoglasnik *o* pretežito je neizmijenjen¹, a navedene promjene potvrđuju se u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 342, 348, 409).

Gubljenje samoglasnika *o* na kraju riječi nalazim u primjerima *kak* 5, *tak* 5, 9, 50, *tam* 27, *onak* 34. U predzadnjem slogu samoglasnik *o* gubi se u primjerima *nemre* 60, *nemreš* 78. U navedenim primjerima očituje se osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (RHKKJ 1991.: 683, Šojat 1982.: 351, 2009.: 17).

Refleks *jata* redovito jest ekavski, npr. *reka* 5, *zlejati* 5, *sečam se* 9, *vreme* 9, *sedela* 10, *navek* 11, *nes* 13, *lek* 15, *lečilo* 15, *ne imel* 17, *neje skril* 17, *sekira* 18, *seno* 30, *videte* 95, *gneздо* 99. Ikavski refleks *jata* javlja se u primjerima *sinokoše* 5, 54, 61, *tira* 11, *stiral* 95, *ni* 10, 41, 50, ali: *ne* 14, 17, 26, 34. Istražujući turopoljske govore Šojat (1982.: 345) je zabilježio refleks *e* u kratkom i u dugom slogu. Glagol *těрати* zabilježen je s ikavskim refleksom, ali nema potvrda za isti refleks u prefiksu *ně-* u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982.: 345). Glagol *těрати* u staroj se kajkavskoj književnosti pretežito bilježio s ikavskim refleksom (Šojat 2009.: 15).

Slogotvorno *l* dalo je *u*, npr. *sunce* 12, *Vukevec* 13, *suze* 13, 42, *napunile* 25, *jabuke* 27, *žuti* 55. U staroj kajkavskoj književnosti ista je situacija², a u suvremenim turopoljskim govorima moguć je i refleks *o* (Šojat 1982.: 346, 2009.: 12).

Slogotvorno *r* čuva se u primjerima *srce* 5, *grlile* 10, *grla* 11, *vrnuti* 13. U jeziku stare kajkavske književnosti pretežito nalazimo bilježenje slogotvornoga *r* glasovnom sekvencom *er*³, a u govoru mnogih turopoljskih sela takvo *e* znatno se reducira (Šojat 2009.: 14).

Stežanje samoglasnika potvrđuje se primjerima *tvega* 9, *meg* 11, *mega*

¹ Među rijetkim unošenjem govornih crta u jezik stare kajkavske književnosti izdvaja se promjena *pro-* > *pre-* koja je relativno slabo zastupljena, dok je promjena *o* > *u* u priloga *kuliko* i *tuliko* redovita (Šojat 2009.: 11–12, 16).

² Iznimku čine Vramčevi tekstovi i pokoje sporadično odstupanje.

³ Iznimku čini Vramec koji ima nekoliko primjera sa sekvencom *ar*.

12, 41, 69, *ke* 17, *memu* 53, *svemu* 85, 88, 97, ali ima primjera u kojima ono izostaje: *mojemu* 14, *mojega* 27.

U suvremenim turopoljskim govorima nalazimo potvrde za obje pojave (Šojat 1982.: 350). U staroj kajkavskoj književnosti stegnuti oblici sporadične su pojave (Šojat 2009.: 17).

Početni glas *h* čuva se u primjerima *hižu* 16, *hižic* 23, *hiže* 24, 78, 85, *hiža* 64, *hodi* 92, a u primjerima *armoniku* 14, *rastov pen* 18, *lebeka* 19, *itila* 21, *ladu* 30, 39, *ital* 45, *ižica* 62, *iti* 84, *očeš* 94 početno se *h* gubi. U turopoljskim se govorima početno *h* najčešće gubi (Šojat 1982.: 356). U središnjem slogu *h* se mijenja u *v* ili *j*, a vrlo rijetko se gubi, npr. *kruva* 11, 12, 17, 19, 36, *kuvače* 14, *puvala* 18, *kruvek* 19, *suve* 20, *ruvo* 21, *ruva* 24, *kuvarice* 31, *juva* 31, *kuva* 38, *puvati* 42, *strava* 63; *oreja* 60, *oreji* 60, *štijače* 60, *sneju* 64; *poslune* 15. U turopoljskim se govorima središnje, a i završno, *h* često gubi ili zamjenjuje glasovima *v* ili *j* (Šojat 1982.: 356). U završnom slogu *h* nije sačuvano u dosta primjera, najčešće u L mn., npr. *v žule zarašćene* 10, *na pleče* 11, 17, 33, 37, *na drvene kole* 21, *na zmučene vole* 21, *poslagane male hižic* 23, *na prste* 36, *na noga* 36, *po graba* 37, *po livada* 54, *na ruka* 78. Manji je broj primjera gdje se završno *h* čuva, npr. *svojeh* 9, *zlatneh* 12, *prah* 17, *zapušćeneh* 69, *oneh* 69, *zežulaneh* 88. Promjenu završnoga *h* u *j* ili *v* (> *f*) pratimo u sljedećim primjerima: *orej* 63, *kruf* 19. *H* se mijenja u *š* ispred *t* u oblicima glagola *šteti* (= htjeti), npr. *štele* 14, 19, *štela* 16, 18, 21, *štelo* 32, *štel* 42, 95, *šteti* 77. Skupina *hv* mijenja se u *f* u primjerima *zafalile* 25 i *fala* 50. Posljednje su dvije pojave razvidne i u turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 357). U staroj kajkavskoj književnosti, bez razlike u položajima ili pripadnosti pojedinim suglasničkim skupinama, redovito se čuva etimološko *h* (Šojat 2009.: 27).

Protetsko *v* potvrđuje se primjerima *vuska* 11, *vure* 11, *vuski* 25, *vura* 85. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 349, 2009.: 16).

Prijedlog *v* dobro je očuvan, npr. *v ljubavi* 5, *v ruke* 10, *v trsje* 11, *v životu* 16, *v hiže* 24; nema primjera s prijedlogom *f*. Potvrđuje se i prijedlog *vu*, npr. *vutaj čas* 5, *vu krilo* 9, *vu vesejlu* 15, *vu jesen* 33. Vrlo rijetko završno -*v* prelazi u -*f*, npr. *sav* 73, *z orejov* 72; *kruf* 19. U jeziku starih kajkavskih pisaca i suvremenih turopoljskih govora potvrđuju se prijedlog *v* i *vu* (Šojat 1982.: 344, 2009.: 39).

Završno se -*l* i ono na kraju sloga redovito čuva, npr. *došel* 16, *misel*

33, *posel* 35; *selski* 14. Ista je situacija u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 359, 2009.: 22–23).

Depalatalizacija glasa *l* pretežito se provodi, npr. *Turopolu* 5, *Turopole* 5, *lubavi* 5, *postelu* 10, *pola* 12, *žuli* 30, *bolu* 36, *lut* 45, *lubičice* 56. Samo u primjerima *vesejlu* 15, *vesejlem* 39 depalatalizacija se ne provodi. U većini suvremenih turopoljskih govora izvršena je depalatalizacija glasa *l*, a u staroj kajkavskoj književnosti puno je toga ovisilo o pojedinim položajima u riječi ili sufiksima koji će omogućiti ili ne provođenje depalatalizacije (Šojat 1982.: 359, 2009.: 22–24).

Suglasnik *ń* realizira se u primjerima *po kunjice* 31, *konjske* 31, a depalatalizirani primjeri jesu *detinstva* 11, *pen* 18 i *sankala* 38. Primjeri s metatezom palatalnoga elementa kao *jn* najčešći su i potvrđuju se u primjerima *sečajna* 9, *vajnikuša* 10, *živlejne* 10, *trplejne* 10, *trjne* 11, *najnu* 11, *kojne* 32, *pojne* 23, 26, *vujne* 19, *sečajnu* 38, *zajni* 42, *škrijnami* 70. U jeziku starije kajkavske književnosti broj potvrda za promjene *ń > n*, *jn* vrlo je malen (Šojat 2009.: 24), a u suvremenim turopoljskim govorima to je redovita pojava (Šojat 1982.: 360–361).

Refleks glasa *t`* u većini je kajkavskih govora dalo *č*, koji se fonetski i fonološki izjednačio s refleksom praslavenskoga glasa *č*. To je razvidno i u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 2009.: 29, 1982.: 361), pa tako i u autoričnim pjesmama, npr. *nečeš* 5, *sečam se* 9, *sečajna* 9, *kučnoga* 11, *proleče* 53.

Refleks glasa *d`* ovdje je *đ*, npr. *pređe* 24, *tuđe* 77, *tuđu* 88, *tuđem* 98. To je osobina zajednička jeziku starije kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 2009.: 30).

U suglasničkoj skupini *čl-* posljednji suglasnik je ispao, npr. *čovek* 88, 95. U jeziku stare kajkavske književnosti oblik *čovek* potvrđuje se samo u Pergošića (RHKKJ 1985.: 309).

Suglasnička skupina *čr-* nije izmijenjena, npr. *črnoga* 19, *črlenele* 27, *črešne* 41, *črlene* 41, *črešnu* 41, *črlen* 64, *črn* 67, *črep* 68, ali: *crte* 26. Gotovo je ista situacija i u turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 362). U staroj kajkavskoj književnosti uglavnom se bilježi skupina *čr-*, osim u pisaca s kraja 18. i početka 19. stoljeća koji je zamjenjuju skupinom *cr-* pod utjecajem štokavske književnosti (Šojat 2009.: 32).

Promjenu *dn > n* nalazim u primjerima *jeno* 5, *jenu* 14, 50, *jene* 24, 45, *jenoga* 17, *jena* 21, *jen* 30, 97, *najenput* 74, *v jenom* 97, ali: *jedno* 28.

Ta je promjena u jeziku stare kajkavske književnosti iznimno rijetka – za nju nalazimo tek nekoliko potvrda (Šojat 2009.: 37). U suvremenim turopoljskim govorima provodi se redovito (Šojat 1982.: 364, 405).

Promjena *kt > t* zabilježena je u primjeru *terom* 96. Suglasnička skupina *kt* čuva se u primjerima *nekteri* 31, *nekatero* 74. U suvremenih turopoljskih govora *k* se čuva samo u obliku *nekteri*, a u staroj kajkavskoj književnosti oblik *teri* uopće nije potvrđen (Šojat 1982.: 362, 2009.: 36).

Promjene *pč > č*, *pš > š* i *pt > t* nalazim u primjerima *čele* 77, *čelice* 95, *šenicum* 12, *šenica* 40, *tičicam* 41, *tiči* 41, *tice* 57, 70, *tičeke* 95. Te promjene nisu zabilježene u jeziku stare kajkavske književnosti, ali ih nalazimo u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 362, 2009.: 36).

Suglasničke skupine *skj* i *stj* daju isti rezultat *šč*, npr. *smetlišču* 23, *dvorišče* 33, 64, *pišči* 35, *dvorišču* 38, *išče* 66, *iščem* 81. To je pojava zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982.: 361, 2009.: 34–35).

U primjerima *zdrčali* 16, *odrčim* 28, *zdrčale* 31 suglasnička skupina *-tr-* mijenja se u *-dr-*. Ista je pojava zabilježena u jeziku stare kajkavske književnosti i u turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 363, RHKKJ 1985.: 473).

Promjenu *vs > s* nalazim u primjerima *sega* 13, 21, 28, *se* 14, 18, *sakojake* 14, *sakomu* 15, *sakom* 16, *saki* 17, *sakidešni* 19, *sekakvog* 21 i dr. Promjenu *vs > sv* nalazim u primjerima *sve* 15, 16, 54, *sav* 73. To je štokavski utjecaj. Neizmijenjena skupina potvrđuje se primjerima *vsi* 16, *vse* 17, 78.

Promjenu *vz > z* nalazim u primjerima *zela* 10, 28, *zeli* 33, 60, *zemite* 100. Toj promjeni, a i prethodnoj zajednički je nazivnik – one se ne provode u staroj kajkavskoj književnosti ili su u njoj vrlo rijetke, a redovite su u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 357, 2009.: 37).

Promjene *vč > č*, *vl > l*, *vn > n* nalazim u primjerima *čera* 30, *nutre* 18, *lasi* 9, 37, 65, ali: *vnukima* 51. To je tipično za suvremene turopoljske govore, a stari kajkavski pisci provode samo promjenu *vl > l* (Šojat 1982.: 357, 2009.: 37).

Palatalno *r* nalazim u primjeru *morje* 5. To je obilježje jezika stare kajkavske književnosti, ali se čuva, doduše rijetko, i u suvremenih turopoljskih govorima (Šojat 1982.: 358, 2009.: 25).

Rotacizam nalazim u primjerima *nigdar* 5, 10, 18, 64, *nemre* 60,

nemreš 78. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (RHKKJ 1991.: 683, Šojat 1982.: 358).

Neprovođenje sekundarne jotacije potvrđuje se primjerima *cvetje* 5, 54, *smetja* 23, *smetje* 69, *proletja* 73, *cvetja* 73, ali: *proleče* 53, 86, *proleča* 99, 106. U staroj kajkavskoj književnosti nema nijedne potvrde za promjenu *tj > č*, međutim, u suvremenim turopoljskim govorima rijetki su primjeri za navedenu pojavu (Šojat 1982.: 359, 2009.: 33).

U tekstu se potvrđuju nepremetnute i nejotirane suglasničke skupine *jt/jd* u prefigiranim oblicima glagola *iti*, npr. *pojde* 18, *dojdi* 18, *najdem* 28, *dojti* 35, *prejde* 35. Pojava je redovita u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 359, 2009.: 34).

Promjene *ds > c* i *kr > r* nalazim u primjerima *gospocki* 50 i *ruške* 60. To su vrlo rijetke pojave u jeziku stare kajkavske književnosti, ali česte u mnogim kajkavskim govorima, pa tako i u turopoljskim (Šojat 2009.: 40).

Gubljenje pojedinih suglasnika i samoglasnika nalazim u primjerima *nes* (=nesem) 13, 34, *jem* (=jedem) 27, *nem* (=ne bum) 28, *neš* (=ne buš) 53, *kunjice* (=kuhinjice) 31. Te su pojave česte u suvremenim turopoljskim govorima, a izostaju u jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 1982.: 365).

U primjerima *slive* 19, 20, 60, *slivaru* 27 čuva se staro stanje zajedničko jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 2009.: 38).

Druga palatalizacija ne provodi se u primjerima *težaki* 11, 39, *radniki* 35, *koraki* 85. To je zajednička crta i suvremenih turopoljskih govora i jezika stare kajkavske književnosti.

Promjene *tm > km* i *tvr > tr* nalazim u primjerima *kmicu* 97, *kmica* 100, *trdi* 30, *trdo* 73. To je osobitost isključiva u suvremenih turopoljskih govorima, a vrlo rijetka u jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 1982.: 357, 362, 2009.: 40).

Jednačenje po mjestu tvorbe u sandhi-položaju potvrđuje se primjerim *ž njimi* 68, *ž nim* 77, *ž num* 94. To je razvidno i u staroj kajkavskoj književnosti, a i u turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 363, 2009.: 38).

Morfološke osobitosti

Imenice m. roda u V imaju nastavak *-0*, npr. *breg moj dragi* 60, a imenica *Bog* ima nastavak *-e*, npr. *naj me kazniti Bože* 81, *oprosti Bože* 81. Imenice sr. roda u L jd. imaju nastavak *-u*, npr. *v tem dvorišću* 64; u N mn. imenice m. roda imaju kratke oblike, npr. *svati* 21, *žuli* 30, *zidi* 68; u G mn. imenica m. roda nastavak *-ov* i *-i*, npr. *z orejov* 72, *zežulaneh prsti* 88, a u im. sr. roda nulti nastavak, nastavak *-i* i nastavak *-a*: *pred puno let* 18, *puno je prešlo leti* 36, *zapuščenah pola* 69; imenice m. roda u D mn. nastavak *-em*: *stricem* 33, *sem ludem* 52; samo u jednom primjeru imamo štokavski nastavak *-ima*, npr. *vnukima reči* 51; u L mn. *-e*, npr. *v žule zarašćene* 10, *na pleče* 11, 17, 33, 37, *na drvene kole* 21, *na zmučene vole* 21, *na prste* 36; u I mn. *-i*, npr. *z radniki i đaki* 35, *ze žepi gliboki* 44. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, osim navedenoga *-e* u L mn. (Šojat 2009.: 44). Razlog toj pojavi leži u činjenici što je kajkavski književni jezik, u odnosu na kajkavske govore, vjerno sačuvao glas *h* u svim položajima unutar riječi. Svi su nastavci potvrđeni i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 387–393).

Imenice ž. roda u DL jd. imaju nastavak *-e*, npr. *mame* 9, 17, 32, *živine* 27, *k dušice* 37, *babice moje* 43, *fala zime* 52, *fala zemle* 52, *k meše* 58, *sake cure* 58, *v molitve* 10, *na ledine* 13, *v drvene hižice* 18, *v Odre* 23, *po zime* 24, *v svadbe* 27, *na zipke* 34, *vute siročije* 36; rijetko se u DL jd. potvrđuje nastavak *-i⁴*, npr. *sestrični* 13, *pri Kralevoj hiži* 18, *v domu staroj pemskoj hiži* 26, *pri meši* 58; u V jd. nastavke *-a* i *-o*, npr. *lepa moja Marica* 101, *pesmo moja* 49, *rodna grudo dedovino* 57; u I jd. *-um*, npr. *z motikum* 11, *stezum* 11, *šenicum* 12, *z bakum* 13, *s pesmum* 15, *z rosnum travum* 25, *z nogum* 34, *z decum* 38, *z kišum* 56, *glavum* 73, *kupicum* 92; u G mn. nalazim nulti nastavak i nastavak *-i*, npr. *nog* 9, *las* 12, *hižic* 23, *kokoš* 23, *rac* 23, *gusek* 23, *jato guski* 25, *bez zvezdi* 67, *jarek suzi* 82; u D mn. nastavak *-am*, npr. *jabukam* 27, *tičicam* 41, *svojem curam* 70; u L mn. stari nastavak *-a(h)* i analoški *-ami*, npr. *na noga* 36, *po graba* 37, *po livada* 54, *na ruka* 78, *v škrijnami* 70; u I mn. potvrđuje se nastavak *-ami*, npr. *s kumicami* 35. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, osim navedenih za V jd. *-o* i L mn. *-a* (Šojat 2009.: 44).

Svi navedeni nastavci, uključujući i one za V jd. i L mn., potvrđuju se u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 395–396).

⁴ U istim primjerima nalazimo i nastavak *-e*, npr. *k meše* 58; *v bogečke te hiže* 18, *v hiže* 24, 50, *pri hiže* 27, 36.

Naglašeni oblici ličnih zamjenica *ja* i *ti* u DL glase *mene* i *tebe*, npr. *mene* 10, 18, 43, *vumene* 12, *pri mene* 101, *k tebe* 9; samo u jednom primjeru nalazim dativni oblik *meni* 37; u I *menum* 18, 33, *tobum* 49. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982.: 402, 2009.: 66).

Osobna zamjenica *on* u L glasi *jnem*, npr. *najnem* 18, *vujnem* 56, a u I *nem*, *z nem* 103; zamjenica *ona* u D glasi *je* 18, 73, 86, a u L potvrđena je oblikom *jne*, npr. *vujne* 19, *pojne* 23, 26. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982.: 403, RHKKJ 2002.: 505).

Osobna zamjenica *oni* u I glasi *njimi*, npr. *ž njimi* 68. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982.: 402–403, RHKKJ 2002.: 505).

Zamjenica *mi* u D ima oblik *nam* 16. U jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima ista je situacija (Šojat 1982.: 402, RHKKJ 1991.: 649).

Povratna zamjenica u D glasi *sebe* 18, a u I glasi *sobum* 33, 81. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora ista je situacija (Šojat 1982.: 402, 2009.: 66).

Od neličnih oblika zamjenica izdvajam: G jd. m. roda, npr. *oveg sveta* 17, 102; L jd. sr. roda, npr. *v tem dvorišću* 64, *pri tem* 66; DL jd. ž. roda, npr. *moje mame* 9, 17, *babice moje* 43, *sake cure* 71, *v bogečke te hiže* 18, *vute siročije* 36, *na nejne strane* 100; I jd. m. i ž. roda, npr. *s svojem ruvom* 70, *pred sakum* 23; G mn. ž. roda, npr. *svojuh mrzleh nog* 9; D mn. m. i ž. roda, npr. *govorim sem* 49, *sem ludem* 52, *svojem curam* 70. U jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora potvrđuju se svi navedeni oblici, osim onoga za G jd. (Šojat 1982.: 402–405, 2009.: 59, 61).

Autorica rabi zamjenice *koji*, *nek(a)teri* i *teri*, npr. *koji* 69, *koju* 69, *nekatere* 74, *nekteri* 31, *terom* 96. Zamjenice *koji* i *nekteri* nalazimo u jeziku stare kajkavske književnosti, a *teri* i *nek(a)teri* nalazimo u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982.: 405, 2009.: 68).

Za zamjenicu *kto* autorica rabi oblik *gdo* 29, 86. To je zabilježeno u jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982.: 405, 2009.: 67).

Zamjenica *kaj* potvrđuje se oblikom *kej* 13, 17, 36, 50, 51, u neodređenim zamjenicama *nikej* 14 i *nekej* 16, a u prilogu *zakej* 63. Na četiri mjesta

javlja se štokavski oblik: *niš* 82, *ništa* 17, 69, 82. Štokavski oblici *niš* i *ništa* potvrđuju se i u jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982.: 405, RHKKJ 1999.: 282–283).

Od pridjeva izdvajam: L jd. m. roda, npr. *na latinskem* 58; L jd. ž. roda, npr. *pri Kralevoj hiži* 18, *v bogečke te hiže* 18, *v drvene hižice* 18, *v domu staroj pemskoj hiži* 26, *po kunjice male* 31; I jd. m. i ž. roda, npr. *z dobrem tekom* 35, *z ljiljanom se belim* 98, *vuskom stezum zagaženum* 11, *z rosnum travum* 25, *z kišum proletnum* 56; G mn. ž. roda, npr. *svojeh mrzleh nog* 9, *zlatneh las* 12, *male hižic* 23; L mn. sr. roda, npr. *na drvene kole* 21; I mn. m. roda, npr. *ze žepi gliboki* 44. Svi navedeni oblici potvrđuju se u jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982.: 398, 2009.: 59).

Od komparativa zabilježeni su: *bolše* 29, 64, 81, *bolu* 36, *črnje* 67, *vredneše* 72, *mejne* 77, *veške* 84, 98, *jača* 86, *lepša* 86. Od superlativa zabilježeni su: *največe* 56, *najtenše* 70, *najslajša* 74. Svi navedeni oblici potvrđuju se u jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima.

Svršeni prezent glagola *biti* je potvrđen u primjerima: 3. l. jd. *bu* 19, 3. l. mn. *budu* 60, *buju* 69. Zanimjekani nesvršeni prezent istoga glagola ima sljedeće potvrde: 1. l. jd. *nes: nes ti rekla* 83; 1. l. mn. *nesmo, smo, smu: nesmo dočekali* 60, *došle smo* 13, *videli smo* 26, *odrastali smo* 36, *smo stali* 42, *složili smu* 33. U 3. l. mn. prezenta gotovo je podjednak broj primjera u kojima se provodi analogija prema 2. l. mn. prema onima koji tu analogiju nemaju, npr. *veliju* 15, 21, 50, *kosiju* 30, *štrčiju* 60, *nafčiju* 87, *bojiju* 95, ali: *zlate se* 12, *plaše* 29, *vide* 69, *koče* 78, *hode* 80, *neču* 80.

Pri tvorbi futura drugog autorica pretežito rabi kratke oblike svršenoga prezenta pomoćnoga glagola *biti*, npr. *bum zela* 28, *kupila bum* 28, *nem se prejela* 28, *bum došla* 82, *bu bolet* 29, *bu mi ostal* 38, *bu prešlo* 39, *bu stiral* 95, *bumo zaigrali* 16, *nemo mele* 23, *zeli bum* 60, *bute spili* 16.

Kao što se vidi iz primjera, potvrđeni zanimjekani oblici glase *nem* i *nemo* (stegnuto od *ne budem* i *ne budemo*). Nema potvrda za 3. l. mn. Autorica rijetko rabi pune oblike, npr. *branila budem* 49, *karala se budem* 49, *ostavila budeš* 49.

Futur prvi je rijedak, npr. *ja neču ništa znati* 82, *zblejati se nečeš* 5, *babe neču više kreketati* 80.

Potvrđeni su sljedeći oblici imperativa: 2. l. jd. *dojdi* 18, *naj* 81, *nemoj* 81, *pogleč* 103, *dej* 68, 93; 3. l. jd. *nek ti dragi Bog podari* 17, *nek ga dosta ima* 19, *nek bu izdešni* 19, *nek selo vidi* 21, *nek se pojedje* 22, *nek se rodi* 22, *nek ostane* 82; 2. l. mn. *dejte* 32, *zbudete se* 69, *zemite si* 100; 3. l. mn. *deca nek vide* 69.

Kondicional prvi potvrđuje se s oblikom *bi* i glagolskim pridjevom radnim, npr. *bi došel* 17, *bi povedal* 17, *bi štela* 18, 28, *bi šteli* 77.

Glagolski prilog sadašnji potvrđuje se nastavkom *-č*, npr. *mučječ* 30, *srameč* 73, *drščeč* 73, *strepeč* 73.

Supin se čuva, npr. *idemo popevat* 15, *pojde leč* 18, ali: *išlo se peči* 19.

Od svih navedenih glagolskih oblika potvrđuju se svi u jeziku stare kajkavske književnosti osim: oblika prezenta *nes*, *smu*, *nem* i *nemo* (Šojat 2009.: 73, 81, 83–85, 88). U suvremenih turopoljskih govora također se potvrđuju svi glagolski oblici, osim 3. l. jd. imperativa tipa *nek dojde* (Šojat 1982.: 406–418). Česticu *nek* u 3. l. jd. imperativa autorica preuzima iz štokavskih izvora.

Zaključak

Uspoređujući autoričinu pisanu građu sa stanjem u jeziku stare kajkavske književnosti (a) te u suvremenim turopoljskim govorima (b) možemo očekivati četiri moguće situacije:

1. jezične osobitosti koje su zajedničke (a) i (b),
2. jezične osobitosti vezane samo uz (a),
3. jezične osobitosti vezane samo uz (b),
4. jezične osobitosti koje ne pripadaju ni (a) ni (b).

Na fonološkom i morfološkom planu u istraženoj građi najčešće se potvrđuju osobitosti pod rednim brojem 1.

Pod rednim brojem 2. nalazim potvrdu samo na morfološkom planu (zamjenicu *koj*). Pod rednim brojem 4. nalazim potvrde na morfološkom planu (*G oveg* i zamjenicu *kej*).

Najzanimljivije su one potvrde pod rednim brojem 3., dakle fonološke i morfološke osobitosti tipične za suvremene turopoljske govore, a nepotvrđene ili vrlo rijetko potvrđene u jeziku stare kajkavske

književnosti, a to su: promjene $a > e$, $čl > č$, $kt > t$, $pč- > č$, $pš > š$, $pt > t$, $vč > č$, $vn > n$, $vs > s$, $vz > z$, bilježenje slogotvornoga r kao r , gubljenje suglasnika h u svim položajima u riječi i zamjena $s/v/j$, gubljenje pojedinih samoglasnika i suglasnika, provođenje sekundarne jotacije, nastavci $-e$ za L mn. imenica m. i sr. roda, a nastavak $-a$ za imenice ž. roda, nastavak $-o$ za V jd. imenica ž. roda, zamjenica *teri, tera, tero* i prezentski oblici *nes, nem, smu* i *nemo*.

Literatura

Kološa, Nadica. 2018. *Ti se nedaj zaboravu*. Zagreb: Kultura snova.

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. 1985. Knjiga prva, svezak 2, Cenitel – Drištavica. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF.

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. 1991. Knjiga druga, svezak 6, Laž– Mučitelica. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za hrvatski jezik HFI.

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. 2002. Knjiga treća, svezak 9, Okol–Pedesetoletni. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Šojat, Antun. 1982. Turopoljski govori. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 6: 317–493.

Šojat, Antun. 2009. *Kratki navuk jezičnice horvatske. Jezik stare kajkavske književnosti*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

(Članak je izvorno objavljen u časopisu *KAJ* 3-4 / 2021.)

Tekst scenarija filma „Iščemu turopolsko blôgo“

Film je snimljen u prigodi obilježavanja Dana Europske baštine u Velikoj Gorici 2021. g. i prikazan je 7. listopada 2021. godine u Velikoj Gorici.

Redateljica filma je Romana Rožić.

LIKОВИ

BICIKLIST TURIST

PJESNIKINJA

DJEVOJKA

MLADIĆ

DJEVOJČICA

2 LOPOVA

DJED MOTORIST

KONOBARICA

KOSTIMIRANE DJEVOJKE I MLADIĆI U KURIJI

BANDERIJAŠ NA KONJU

2 MJEŠTANKE

MOGUT, COPRNICA I 2 NADNARAVNA BIĆA

1. PUTE LJAK I VELIKA LIVADA, DAN / EXT

BICIKLIST TURIST vozi po utabanom makadamskom putu. Fotoaparat mu visi oko vrata. Dan je sunčan. Pokraj staze prostire se velika livada, iza nje polja, iza polja Vukomeričke gorice.

Biciklist turist se zaustavi i promatra cvjetnu livadu. Uzme fotoaparat u ruke i sprema se fotografirati kad na livadi, iz trave ustane pjesnikinja, s knjigom poezije u ruci, travkom ili cvjetićem u ustima. Još k tomu, pjesnikinja otvori kišobran.

BICIKLIST (u čudu)

Aaaa?!

PJESNIKINJA

A- Ambrela.

Biciklist je još u čudu.

PJESNIKINJA

Blešči.

Biciklist ne razumije.

PJESNIKINJA (pokazuje prema suncu)

Blešči, sunce mi blešči!

BICIKLIST

A, to..da..

Pjesnikinja podigne kišobran biciklistu kao pozdrav, on ga fotografira, mahne i produži dalje.

BICIKLIST (za sebe)

Bles..bles..bleš..

2. SOBA, DAN / INT

Djevojka (oko 15 godina), šminka se pred ogledalom. Na kapke upravo nanosi svjetlucavo sjenilo sa šljokicama. Na krevetu sjedi njezina mlađa sestra, djevojčica od 10 godina.

DJEVOJČICA

Kak se bleščiš!

Djevojka ignorira mlađu sestru, promatra se u ogledalu. Šljokice zablistaju na svjetlu.

DJEVOJČICA

A kam ideš?

DJEVOJKA

Kaj te briga.

DJEVOJČICA

Na spoj?

Djevojka ne odgovara, prebire po šminki.

DJEVOJČICA

S kem? Z Lukum?

3. MJESTO LOMNICA, DAN/ EXT

Biciklist turist ulazi u malo turopoljsko mjesto. Zaustavi se kako bi popio vode iz bočice. U bočici je ostalo još samo malo vode. Biciklist se ogleda oko sebe i ugleda mladića (oko 16 godina) kako s ružom hoda ulicom, prema njemu. Zaustavi ga.

BICIKLIST

Oprosti, gdje je ovdje neka trgovina?

Mladić ga gleda blijedo, smeteno.

BICIKLIST

Trgovina, trebao bih kupiti vodu.

Mladić ga i dalje smeteno gleda. Tek onda skine slušalice mobitela koje je imao na ušima.

MLADIĆ

Kaj?

Biciklist mu pokaže praznu bočicu za vodu i protrese ju.

BICIKLIST

Ima li tu neka trgovina?

MLADIĆ

Ima.

Mladić i dalje smeteno stoji, kao da je u oblacima.

BICIKLIST (nervozno)

Pa gdje?

MLADIĆ (pokazuje)

Bertija, cirkva, dučôn - tam.

Biciklist pogleda i vidi toranj crkve. Źeli zahvaliti mladiću, ali ovaj je već produžio dalje.

BICIKLIST (za sebe)

Što je s ovim dečkom?

4. VELIKA LIVADA, DAN / EXT

Pjesnikinja sjedi na livadi pod kišobranom i piše pjesmu u tekicu.

PJESNIKINJA

Betežen! Betežen je od ljubavi za jnum....

5. SOBA, DAN / INT

Djevojka sad jarko crvenim ružem maže usne.

6. VELIKA LIVADA, DAN / EXT

Pjesnikinja nastavlja smišljati ljubavnu pjesmu

PJESNIKINJA

Tak je lepa črlena kak, kak črešnja..
a nejne, ..a nejne..

7. SOBA, DAN / INT

Djevojka napući crveno namazane usne pred ogledalom.

DJEVOJČICA

Čube. Kakve su ti sad čube!

Djevojka vrati ruž u kutiju za šminku, a mlađa sestra ga hitro uzme i želi i sebe namazati. Starija sestra ju lupi po prstima i otme svoj ruž.

DJEVOJKA

Nôj dirati!

8. MJESTO LOMNICA, DAN / EXT

Mladić s ružom u rukama hoda mjestom prema autobusnoj stanici. U zvučnoj pozadini (off-u) čuje se glas pjesnikinje.

PJESNIKINJA (off)

Deklica, ta dekllica črlena je tak..tak..
kak cvetje..kak..kak..

Mladić uđe u autobus.

9. MJESTO LOMNICA, DAN / EXT

Biciklist turist stoji pred crkvom.

BICIKLIST

Cirkva, crkva je tu..

Ogleda se i vidi ugostiteljski objekt ispred kojeg je manja terasa sa stolovima i stolicama.

BICIKLIST

Bertija, birtija je tamo...

Pogledom pronade trgovinu pokraj birtije.

BICIKLIST

A, evo je.

Biciklist krene prema trgovini, prođe pokraj lokala (birtije) i uđe u trgovinu.

10. BIRTIJA, TERASA , DAN / EXT

Pred „birtijom“ se zaustavi derutni, sklepani auto. Iz auta izađu dva odrpana, sumnjiva tipa. Sjednu za stol na terasi birtije i gledaju u obiteljsku kuću preko puta (ili bočno, odmah do birtije).

LOPOV 1

To ti je ta kuća.

LOPOV 2

I kažeš: BLAGO?! Jesi siguran da si dobro čuo?

LOPOV 1

Pa nisam gluh!

LOPOV 2

Hoću reći, jesi dobro razumio? Ovi ovdje pričaju taj svoj turopoljski dija..dijakel..dija..

LOPOV 1

Dijalekt. Razumijem ja njih dobro, i oni mene..

Konobarica im prilazi.

LOPOV 1

Sad ćeš vidjeti.

KONOBARICA

Kaj bute dečki?

LOPOV 1

Jedan gemišt i dvije čaše!

KONOBARICA

Kaj??

LOPOV 2

Jedan gemišt i dvije čaše!

Konobarica ljutito zatrese krpom, ali ode natočiti piće.

KONOBARICA (za sebe)

Bokčija.

11. SOBA, DAN/ INT

Djevojka se oblači i presvlači. Vadi iz ormara i isprobava razne kombinacije (ubrzano). Nije zadovoljna niti s jednom kombinacijom. Oстане prazan ormar.

DJEVOJKA (utučeno)

Nemam kaj za obleči! Pa tu niema niš!

Mlađoj sestri pokazuje prazni ormar.

DJEVOJČICA (ironično)

Bokčija, prava bokčija!

12. BIRTIJA, DAN/ EXT

Konobarica donosi lopovima odrpancima jednu punu čašu (gemišta) i jednu praznu.

Lopov 1 ulije pola u praznu čašu. Konobarica ljutito odlazi.

LOPOV 1

Jesi vidio da me razumjela.

13. GRAD (VELIKA GORICA), DAN

Mladić s ružom (Luka) siđe s autobusa na gradskom trgu. Stane ispod velikog sata i čeka. Gospođa srednjih godina izgubljeno gleda oko sebe, u ruci joj katalog Muzeja Turopolja. Vidi mladića Luku i priđe mu.

GOSPOĀA

Oprostite, gdje je ovdje Muzej Turopolja?

Luka je zanesen, a ima i slušalice u ušima. GospoĀa ga dotakne prstom. On se prene i zbunjeno ju pogleda. Skine slušalice.

LUKA

Kaj?

GOSPOĀA

Tražim Muzej Turopolja, navodno drže pravo turopoljsko blago, narodne nošnje i...

LUKA

Bertija, cirkva, duĀôn - tam.

Luka nastavlja sneno gledati pred sebe.

GOSPOĀA

Hvala..mladiću.

GospoĀa se udaljava ali i dalje upitno gleda zanesenog Luku. Sva je zbunjena... Nailazi prolaznica koja gura bicikl, pa kad vidi vidno zbunjenu gospoĀu prilazi joj i obraĀa joj se.

PROLAZNICA (dobronamjerno)

Jel vam morem kaj pomoĀi?

GOSPOĀA

Tražim Muzej Turopolja.

PROLAZNICA

A je...bute išli dale po ove ceste dole do semafora i onda bute išli lievo, vuz cirkvicu svetoga Lovrenca – pôk još malo rôvno i došli bute na cestu tera spôja Sisek i Zôgreb. Krenéte desno, Āim prejdete ‘pateku, na lieve strône je naš liepi *Muzej Turopolja*. Tam vam ima sekakvoga blôga...

GOSPOĀA

Hvala, puno hvala

PROLAZNICA

Nikaj, nikaj...

Prolaznica odlazi, a gospoĀa koja ne razumije turopoljski dijalekt, te nije ništa shvatila od onog što je prolaznica rekla, ostaje još više zbunjena.

14. PRED DVORCEM LUKAVCEM, DAN / EXT

Biciklist turist vozi i ispred sebe ugleda zdanje dvorca Lukavca. Prizor mu se sviđi i on ga fotografira. Vozi prema dvorcu, nasloni bicikl na zid utvrđe i pješice ga razgledava. Krene prema stražnjoj strani i skoro se sudari s vješticom. Preneražen i prestravljen primi se za srce.

VJEŠTICA (s turopoljskim naglaskom)

Ste dobro?

Biciklist turist kimne glavom, pa nijeće glavom, pa kimne glavom.

VJEŠTICA

Jô sem coprnica!

Pruža mu ruku, on ju mlako prihvati.

Iza ugla dođe veliko čudnovato biće sa šeširom noseći plakat za Perun fest.

MOGUT

Kaj je bilo?

VJEŠTICA

A ovo je Mogut!

Mogut prodrma biciklistovu ruku i lijepi na vrata dvorca plakat za manifestaciju Perun fest. Biciklist vidi kako iz dvorca i s drugih strana pristižu "nadnaravna" bića.

15. GRAD (Velika Gorica), DAN/ EXT

Mladić Luka još čeka s ružom. Pogleda na veliki sat: točno je 12 sati. Sjedne si na klupu.

16. SOBA, DAN/ INT

Djevojka pred ogledalom sad namješta frizuru, čas skupi kosu u rep, čas u punđicu, pa ju nervozno i nezadovoljno raspusti.

DJEVOJKA

Kuliko je vur?

Mlađa sestra i dalje sjedi na krevetu. Promatra stariju sestru, a na koljenima drži kolače buhtline koje žvače.

DJEVOJČICA

Dvanajst. Ciegar na cigaru- negdo misli na tebe!

DJEVOJKA

Ajooj!

DJEVOJČICA (punih usta)

Očeš buflin?

17. BIRTIJA, DAN / EXT

Čuje se zvono s crkve. Lopov 1 pogleda na sat koji visi na zidu birtije. Pokazuje podne.

LOPOV 1

Cajger na cajgeru.

LOPOV 2

Što to znači?

LOPOV 1

Kazaljka na kazaljci. Netko misli na nas.

LOPOV 2

Tko?!

KONOBARICA

Jô!

Lopovi podignu pogled, a ispred njih stoji konobarica s računom za piće.

Lopovi isprevrću poderane džepove i broje sitniš. Jedva skupe 12 kuna koje ponosno stave konobarici u šaku. Konobarica ode.

Tad se glasno začuje iz susjedne kuće koju su lopovi cijelo vrijeme promatrali:

DJED (samo glas)

Maricaa, idem jô sad obijti (*obići*) svoje blôgo!!

Lopov 1 laktom trkne lopova 2

LOPOV 1

Jesi čuo?!

LOPOV 2

Što?

Iz susjedne kuće začuje se još glasnije što djed više.

DJED

Idem se prevesti do blôga, vrnem se za vuru vremena!

LOPOV 2

Rekao je da ide po svoje blago!!

ŽENA MARICA (samo glas)

Dobro japica, pazi kak voziš!

Lopovi se međusobno pogledaju.

LOPOV 2

Što je to japica?

LOPOV 1 (cereka se)

Znači: deda, obični stari deda.

LOPOV 2 (cereka se)

E, deda, deda...

Lopovi trljaju ruke i cerekaju se kad iz dvorišta kuće izađe "deda". On je mišićavi, tetovirani 60-godišnjak koji gura veliki motor, oblači kožnu motorističku jaknu i stavlja kacigu na glavu.

Lopovi su preneraženi. Djed motorist pali motor, sjeda i krene niz cestu. Lopovi ipak hitro ustaju, sjedaju u svoj sklepani auto i krenu za motoristom.

Djed motorist im je kratko vrijeme u vidokrugu, a onda nestane u dubini ceste.

18. DVORAC LUKAVEC, DAN / INT

Biciklist turist promatra pripreme za Perun fest. Ljudi se kostimiraju i šminkaju kao nadnaravna bića. Biciklist ih fotografira. Pred njim se opet pojavi Mogut.

BICIKLIST

A tko ste zapravo Vi, kako ste ono rekli Mog..?

MOGUT

Jô sem Mogut, živem v turopolskem rastovem šumami i štitim lude.

BICIKLIST

Za svaku pohvalu.

Mogut prijeteći digne prst u zrak.

MOGUT

Ali!

BICIKLIST (odmakne se)

Ali?

MOGUT

Ali, ako dô seče šumu tam de se ne sme seči, ak krôde žir ili naredi nekakof drugi kvôr - imal bu posla z menum.

BICIKLIST

A tako, nisam znao..

Mogut ponosno ode, a biciklist ostane smeteno stajati. Obilazi prizemlje dvorca Lukavca i ugleda podzemnu otvorenu izbu. Naviruje se u tamnu rupu.

Iz rupe naglo proviri ona ista vještica i on se opet prestraši.

VJEŠTICA

Tu nutre je kmica.

BICIKLIST

Uh, da. Što je unutra?

VJEŠTICA

Tu je negda bil rešt za coprnicе. Kad su vlovili ženu za teru su mislili da je coprnica, tu su ju zaprli. Očete videti kak je nutre?

BICIKLIST

Nije potrebno, hvala..odoh ja dalje.. Hvala na..ovaj..bilo je zanimljivo..

VJEŠTICA

Čekajte, nekaj sem Vam pripravila..

Coprnicа se izgubi u mraku izbe i vrati s nekakvim zeleno-plavim napitkom.

BICIKLIST

Što je to?

VJEŠTICA

Vrôštvo, a kaj bi bilo? Od toga bute mogli tri dône kotôč gaziti.

Biciklist sumnjičavo drži u ruci čudnovato piće.

BICIKLIST

Ne, hvala.

Vještica uzme natrag piće, slegne ramenima i nasmije se, svaki drugi zub obojen jojje u tamnu boju.

Biciklist dalje šeće po dvorcu Lukavcu kad ga netko povuče za hlače. On se okrene i vidi malo, zeleno, nadnaravno biće.

BICIKLIST

Dobar dan, a tko ste Vi?

MALI MOGUT

Jô sem Mogut!

BICIKLIST

Mogut? Kako, pa zar nije ono prije bio Mogut?

MALI MOGUT

To sem bil jô!

BICIKLIST

Nemojte me zafrkavati. Vi ste mali. Jako mali, a ono je bio veliki.

MALI MOGUT

Morem jô biti još mejnši, morem biti riba, zmija ili prasec...Se kaj hoću.

BICIKLIST

Ozbiljno? Pa to je senzacionalno!!

MALI MOGUT

Je, jeste li znali da kad se mogut zrodi, môm ima zube? Več dvô rede i drugi dôn već more iti sôm na zdenec po vodu.

BICIKLIST

To nisam znao.

MALI MOGUT

Sad znôte.

Mali Mogut ode, biciklist ostane zamišljen.

19. PRED KURIJOM MODIĆ- BEDEKOVIĆ, DAN/ EXT.

Biciklist turist vozi po cesti kad ugleda nestvarni prizor predivnog konja i na njemu konjanika odjevenog u odoru vojnika turopoljskog banderija. Zaustavi se i fotografira.

Konjanik elegantno projaše pokraj bicikliste, a ovaj zainteresirano pojuri za njim. Konjanik se zaustavi pred kurijom Modić-Bedeković gdje se upravo održava Ladanje.

Djevojke u krinolinama, mladići odjeveni u plemićke povijesne kostime dolaze sa svih strana, ili izlaze iz kurije. Tu su i muzičari. Mještani su se okupili i naslonjeni na plot, ogradu ispred kurije, promatraju događanje.

Mladić s brkovima ponosno stoji sa strane i promatra djevojke u krinolinama.

MLADIĆ

Idu dekle...

Njega ugleda jedna djevojka i priđe mu.

DJEVOJKA

Jesi to ti Marko?! Kak si gizdav! Kakve samo mustače imaš! Baš ti se šikaju.

Rukom mu dotakne brkove, naglo ih povuče i umjetni brkovi se odlijepe.

MLADIĆ (bolno i zaprepašteno)

Jooj, ti si nora!

Banderijaš silazi s konja. Prilaze mu drugi i tapšaju konja. Jedan pregledava konjsku "opremu".

ČOVJEK

Dobre hame imaš.

Biciklist turist pristizhe na biciklu i smješta se uz plot s ostalim mještanima koji promatraju.

Muzičari započinju svirati.

DJEVOJKA (mladiću s lažnim brkovima)

Nôj se duriti, idemu tancat.

Djevojka povuče mladića za ruku i oni se elegantno zavrte na travnatom plesnom podiju.

Sve to komentiraju dvije mještanke za plotom

MJEŠTANKA 1

Kakve lepe kikle.

MJEŠTANKA 2

Nacifrane.

MJEŠTANKA 1

Bomeč.

Djevojka i mladić plešu.

MLADIĆ

Liepo dišiš...

Iz kurije počnu donositi hranu i piće na pladnjevima.

MJEŠTANKA 1

Nekaj liepo diši!

MJEŠTANKA 2

Bomeč.

Djevojke u krinolinama s pladnjevima na kojima su kolači obilaze i mještane naslonjene na ogradi. Ponude kolače Mještanki 1 i Mještanki 2.

MJEŠTANKA 1

Jô bum gibanicu!

MJEŠTANKA 2

I jô.

Na ponuđenom pladnju vide se dvije vrste kolača gibanice: makovnjača i orehnjača - od svake je ostao po jedan komad.

MJEŠTANKA 2

Teru buš ti: makovnaču ili orehnaču?

MJEŠTANKA 1

Jô bi makovnaču.

MJEŠTANKA 2

I jô.

MJEŠTANKA 1

Ti navek očes ono kaj i jô.

MJEŠTANKA 2

I kaj sad?

MJEŠTANKA 1 (*namigne hostesi*)

A niš, onda bum jô orehnaču.

Dok dvije mještanke jedu izabrane gibanice, promatra ih biciklist. Zamijeti ga djevojka koja na pladnju nudi gibanice (JOSIPA BRIGLJEVIĆ). Priđe mu i ponudi ga.

JOSIPA

Zemete mlôdi gospon

BICIKLIST

Pa, uh, baš sam ogladnio, ovaj, kakvi su to kolači?

JOSIPA

To Vam je gibanica.

BICIKLIST

Giba..giba..nica. Kod vas u Turopolju se sve nešto giba (*pokazuje na plesače i plesačice*)

Biciklist uzme komad makovnjače i žvače.

BICIKLIST

Ooo, ovo je dobro. Razgibava me..

JOSIPA

Fala. Gibanica je stôri turopolski kolôč od diganoga tiesta. Dok se tiesto mesi, vrôta ne smeju biti otprta, tiesto mora biti na toplom. Imamu gibanice od oreja, maka, od sira, i od rožičkof.

BICIKLIST (*iznenađeno*)

I od rožičkof?? Što su rožički?

JOSIPA

Mleveni rogač.

Josipa produži dalje nuditi kolače.

BICIKLIST

Hvala, puno hvala, baš je...moje ime je Miroslav.

Josipa mora dalje.

BICIKLIST (*tiše*)

Miro...

20. LIVADA , POPODNE/ EXT

Pjesnikinja sklapa kišobran, sunce se približava zapadu. Pjesnikinja završava smišljanje pjesme.

PJESNIKINJA

Dišala je kak najlepša roža, to je ona divja roža ka diši na kaj.
Takvu rožu ima samo turopolski kraj.....
(iz pjesme S. Sarkotić)

21. GRAD (Velika Gorica), POPODNE / EXT

Djevojka pristiže na gradski trg. Na satu je već kasno popodne. Pogledom traži mladića Luku s kojim ima spoj. Nema ga. Ona utučeno sjedne na klupu kad ugleda Luku kako skvrčen spava. Iz ruke mu visi ruža.

22. LIVADA, POPODNE/ EXT

Pjesnikinja smišlja zadnje stihove ljubavne pjesme.

PJESNIKINJA

Zaspal je na trde zemle i sejnal ju je.
I najemput mu je postalo mefko
ko da spi na najmekšem vajnikušu
i debele blazine pune perja.

23. GRAD (Velika Gorica), POPODNE/ EXT

Djevojka prodrma mladića Luku, on se naglo probudi i sneno pogleda djevojku.

Ne zna što bi sad, sjeti se ruže, podigne ju i pruži djevojci. Ruža se povije na pola od dugog čekanja. No, svejedno, djevojka ju uzme i sramežljivo kaže.

DJEVOJKA

Fala.

24. PRED GMAJNOM, POPODNE / EXT

2 lopova voze cestom kad ugledaju veliki motor djeda motoriste parkiran pokraj ceste. Lopovi se obraduju i sparkiraju svoj auto pokraj motora. Pretražuju okoliš, traže "djeda ". Pred njima se otvori veliko polje za ispašu-a na njemu je mnogo konja i stoke. Ugledaju "djeda " među konjima.

DJED

BLÔGO, LIEPO MOJE BLÔGO!

Djed miluje konje koji su se skupili oko njega. Jednog počinje timariti kad ugleda dvojicu lopova koji pokislo i zabezegnuto stoje sa strane.

DJED

Kaj je pajdôši? Morem vam kaj pomoći?

LOPOV 1

T.T..to vi zovete blagom??

25. LIVADA I PUTELJAK, SUTON, EXT

Sunce je na zalasku, prema njemu odlazi biciklist turist. Putem sretne pjesnikinju koja odlazi s livade. Mimoiđu se na puteljku i pozdrave rukom.

PJESNIKINJA

Nôjte nam kaj zameriti. I...dojdete nam opet!

KRAJ

Glazbena odjava uz pjesmu " Turopolska divja roža "; (tekst Slavica Sarkotić, glazba Siniša Belošević, izvedba "Zlatne godine" ili u modernijoj izvedbi Zlatka Majseca)

Na odjavnoj špici filma moguće je ponavljati određene izraze i prizore kako bi se utvrdile korištene riječi dijalekta, pa čak i dodati kadrove koje nisu u scenariju nego su duhovite i spontane " greške " sa snimanja.

TUROPÖLSKI KNIŽEVNI PUTI***Pleški Vrapček***

*Đurđa Parać,
Velika Gorica (Pleso)*

Judica, nekteri su ju zvôli Juda, a neki samo Judek, bila vam je sitna, drobna, ali vragometna ženčica. Znôla jê jôko fino kuvati čušpajzê, zlêvankê, bazlamačê i još česa drugoga. Nigdôr ni imala samo jêno jelo na stolu, navék jê vuz to glôvno jelo bil, denes bi rêkli „desert“, a mi smu onda govorili „melšpajz“. Ili, če baš ni dospela ništa spêči, privrgla bi sir z vrjnem. Poduplati jê mōrala!

Rajši sê držala šporeta nek motikê. Motiku ni baš rada imala, ali kopati jê mōrala, zemle jê bilo.

Ovo „vragometna“, govori višê o jne nek sê nezinë bazlamačê, zlêvankê i orejnačê. Judica vam jê bila posebna žêna, pogotovo za ono svojê vrémê. Kaj jê štêla, štêla jê!. Ali, da vas jô nê bi otpêlala na krivi put to sêm rêkla zôto, kaj jê ona polek sê svojê plemenitôškê pravicê i zôbranê roditelof otišla na urbôrski grunt zamuš. Jee, lubaf jê lubaf! Zô jnu bi vrédila ona kaj popéva Bajaga, „što za ljubav život gube i umiru kada ljube.“ Takva vam jê bila naša Judica! A kaj mislitê, zôkaj jê bila takva i zôkaj jô o jne pišêm? Pa bila jê pesnikijna i naš prvi pleški, ženski literat! Znômu si da su pesniki navék med oblaki, po zêmlje samo hodiju, pôk jê tak bôvila i naša Judica.

Vu ono vrémê, vu ono nezino vrémê, žênska deca nisu išla samo tak f škôlu, a Judica jê išla dok got su žênska deca mogla iti. To vam jê bilo šest lét i onda još, zvôli su to opetôvnica, znôci još leto dôn, a to znôci sêdem lét. Več sêm vam rêkla, motika je ni baš dišala, a drobna kakva jê bila za motiku ni baš bila ni stvorjêna. Nu jê Bogek stvoril da pišê pesmicê i da oplemeni saku dušicu teru doteknê svojem pisajnem. Imala jê snôžnu

rěč, pripověda sê. Pisala jê ona i slôla svojê pesmicê v ondašnê novinê, iliti tiskovinê. Slôla jê ona to čak i v Ameriku med našu dijasporu i zvôla jê naše ludê domõm ki su sê onda tam našli.

Nõjtê si misliti, i onda vam jê bilo kak i denes, po tom pitajnu ni sê ništa puno zmenilo. Naša kaštiga da mõramu otiti z vlastitoga dõma ni do denes nas ni napustila.

Kak jê ona bila met rétkemi, pogotovo žênami, terê su onda f sêlu znalê pisati, dolazil bi k ne nõrot s célê okolicê če jê trébalu komu kakvo pismo napisati ili ga kam poslati. Ili još k tomu, kaj god da sê f sêlu ili f selske politike dogojalo ili dogodilo došli bi pojedinci prosit; „*Děj Judek nekaj napiši,*“ „*A kaj nêk napišêm?*“ . „*Ma, napiši onak kak samo ti to znôš!*“ Tak vam jê ona sirota su tu selsku muku mõrala deti vu svõj stih, iliti vu svoju rimu. Da bi mogli znati kak jê to otprilikê zgledalo budem vam povedala jênu pesmicu kaj jê napisala kat sê počel delati naš Pleški dõm kaj denes zovêmu Društveni dõm, iliti Dõm kulturê. Dõm sê delal dugo, nigdõr kraja, a šuma, otkut sê to financéralo i tera jê bila odrejena za seču zõ tu svrhu, več jê bila sa posečena i prodõna, a dõma ni, i ni. (Kak mê to potseča na denešnicu. Kaj vas nê?) *Děj Judek nekaj napiši, děj napiši, pôk to jê več za znoreti,* govorili su Plešani i Judek jê napisala:

ZBOGOM ŠUMO

*Ljudi moji zlo se dogodilo
Naše se je selo zavadilo.
Nepoštenje u njemu zavlada
Pa zbog toga selo se raspada.*

*Dom se gradi, a šuma se ruša
Neka sudi svaka vrijedna duša.
U tri dana šuma je prodana
A za pare nema ni divana.*

*Družba znana, HSS-a dika
Po birtija voli da se slika.
Stjepan Šari, pred njim vina flaša
On, befele z Požuna donaša.*

*Vesela je družina ta cijela
Vino pije, a vodu proljeva.
Ode šuma, sve bogatstvo naše
Pretočeno je u vinske čaše.*

*Cijelom selu računa ne daju
Zaključke si falsificiraju.
Pa govore što im selo more
Da se oni za slobodu bore.*

*A gdje im je ona knjiga bijela
Gdje nam stoje Radićeva djela.
Gdje nam piše Ante sa Stjepanom
Uzalud je govorit pijanom.*

*Zbogom šumo, sva radosti moja
Suzom plače pastirica tvoja.
Tu sam rasla tud sam stado pasla
Al naskoro sva budeš ugasla.*

*Zbogom šumo šumice zelena
Zbogom slavuj ptico nevesela.
Gdje li sad ćeš tužna zapjevati
Ja ću za te tugu tugovati.*

Bilo vam jê tu još toga. Bila jê to duga pesmica, veliju. Vu jnu sô saf selski jôd stresel! Opisala jê ona kak sê za peneze pijê i lumpujê po bertija, kak sê troši zajedničko imôjnê i kak pameti ni ak sê to sê v bertije ostavi, ali ovo vam jê ono kaj sêm uspela pobrati od te pesmicê i to po sečajnu pojedincof. To bi sê rêklo „po usmene predaje“.

Bila jê ta pesmica v ondašnemi novinami, ali teremi, i dô bi sat išel kopat po arhive da bi to našel? Možda jenoga dôna prije nek mernêm obavim i to! Onda vam ju bum donesla v originôlu i vu célosti. Po mojemu sudu pesmica jê pisana negde pret kraj prvoga sveckoga rata. Još smu bili pod Austrijum. To sudim po tomu kaj su sê befeli „naredbê“ s Požuna-Bratislavê donošali.

Pisala jê Judica pisma, obična, ljubavna, srcedrôpajuča i pisma sakê felê, ali jê pisala i „epitafe“, nadgrobnê pesmê na spomeniku. Takvu jênu

vam bum odma povedala. Pesa jê i sat dobro opčuvana i dobro sê vidi na Jankovičevomu grobu na našem stôrom goričkom grôbju. Na koncu, de got na stôrom grôbju viditê na spomeniku kakvê stihovê verujtê to jê Judica pisala. A kuliko jê toga samo zginulo vu ove „mramorizôcije“ grôbja.

EPITAF

*Kad bih mogla, o Jelice sestro mila,
Sve bih svijeta zlato i dragulje zbila
Da obložim ovo crne zemlje krilo
Da bi Tebi mekano i toplo bilo*

*Snivaj slatko! Dušo! Dan će jednom doći
Kad ćemo se opet Seko sastat moći
Snivaj tiho! U mom srcu. Željo moja!
Vijek će živa biti draga slika Tvoja!*

Tvoja Janić

Spomenik i pesmicu naručila jê Jêličina sêstra Janić i tak stoji i vu potpisu. Jêlica jê vmrla 1939. leta i kak sêm imala čuti, pri porodu. To jê bila velika žalost. Stareši naši Goričani još pametiju Ivana Jankoviča ze Kolodvorskê vulicê. (Jênu dobu držal jê rasadnik vočke.) To jê bila nêgva mama, a nêga jê posle odgojila teta tera jê z glazbenikom Thotom vodila Folklorno društvo Turopoljac.

NA DUŠNI DAN

*Zima steže snijeg već pada
Svih Svetih je danak sada.
Sjetimo se svojih milih
Koji su nas ostavili.*

*Gdje si oče, gdje si majko
Gdje si bratac i sestrice.
Sve vas u dubini krije
Ova crna zemljica.*

*Kraja nema mojoj tugi
Bez vas su mi dani dugi.
Sama stojim tu kod groba
I zazivam dragog Boga.*

*Ustaj oče ustaj majko
Ustaj brate i sestrice
Da još jednom pomilujem
Vaša mila draga lica.*

*Što mi osta osim plača
Kad odande se ne vraća.
Kako živjet sa tom boli
Zemlja skriva sve što volim.*

*Oče, majko, bratac i sestrice
Nek vam bude, laka crna zemljica!*

ZOV DOMOVINE

*Vi Slovenci, Srbi i Hrvati
Sve vas zove domovina mati!
U svoje vas krilo treba.
Tuđinska je kora hljeba
Teža od svih naših zala.*

*Zove zemlja, zove mati
Ište sinka da se vrati.
Dođi sinko domu svome
Samo tu si svoj na svome.
Gdje ćeš naći većeg raja.*

*Vi Slovenci, Srbi i Hrvati
Sve vas zove domovina mati!
Nigdje nema većeg raja
Do ljubljenog rodnog kraja
Prelijepog nam zavičaja.*

Po ovemi pesmicami moči jê videti Judičinu angažéranost vu ono vrémê i prilike terê su ju onda okruživale. Pesmica, *Zov domovine* jê očito napisana za vrémê Kralevinê Jugoslavijê (Kralevinê Srbof, Hrvôtof i Slovencof).

Vu ono vrémê, a i denes, nam ni puno bolê, mlôtili su znômi koj s ping-pong lopticum. A kaj morêmu, sudbina jê to, ali vu ono vrémê Judica jê bila nezaobilazni spisatelj vu svojemu okruženju i napisala jê puno toga, a i to kaj su sêlo i pojedinci ojd ne iskali.

Ovdek posebno skrécêm pozornost na jêno posebno štivo tero jê onda itekak bilo popularno met selskem svêtom, ali i puno širšê. Bil jê to *VRÔBEC*. To vam jê bila rimovana satira, a imala jê za posel zvrgnuti ruglu negativnosti društva ili pojedinca. To jê bila jênê vrsti kritika pisana v šalivomu tonu.

Čitam da jê nezin tvorec, vu ovom denešnom smislu, bil Gaj Lucije z Rima, nôjveći satiričar onoga doba. On jê dôl satire kritičko-polemički i podruglif karakter. Srédni vék ni bil sklon takve vrste pisajna, ali renesansa jê opet oživela interes za rimovanu satiru.

Zahtevna jê to kniževna vrsta. Da bi pisali takvu vrstu štiva mōrate biti fpučeni v aktualna zbivajna. Eee, tu jê Judica bila nezamejniva i zôto sêm rêkla da jê bila vragometna. Znôla jê ona prišiti sakomu kaj ga idê. Znôla jê točno ščeknuti tam de boli. Ti *vrôpci* su vam sê obično čitali na selske zôbava tak da bi si čovek mislil da su sê više puti delalê zôbavê samo zôto da bi sê čul neki nôvi *vrôbec*.

Sat vam oču samo pokozati kak sê otprilikê pisal taj *vrôbec*, (kat Judičinoga nimam nažalost ni jenoga), ali ni on bil navék tak méfkek kak je ovaj môj, znal jê on biti puno oštreši i zločêsteši. A imam jô i takvoga za vas, samo malo pričkajtê, am znôm da vam sê nikam ne žuri čem stê zeli našu Škrijnu v ruku. Nu vam trêba polefko čitati od početka do kraja, jer priznajte i sômi, ima sê tu itekak kaj prečitati, a i nekaj nafčiti.

Ono kaj sêm vam prije pozôbila povedati, a to jê da jê Judica bila moja mamica, tak smu mi na Plêsu zvôli baku, a zovêmu i još denes tak. Moja mamica zrodila sê i cêli svoj život živela jê na Plêsu. Bila jê Turopòlka od glôve do pete, jer jê nezina mama, (moja prabaka) došla od Krilčiča z Velike Mlôke i bila zamužem na Plêsu pri Trbiču. To su vam stôra turopòlska, plemenitôška prezimena. Am sê, čez stô lét, ni nigdo vufal napraviti to kaj jê napravila moja mamica. Otiti zamuš za urbôrca. Al kak

sê vidi, pesnička jê lubaf jakša od sakê zemelskê silê. To smu videli sat na delu. *Ak' laže koza ne laže rog.*

Jôko mi jê žal kaj nimam niti jêden Judičin *vrôbec*, ali jô sêm nezina nuka pôk sêm si zela za praf da jô mesto jne otpopévam denešnu muku na Plêsu. Več sêm dvôput rêkla da jê i denes kak i onda samo su drugi glumci na delu. Tak vam jê to v živlejšnu, to znômu.

A sat nêk vam *pleški vrapček* malko zažifka. Živ, živ...

VALENTINOVO NA PLÊSU 2003.

*Jêstê li čuli, ludi moji drôgi,
ovaj Plês vam žive, kak v neakve bajke,
kiša pôda koj s kabla, a ono Đurđa Štefekova drči,
a kam bi drugam, nek k Šešine Rajke.
Kakva ju to sila goni, kaj tu sat ne štima,
proslava jê Valentinova, a dogovora još nima...
Babê su sê zavadilê, i starejšê i one mlađê,
pôk sad Plêsom saki dôn nôvé niču svađê.
Društvo žena v jêden buben tučê,
a folklornu družinu drugi problemi mučê...
Jeziček na vôge, teatar vam jê Feniks,
sê to Đurđa obijti môra, kak lopta jê za tenis.
Glumi glumu vu Feniksu, tonca vu folkloru,
dok Štefek po lõvu hodi, popéva i vu zboru.
I tak sê sirota restéplê na sê strônê,
ta Đurđa zbilam, bez greškê jê i bez mônê.
Za sê jê stvorjena, saka je čôst,
fali jê još samo palica i nad Plêsom,
potpunu bu imala vlôst!
A Rajka ko Rajka,
dok Šešo z nebesa sê bogekê ruša,
ona mirno môvnê z rukum,
»stôri, nôj sê mučiti, am tê nigdo ne poslušá,
nôj tuliko po bogeku kresati»,
i dalê ona nastavi svoju spiku tesati.
Ankica pôk Vukušička, kak frndač sê vrti,
čim tera dekla v nenom skeču nekaj zgreši.*

«Nôj tak žêna drôga», veli je Ivek, nezin muž.
«Ak tak nastaviš, na živce obolela buš».

Znôstê, zli jeziki veliju, al' to nêk bu onak met nômi,
da su oni jên za drugoga prirašçeni koj meso i novet,
i da skup idêju čak i f cirkvu na spovet.
To jê prôva lubaf, diviš je sê z gušta.
Al' ak malo znutra rezgrnêš, rêçi bi da
jên drugom niš ne verujê i niti za glaku ne popuščã.
Tak vam jê to baš i na ovom Plêsu!
Dogovora tu vam nima, to poznôta jê stvôr,
nigdo ne pita nit za štetu nit za kvôr,
sak navlôçi vodu na svôj melin.
Ni zabôdof rečêno; Dvô Plešani, tri politikê,
i još bi sê štelo, da sê to prejdê bez ikakovê kritikê.
Eee, tak to biti nemorê! Puzekova Đurđa kak furija dotêçê,
tô vam baba svojem jezikom sakomu spusti i sakomu zapêçê.
Vu zboru pôk Plešônkê kak tiçicê popévaju,
nit je kaj briga, nit sê v koga zadévaju.
Sandra Kuliérka, sê jê je dëla v ret!
Od dvajset, kulko je jê bilo, ostalo je jê samo pet.
Kijaçeva Anka, slavuj sêla Plêsa,
navlékla jê nô sê, onak baš, pozamašno mesa,
sat jê kak balôn, a verujte mi, bila jê koj tréska,
ak ti stônê sat na žul, bogmê ti ga smrska.
Marica nam Tinekova, kumê Mirê sê boji,
pôk višê ne popéva v zboru, v štale kravê doji,
a lépo jê rêkel nezin Števek, kavalir ,
Marek, prodaj kravê, kupi klavir.
Po rođejnu on jê plemenita duša,
al' Marek neçê ni da çujê, niti ga posluša.
A Đurđa nam Pubina nek zafôli Bogu,
kaj hõpsajuç i tóncajuç več strgala ni nogu.
Dok z Nenun Puzekovum na zôbave juščê,
stólno sê žôli kaj toga ni i višê i guščê.
Tak bi onê, lukavicê, tóncajuç jê li, da mogu,
rešilê ovu plešku krizu. Nena iz potajê viçê;
«Jô živem na Gorice, nisêm tu blizu,
i ni mê briga za otu vašu neslogu.»

Dobro, dobro, Neno, nêk ti bu za ovo žal,
mogla bi rêči teru lépu, ni ti nigdo jêzek fkral.
Dugi ti jê, fôla Bogu, kak lopata onda kad ga trêba ni,
onda čêšê i tam i onut de ga i ne srbi.
Barek pôk Jančinova, mérna kakva je, f ižu sê zaprla,
zvôni kuliko očeš, nêbu ti vrôta otprla.
Ali zôto deklê, Capekovê deklê,
rêda bi znalê napraviti kat bi štelê!
Kad bi onê zagrmelê, sê bi babê, zanemelê!
Ivič Mišeričef, Pevi, za jnêga mê pitatê, jê li,
vudrila mu jê ono bila v glôvu vlôst,
sê bi bil dôl taj čas, za slavu i za čôst!
Sat višê ne pita za nas, drži nas za norcê,
otkat jê ono zatrpal kanôl,
i napravil spomenik, za palê borcê.
Ivicu Joškinoga, hm ... nêga ni spomenuti neču,
sê nas jê prodal za škudof vreču.
Od Plêsa do Goricê zaprti su si glôvni puti,
am jê to uprof sê mrsko i videti i čuti.
Do grôbja jê sê sôma jama!
A ova Zagrebačka županija de on sat déla,
kak saobračajni inžinér, bez stida jê i bez srôma.
Još k tomu od Plêsa do Goricê preprečena jê glôvna cesta,
tak da ni moči prejti od mesta do mesta. Joj, joj, joj.
A ona pôk Plešônka kaj na sudu déla, i pravice jê sklona,
nêmrêš ju namômiti v pleško društvo, ni da je dôš bombona.
Ona vam sê zovê Štefica Cupek,
drži sê za svega muža Želka koj za mômin pupek.
Vjeko Junković, precednik gradskê četvrti,
nêmu jê sê za praf i sê mu štima, tera got dôjdê vlôst
sake samo z glôvum klima i niš ne poduzima....
I tak vam to têčê z dôna vu dôn!
Plês vam jê kak gradič Pejton,
kad sê jênput tu nastôniš, nêmrêš višê ž nêga vôn!

Kat vam još erodrumski kanalizôcijski mirisi zadišiju,
eroplani zabrunčiju, dotepenci vodu zamutiju,
a Barba Niko gemiš natoči, môm vam žila glupača skoči.
(Od skupôče, mislim).

*Jeee, kak sêm sê zanêsla,
baš koj ona baba pri plotu, tera jê vična špotu,
i skoro sêm pozôbila rêči ono nôjvažnešê.
Zamisletê, erodrum nas jê zagrabil železnum žicum,
pôk sat živemu f kôvezu onak, baš kak jopica na drotu!
Nêk Đurđa Puzekova vu svoje pesmica popêva kuliko očê,
da jê Plês uprof, kak nebeska dika.
Ovooo, kaj vam jô povêdam, to vam jê prôva pleška slika!*

*Tu bi vam bilo još puno za rêči,
al' za večêres jê, priznajte, dosti!
Ak smu koga za srce ščeknuli nêk nam oprosti.
Am jê to samo Vrôbec kaj popêvati môra,
a nêgva pesma nêk bu, na korist budućega dogovora.
Valentinovo jê, ludi moji, nêk nam lubaf cveta,
za sê ovo vrémê i za sa ova leta,
kaj smu se mučili koj na trnu kača,
zakopajmu denes neslogu,
nêk nam sê višê nigdôr ne povrne
i nêk sê sim više nigdôr ne vrôča!
Živel nam naš drôgi Plês,
i nêk ovaj Vrôbec nê bu nikomu na stres,
nek na diku i na štimu, ak dobro premislimu.
Ludi moji drôgi, am mi ovdek na Plêsu živemu
bolê nek, pôpa vu Rimu!
A sat, nêk živi lubaf i nêk bu tu z nômi,
nêk zanávék ostane tu, met nômi!
I na kraju, nêk nikoga ne brinêju brigê,
zbeči nê bu mogel nigdo ove kaštige.
Vrôbec sê bu za sakoga zadel,
i sakoga bu prijê ili posle,
ali onak z guštom, oplel!*

*Zôto dôjdetê na našu zôbavu i drugi put,
da čujêtê po čije bu kôže nôjjakšê skokal prut.
A sat, nêk veseljê poput Feniksova perja frca,
I ot toga nêk sê nikomu ne ščuca,
to vam jê prôva istina i to vam jê za res!
Svê vas voli Društvo žena Ples.*

Tak vam jê to otrprilike zgledalo. Mõralo sê sakoga oplêsti za ono kaj jê bil krif, a krifce ni trêbalo iskati. Sõmi su došli pret licê pravicê i otkrivali su sê sõmi svojemi postupki, samo jê trêbalo dobro gledeti i pametiti.

Moja jê mamica pisala pisma, pesmicê, epitafê, rimovanu satiru iliti vrõpcê kak stê več imali priliku çuti i videti, ali od sêga toga malo nam jê ostalo. Ni sê opçuvalo puno toga osim onoga kaj vidim na grõbju ili kaj mi jê negdo usmeno povedal. Nekaj mê jê i ona sõma vuçila, ali bila sêm još détê põk nisem sêga zapametila. Ovê dvê pesmicê, „Na Dušni dõn“ i „Zov domovine“, te su mi nekak ostalê vu seçajnu. Zõkaj jê tomu tak ni sõma vam nê bi znõla povedati.

Znõm samo da su dvõ rati tukli po nezine grbaçe, Prvi svecki rat de jê ostala sõma s troje mõle decê, a muž jê moral otiti v rat na ruski front i tuçi sê onda za Austrijsku državu. Bil jê zarobljen i tu jê ostal pet lét, põk si vi zamisletê života i živlejna, i Drugi svecki rat, a ono met dvõ rate bila jê samo muka kak preživeti. Da ne govorim kak sê gledelo na ženê terê su štelê biti spisateljicê. Setitê sê samo Marije Juriç Zõgorkê.

Nu, nõto sê, moja mamica jê itekak bila popularna vu svoje sredine i bila jê jõko ponosna na svojê pisajnê. Na koncu, dõ jê bil tak nadaren kak ona! Na Plêsu nigdo, a pisati vrõpcê, oçe reçi satiriçnu rimu, toga bilo ni!. Veç onak stõra kakvu sêm ju jõ zapametila rada jê o tomu povédala. Jõ mislim, bez toga kaj jõ ovdek nêmrêm donêsti puno toga od nezinoga pisajna, da je ona itekak zaslužilna biti pospravljena v našu Škrijnu. Põk za Boga, am Plês nê zna prije za bilo kakovoga svojega pesnika, osim ne, a pitam sê kuliko znõ i Gorica. Kak sê f Škrijnu mêçê samo ono do çega jê nam Turopõlcom nõjvišê stalo i kaj nam jê võžno ostaviti na svedočanstvo buduçemi generõcijami, mislim, da sê Judicu ni moglo zaobijti niti zbeçi..

Judita pl. Trbiç Jandriš, rođena jê na Plêsu 1886. leta. Vmrla jê 1961. i zakopana jê na goriçkomu grõbju. Ovo pl. zadržala jê do smrti i kat bi sê potpisõvala, tak bi sê potpisala.

Judita pl. Trbiç Jandriš, imala jê na to puno juridiçko-zõkonsko pravo. Vu turopõlske pravica jê reçeno da ako ženska nima brata, a otišla jê zamuš za urbõrca i ak zadrži svojê devojaçko prezimê ima pravo na plemenitõški „juš“, tak vam moja mamica ni zgubila niš od svoje plemenitõške pravic. Kat dobro prêmislim, am jê Turopolê vu svojemi pravicami i zõkoni bilo koj država v države, baš onak kak jê to i San Marino denes vu Itõlije. Da jê bilo pameti to jê trêbalo i zadržati. Kaj velitê nõ to?

A sat vam mōram povedati nekaj kaj sê po sêlu pripovédalo. Na koncu, to mi jê povedala sōma provokōtorica tera jê i namislila ovakvu komediju. Po sêlu se pripovédalo i znalo sê da jê Judica jōko lubomorna na svojega muža, ali ni ni za čudo kad jê Judičin muž (moj japica), bil jōko zgoden čovek. Visok, tenek, lépê crtê lica i svétlê kōžê, a Judica jê, kak stê imali priliku prečitati bila sitna, mōla, ali vragometna i škōlana žêna. Ma, nêk rêçê dô kaj očê, to vam jê bila lubaf od rōnê mladosti. Števa Jandršev, kak su ga na Plêsu zvōli (ni Jandrišev, kak sê čini da bi trébalo biti, ono „i“ vu govoru sê zgubilo) rođen jê istoga leta i v istom sêlu kat i Judica, tak da su sê oni od mlada poznali. Otišel jê on i v Ameriku, još kōj dečko vu osamnajstom letu, ali Judica mu jê slōla takva lépa, lubavna pisma obhéklana špicami da sê mōral vrnuti.

Nu, dobro! Ona šumica o tere jê Judica pisala sat jê več bila plešiva ledina na teru su Plešani gonili blōgo na pašu. To su obično delala deca, ali kat su deca bila v škōle išli su i stareši. Tak jenoga dôna dopalo jê Števu da odegna blōgo na pašu. Kat jê on došel svojemi kravami ili svijnami, to vam nê bi znōla sat točno rêçi, tam jê več bila Kata, pleška sneja, kaj jê došla od Klōriča z Rōkarja na Plês Kotrmanu zamuš. Sednêju si oni tak jên do drugoga na nekakof pên i začel sê spominek o sému i sečemu kak to več idê f takve prilika. I tak sê oni spominaju, kat Kata v jênom času spōzi da idê Judica i nosi južinu svemu lublenomu mužu. V sekunde zaskoči na Števu, prevrnê ga na zêmlu i legnê na jnêga. On, ni krop ni voda, kaj bu sat, samo viknê; „*Kato, pôk kaj si ponorela*“ i spuknê sê nekak spoj ne. Je, ali vu to jê došla Judica. „*A, tak znôçi, ti mrcina, ti kurvača, sê ti rujnkê bum popukala*“, i da vam sat dalê ne govorim, bilo jê vêselo. „*Žênê, pôk de vam jê pamet, nôjtê noreti*“, vikal jê Števa i tak jê bōgec mōral biti onaj ki déla rêda met zavađenemi babami. Kat sê situocija malo primirila, Kata, teru su Plešani zvōli Katrla, veli Judice; „*Sêm ti ga lépo spustila, kaj nis, rêçi, sat budi lubomorna kuliko got očêš, ali jô sêm Števu imala pod sobum!*“

Eto vidityê, tak vam jê to negda bilo. Čém sê znalo za nečiju falingu ili mōnu to sê mōralo na ovaj ili onaj nôčin podvrči sméju iliti kritike.

A sat da i jô malo začinim, ne baš tak kak jê Katrla moje mamice, ali da vam ne ostanêm dužna ono kaj sêm vam obêčala na početku. Nistê valda več pozōbili? Ono da imam za vas jenoga oštreshga *vrôpca*. Inaçê, još sêm vam pozōbila i to rêçi. Kaj ni vrôbec tičica tera po cêli dôn skôçê, drži sê oko hižicê i popéva, žifka, živ, živ, živ, živ ... puno povéda, ali nikomu nigdor z ničem nahudela ni. Vōžno jê, da jê ona svojê otpopévala. Tak i jô sat. Ovo kaj jê sat z nômi i met nômi mōra biti nekak spevano.

CROAT- KAŠTIGA

*Croat-kaštiga, veliko vam jê to zlo,
Nêdaj Božê da bi sê ikomu još dogodilo.
Tu skuplaju sê toti, kak pijônci f kleti,
Sê očôju prodati, zatrêti, sê oteti.
Tu sê vôra, krôdê, lažê, za rukôvê cima,
Namigôvajuçi jên drugomu,
Samo sê z glavami klima.
Još, još, još dêjtê i nigdor ni dosti,
Več smu oglobani sê do gôlê kosti.
Tu vam idê sê po žnôre,
To su nijovê glôvnê forê.
I tak nas z dôna vu dôn mučê,
A to jê têžê trpeti
Nek da te dô s prutom po turu tučê.*

*Korona s pram toga baš vam niš ni,
Croat-kaštiga, to boli i cvokočê zubmi.
Ot te muke vručinu dobiš,
Po cêlê noçi sê švicaš i znojiš.
Croat-kaštiga sudbina vam jê plačna,
Dolina ova suzna, zapuščena i dračna.
Na buben jê dôna! Za pôr
Strajnske škude sa jê prodôna!
Ni roda ni poroda, sê jê otišlo
Po bêlomu svêtu restêplo sê, rezišlo!
Takva gospodarija, znômu, niš ne vala,
Prodôna jê več i krava i štala.
Selok, veliju, jê delo smrdečê,
To višê i onak nigdo delati nečê.
Pôk trži zemlicu, kravicu i prasicu,
Sê zatêri i poždêri,
sê vu sê zrivaj, popišaj i posêri.
Penezof, tak i onak, nigdôr dosti ni,
Bogek nêk nam oprostì.
Da jê vléčêju i troja kola,
Am smu tak, oskubleni več do gola.
Ali ludi moji,*

Veliku jê grôju čuti!
Pamet da ti stônê,
V ludare da ti sê pomuti.
Kak zmija nogê, skrivaju sê krifci,
Popuščaju žifci.
Ovak dalê višê moči ni,
Pôk nêk sê zapišê i zatefteri.
Ovo zlo ze sakoga kutka vreba,
Z nekem bi bormêš i na golgê treba!
Božê mili, te bisagê s pleč nam zemi,
I krifcê na muku deni!
Al, dô jê krif za ovo stôjnê,
Kaj jê život postal srôjnê?
„Znô sê“, „Znô sê“, negdo vičê,
Koj ponorel, kak vol ričê.
Pôk toga nigdor bilo ni,
Da ti negdo tuliko lažê i v ôči tê gledi.
K tomu još i krôdê, otimlê, cigôni,
Kak čêra, tak denes, tak zutra, kak i lôni.
Kaštigê te, trpeti višê ni moči!
I suza sramotê niz licê sê toči.
Sômi smu si krivi, praf nam budi,
Kad smu bili tak neumni, ludi,
Da smu si birali takvu vlôst,
Kô nam ne služi ni na diku ni na čôst!
Sê nas za velikê bedokê držiju!
Nô to si jê negdo tak žalosno zdehnul,
A mênê jê tak za dušu ščeknul.
Mislim, kak tem lõpovom nahudeti,
I jezиковu juvu skuvati jem oču šteti.
Paprena i slôna več kipi v mojemu loncu,
Još mi samo šleputek fali,
Da pritiram konec, koncu.
Šleputek-rat najavila sêm, po redu sem,
Lažlifcem, kradlifcem,
Zmotancem, cvokotafcem, klopotafcem,
Plesnifcem, pužlafcem i zgužvancem.
Šleputek rôvno po čelenki,

*Dobil budê žlabravi Plenki.
A Zokiju, šleputek bez sê šolê,
Dojundal bu rôvno po srét čvalê.
Nêk več jêmput zaprê gubec,
Da svét ne gledí kakof jê mulec.
Jandrôšu Goranu šleputek met nogê,
Morti bu v Saboru onda višê slogê.
Frke bu frknul met lažlivê rogê,
Treba mu z nêba zrôndati sê bogê.
Sedel bi na dvô stolcê, da jê moči,
Šleputka bu dobil i met križaste oči.
Ministru Mariću šleputek v pôžirok,
A rđavomu Šeksu drêk za škrlok.
Bôg dôl mu sê zatrl saki trôk.
Vu Sabor bi trêba poslati zmaja,
Norije te, trêba nôjti jêmput kraja.
Nêk bi jem sem z vrôtom zafrknul.
Ovak višê, kak sêm rêkla, živeti moči ni,
Neprôvda ova na vuva več pišči.
Pôk onda nêk cêlí svét vidi dô jê bedok,
Nôrot ili vlôst tera ne služi nikomu na čôst.*

*Bôg dôl jem pozoj su grabež odnêsel,
I vu ovu suznu dolinu malo poštejna donêsel.
Ovak, višê nêmrêmu živeti,
Rêstiraj Božê tu gamat,
S te nesromnê kleti!
To vam jê od menê da vam bu ležê živeti.*

Vištê da navék negdo misli na vas. Ovaj vrôbec jê posvečen Števeku Renduliću, a bum vam i povedala zôkaj sêm to nêmu posvetila. Am mê on stôlno napučeva da nêk pišem takvê vrôpcê, kakti to mêne dobro idê, ali bum jô jêden dôn i nêga oplela, pôk bum videli kak sê bu onda držal. Samo kaj môram priznati da jê on jôko u pravu. Ovu kniževnu vrstu nê smêmu deti po strône.

A sat da završim z Judicum kak jê i ret. Na koncu, ovo su nezinê stranicê, a fôla Bogu mêne jê ostavila nekaj od svojega. Ostavila jê taj kurož da sê rêčê kaj sê misli. Fôla je od srca!

Judita pl. Trbić, bila jê izuzetna, kurožna i iznad sêga posebno nadarena žêna. Vréme f terom jê živela ni imalo sluva za žênu spisatela, ali vuz sê to o nezinomu pesništvu sê pripovédalo. Pojedinci su na pamet znali nekterê nezine pesmicê, ali to vam jê sê povedano onak na preskokcê, pôk jê teško to sê na kup deti. Bilo kak bilo, Judita pl. Trbić, turopölska jê pesnikijna, žêna, vu ono vrémê sigurno met rétkemi terê su pisalê i po ondašnjemi novinami. Dočkala jê, ipak, ona i svojê vrémê! Pa makar i ove pôr pesmice, evo, sat su zaklêjnenê vu naše Škrijne. Zlôtni jê to dôrek sem nam!

Drôga Judek, evo nisi zabôdof živela! Biti pesnik bôži jê dôr i da sê ovo zapišê morti jê Nêgva völa. Škrijna tê zapečatila, opčuvala i déla met svojê nôjvečê bogôctvo. Počivaj v miru, mila! Nêk ti budê laka tvoja turopölska zemlica!

Tvoja ponosna nućica, Đurđa Parać

TUROPÖLSKE PRIPOVETKÊ I PESMÊ**Recêpti**

*Nevenka Cundeković,
Velika Mlaka*

Drôgi moji, evo mene opet.

Nekak mi saku jesen dôjde völa pôk malo pregledovlêm maminu biležnicu f teru jê zapisovala recêptê. Nekteri su fajn stareši, a nekteri su i mlajši. Kak sê vu ovo vrême sprôvlaju zimnicê, bêrêju sê plodi z vrta i vočnôka, pod ruku mi jê došel mamin recêpt za ajvar. Vidim da ga jê poprôvlala, valda po prvom kuvajnu je nekaj ni bilo po fele.

Ima v biležnice i fajn recêptof za obiçnê kolôçê i onê malo bolšê, z orejemi. Za svetek su sê pekli kolôçi f teremi jê bilo višê jôjec i orejôf. Kat jê pêkla törtu, krema jê bila puna margarinê i cukora. Sê su tê zubi srbeli od slatkôçê.

Na nekemi recêptemi pišê imê ot koga ga jê dobila, tak da de neki kolôç zovê BAREKOV kolôç, KATEKOVA pita z orejôf, DANIČIN biskvit... sigurno sê ti kolôçi zovêju nekak drukče, ali mi smu jê tak znali.

Imam nekê recêptê starinske kolôçof teri sê rétko pêçêju, kak jê npr. bazlamača, ili fôjnki, ili gibanica z rožičkof, vodejnôki, salejnôki, repiček, štrudlin od žutoga mérlina...

Nôjbolši su mi oni recêpti de pišê „dodaj melê od oka, mési tésto dok ni glôtko“, pak ti sat znaj kaj jê štêla rêçi. Ak nisi sprêten v délajnu kolôçof, nêbu dobro.

Jô vam bum sat napisala (prepisala) nekuliko recêptof teri su stvôrno vremešni. Imaju puno lét.

Negde su merê po čašami, a negde su dekê. Butê videli.

Idemö!

BAZLAMAČA

1 i pol čaša kuruznê melê
1 čaša oštrê melê
1 prôšek za pecivo (pecilni prôšek)
1 čaša cukora
1 vanilija (vanilin šečer)
3 jêjcê (jaja)
malo soli
3 čašê vrjna
3 čaše mléka
skoro punu čašu vólja (ulja).

Sê sê to zméša vu velike zdele.

Protvan sê namažê z svijnskum maščum i pospê z oštrum melum.

Gõrna smesa sê zljê f protvan i denê sê peč na 180 C oko 45-50 minute. Rõlu nê otpirati dok sê kolôč pêcê, jer sê fajn zdignê i onda ak ga sê stresê, sednê i budê gnecaf.

Kat lépo gõrna strõna posmeđi, kolôč polefko zvaditi i vručega ga sê morê posipati s cukorom.

Tréba ga ostaviti da sê oladi. Kad sê oladi rezati na kockicê.

KOLÔČ OD MÉRLINA (MRKVE)

1 jêjcê
35 dkg cukora
35 dkg naribanoga črlenoga mérlina
40 dkg oštrê melê
1 šalica vólja
1 šalica mléka
1 i pol prôšek za pecivo
10 dkg cvébe (grožđica)
naribanê kõricê lemunê
1 vanilija

Jêjcê zméšati s cukorom dok sê cukor ne restopi.

Privrgni na sitno naribani mérlin, vuljê i melu poméšanu s pecilnim prôškom, sê zalêj z mlékom.

Dobro zméšaj. Privrgni cvébicê (grožđice), lemunovu kõricu i vaniliju. Sê još jênput zmišaj.

Protvan namaži z maščum i posipaj z oštrum melum. Zljê smesu i pêči oko 40 minute na 180 do 200 C. Pečeni kolôč moreš posipati s cukorom vu prõhu. Reži šnitê.

ŠTRUDLIN OD ŽUTOGA MÉRLINA

Dö znô napraviti vlečeno tésto za štrudlin nêk si napravi, a dö ne zna nêk kupi gotovê kôrê za štrudlin.

Žuti mérlin naribati na sitno. Dodati cukora i cimeta.

Sê zmêšati i pustiti da malo stoji (jêno pôl vurê).

Gotovê listê za štrudlin rezmotati, i zeti dvô listê. Malo restopiti putra ili zeti völja i namazati po listu.

Z rukum resporediti mérlin po listu i zamotati.

Tak delati dok ne potrošiš saf mérlin i listê.

Štrucê slagati vu navuljeni protvan.

Saku štrucu moreš premazati, ako imaš malo vrjna s cukorom i žutôjnkom.

Ili samo malo povuljiti.

Pêči v rôle.

I to je to!

GRIZ PITA

Tésto:

20 dkg masti

5 dl (decilitrof) melê

Sök i kôrica jênê lemunê

2 žutojnki

4 žlicê (jušnê) cukora

malo soli

1-2 jušnê žlicê vrjna

To se sê zmêša, möra biti glôtko i da sê lépi za rukê, ak tréba deti još malo melê, privrgni.

Podéli na dvô délé.

F protvan deni prvi list.

Kuvaj filu:

0,5 litrê mléka kuvaj s 1 vanili cukorom, 3 dkg običnoga cukora i 6 dkg griza.

Kat se oladi, privrgni 2 žutôjnkê i belojsnkê stučenê f snék (imaš 2 belojsnkê od tésta i 2 belojsnkê od filê), 5 dkg cukora.

Tu filu zlój na list f protvanu i poklopi z drugem listom. Pêci.

Morê sê deti samo jên list f protvan i malo tésta zeti i naribati po file.

Sat idê jêden slôni recêpt.

VEGETA

60 dkg črlenoga mérlina
25 dkg žutoga mérlina
50 dkg pêršina - korena i lista
25 dkg cêlera z listom
50 dkg korôbê
75 dkg luka (črlenoga)
75 dkg soli
1 vrečica prpra vu prôvu

Sê sê somelê na flajš mašinu (mašinu za mljevenje mesa) i ostavi jêden dôn da odmori. Drugi dôn puniti vu flašicê.

Kat sê mêčê v jelo paziti da sê jelo ne presoli jer jê vegeta slôna.

Sôl jê prirodni konzervans.

Flašicê čuvati na ladnomu mestu, morê i frižidêru.

Eto tuliko od menê za ovaj put.

DIŠI MI

Denes jutro sêm sê zdigla
i jutro mi jê tak lépo zadišalo!
Dišalo jê po suncu, dišalo jê po plôvomu nêbu,
Dišalo jê po velike radosti vu mene!
Dišalo mi jê po rôžami pod oblukom
I po môčku teri si jê sêl na desku vuz obluk!
Dišalo mi jê na čêra pokošênu trôvu
i na kaplê rosê na lôtima kaj buju denes povenulê!
Dišalo mi jê na tičicê i nijof spominek,
na mefki friško pečeni kruvek,
Tak mi je sê denes jutro dišalo!
Fôla ti drôgi Bogek za sako dišajnê tero jê bilo i tero još bu!

SLÔTKI ŽIVOT - ekološka bomba

(monolog)

Đurđa Parać,
Velika Gorica (Pleso)

Znôm, glôva vam jê več puna prôznoga povédajna, ali ovo kaj vam jô imam za povedati to ne samo da je pamêtno, nek jê i jôko vôžno. Butê čuli.

Zamisletê, otidêm jô v slastičôrnicu. Onu tam, pri burze kam sêm sê sirota išla prijaviti kat sêm zgubila posel čistačicê tu na erodromu. Kaj sêm ono rêkla, a je, slastičôrnica kaj sê zovê „*La dolce vita*“, a veliju, očê rêči „*Slôtki život*.“ Vraga bi jô znôla kaj to znôči da mi moja suseda Đurđa ni to restumôčila. Pitam sê, čemu nam to sê tréba, (mislim ovê strajnskê rêči), kat imam u svojê tak lépe rêči terê si razmemu (fôla drôgomu Bogeku). Jeee, ali to jê valda moda. Bolê jê šik, kaj ti ga joa znôm, pôk velim, odi si Baro malo zacukori ovaj teški i žufki život, am ti jê to sê kaj si privuščiš. I, bogmê, praf da vam velim, lépo sêm si ga zacukorila. Ali butê čuli.

I tak vam jô zakorôčim nutrek vu tu slastičôrnicu, kat za menum doleti nekakof reskuštranec, a, da vam praf velim, ni bilo znati jêl muško, jêl žensko. Doleti on, i ni sê ni okrenul nô me kaj sem prije nêga došla, i veli one žêne za pultom: „*Susedica, susedica, dajte mi molim vas samo jedan kolačić, ustvari dajte mi nekakav okrajček za mojeg Diki-dakija. Evo upravo sam došao s njim od doktora. Jadničak moj, jel da mu moram malo zasladiti ovaj jadni život, pa on je moja najveća ljubav.*“ (Mislim si jô, am jê taj bôgec kak sêm si i sôma, ali on bôr ima nekoga ki misli na jnêga, a jôa sirota nimam baš nikoga i onak vam milosrdno pogledim vu toga dečka), kad on nastavi. „*Joj susedica moja, da vi znate kak je on pametaaan. Svega me izljubi kad dojdem doma i ne pita gdje sam bio, ni što sam sam radio, a na koncu i vi znate kak je slatki moj pudlek, moj Dikič-dakič, pa pošaljite mu prosim lepo jedan slatki kolakič. Ha, ha, ha, važno da je rima, jel tak*“. O jebotê, mislim si jô, am sê taj kuštravec s cuckom kušujê i môm mi sê faca nagužvala onak nekak koj stôra ramunika, onak na fuj.

Bržê okrenêm glôvu ojd nêga, kad vujdê nekakof pôr, dečko i dekla rêklo bi sê, kat on govori na saf glôs: „*Eto vidiš da je konačno uspio naš spoj.*“ „*Jesam li ti već jednom kaz'la*“, još glasnešê govori ona, „*ovo nije spoj već dogovor. Prije nego bude pravi spoj mi se dragi moj moramo nešto dogovor'ti. Znaš, ja ti neke stvari ne podnosim. Kod mene ti je to 'vako.*

Jelte da je Bog stvorio Adama i Evu, oče reč, čovjeka i ženu. Vala jest! E, vidiš, od žene je da bude dolje, a od muškog da bude gore. Ako ti to tako paše možemo razgovar'ti o našem spoju, a ako ne, nema ništa od spoja. Ama jesi li ti razumio što ti ja kazivam. Ne priznajem ti ja ništa nego kako je od Boga dano.“

I tak vam oni sednêju i naručiju kapučino, kad evo ti jêden stareši fini gospon zôjdê met nas i jô ga sê onak nekak milo pogledôvam nê bi li me primetil, kat on: „*Draga moja župljanko*“, (dobro da mê ni žlak ftrefil kad sêm to čula): „*Vi pečete najbolje kolače u našem gradu, a ja sam poznati sladokusac, pa kako mogu proći ovuda, a da ne svratim u ovaj slatki dom*“, vêselo sê nasmejaj i pogladil po trbuvu, ovak, (pokaziva). „*Dragi naš don Josipe, za vas danas imam nešto jako finoga! Samo za vas sam to danas pekla! Sjednite si sjednite, evo tu, molim vas.*“ Kam! Ni mejnê ni višê, nek do mojega stolca. Sat sê jô uozbilim i bržê bolê nakošturim onak obrvê, (pokaziva mrčêči čêlo), koj da mênê sê to sê niš ne dotikôvlê: „*Evo jedan krasni slasni Tiramisu za Vas.*“

Ki si vrak sat, mislim si jô, kak da sêm negde v „inostranstvu“, ali dobro, pôk ne mōram ni jô baš sêga razmeti i znati i naručim si jênu kremšnitu. Još mi ju nisu ni donêšli kad eto ti jêdnê ozbilnê gospê. Mōram priznati da jê jôko lêpo zgledala, pôk sêm si ju pogledôvala od glôve do pete nê bi li sê i jô tak lêpo znôla zriktati. Ali tô lêpa gospa bila jê srdita kak vrak. „*Tanjo*“, viknê one žêne za pultom, „*molim te, daj mi jedan kolač, bilo koji. Znaš, šečer mi je pao na nulu. Tako sam se razljutila da ti ne mogu reći. Kako i ne bi, prosudi sama. Dokle se može takvoga nešto slušati. Reci mi, čemu plaćam ovu televiziju. Već mjesec dana slušam samo o seksualnom odgoju. Onda još i ova crkva koja se petlja u sve i svašta, a ponajviše u politiku i to u odgojnu politiku, a sablazni se na riječ masturbacija i kondom. Pa gdje toga ima? Popovi ne rade one stvari možda? Je li? Samo kod nas crkva popuje nad svime. Reci da nije tako. Ali za Jakuševac i za ovu ekološku bombu koja nam je tu pod nosom ne pitaju. Ekološki problemi nisu u njihovoj domeni. Je li? I to ti je crkva. Tko se i od nje okoristio? Hajde reci, reci!*“

„*Gledaj ti babe,*“ zdignê sê sat ona dekla kaj sê dogovôarjala svojém dečkom dô bu gore, a dô bu dole i onak ližeč svoju žlicu teru jê zvôdila z kapučina, podviknê. „*E neš vala,*“ nacila z onum žlicum v žênu kak da drži pištolu i zagrmî ze sêga grla.

„*Eeee, neš vala babo, blatit našu crkvu, da nisi više zucnula niti slova, ili ću ti začerat ovu žlicu u usta. Zucni samo još jednu.*“

„Ja baba, ja baba, kako to razgovaraš sa mnom. Ja sam za tebe gospođa. Tko je tebe odgajao da mi je znati, sram te bilo. I još ti bum nekaj rekla. Naša deca dobro znaju kaj treba delati kad je u pitanju seks, nek vi, vi dotepenci, radi vas sve ovo mora biti. Vi niš ne znate. Vi se još seksate ko... “Ali ljudi moji, sat sê zdignê i župnik, počmê sê križati i onak z rukami môvati kak da tira vraga od sêbê. „Oslobodi me Bože, oslobodi me Bože, ovo je Sodoma i Gomora, Sodoma i Gomora“, a onaj kaj sê s pesom kušuje viče; „Fuj, fuj babe, da ste začkomile, ne mogu vas više slušati. O dragi moj Diki-daki da ti čuješ ovo“, a fina gospa vičê, „Tanjo, spasi me od ovih dotepenaca“, a Tanja viče, „Ja sam isto dotepenka, gospođo Štefica“. „Bože s kim se ja družim“, vikala jê Štefa, a onaj pôr pred nômi sê počel tak fest cmokati i rukê v laktu zdigati ovak, (pokaziva) tak da nêk mi si vidimu kak sê i dotepenci znôju kušuvati i jeba... joj vraži jêzek kak rado krenê mimo, eee am znôstê kaj več delati. Jooj sat me srôm.

I tak vam sê to još malo méšalo i si su najêmput šteli zleteti na vrôta von, a onaj dotepenec jê još vu te gužve gospu Štefu ščeknul za rit dok jê lamentérala pred vrôti predi nek jê zlêtela na cestu. „Babo, jel da sam sladak, aaaa, jel bi malo babo, aaaaa. Vidim ja, fali ti nešto, aaaa.“ Sad jê Štefa tak počela skreščati da sê céla zgrada tresla. Svećenik jê već otkurtelil i zameknul za čošek, a onaj kuštravec odlêtel jê na brzinu ze svojem cuckom ki jê tak lajal kak nôr.

Ludi moji, to vam jê bilo célo kino, ma kaj kino, to jê malo rêči. To jê bila nôra hiža. Jô sêm célo vrême samo mučala, jer kat jê rêč o seksu jô sêm tu jôko sramežliva, znôste, ali nek sat i jô nekaj rečem:. „Jooj, sat jô znôm zôkaj sê ovo zovê „Slôtki život.“ „Zašto, zašto,“ zvrtela sê ona trgofčica kaj ju jê Štefa zvôla Tanja. „Zôto kaj jê ovdek sê slatko. Pripovêda se o seksu i jéju sê kolôči. Kam češ bolšê i kam češ slajšê!“ I sat mi onak bedasto zleti: „Još samo fali kakof seksi kolôč“. Jô sêm sirota mislila, onak nekaj kaj na cickê zgledi, am znôstê da sê od slôtkoga dô sekaj napraviti. „U mojoj radnji ništa ne fali, tako da znate gospođo, a ako baš niste znali, seksi kolač vam je Tiramisu, to vam na talijanski znači, „digni me,“ kad već ne znate.“ „Kaaaj, kaaaj, kaj ono kaj stê dôli našemu svećeniku?“, pitam jô i reširim oči ovak, (pokaziva), koj koza. „Ludi moji drôgi, pôk kaj i nêmu toga trêba?!“

Sat sê mêne resvétli! Vudrim sê po ove trde čelenke! Sat jô znôm zôkaj nekterê rêči moraju biti strajnske! Am nêsmê saka šêga sêga razmeti, i sêga znati! Kam bi to onda otišlo i otpelalo! Ali, da od pametnejšega trêba vučiti, to znômu si! I jô sêm, bomê, z one slastičôrnice zîšla mudreša

vôn. Hm, ni Barin vrak tak bedast kak neki misliju. Poslunetê, kat vam dōjdêju one grêšnê misli na pamet, onê znôste terê, zapamtetê i vi, samo po Tiramisu trêba otiti vu *Dolče vitu!* Pôk kat jê več slatko, nek bu išlo i glatko! Jê l' tak?!

A onaj Jakuševac, zôkaj jê on, kak jê ono rêkla ona gospa Štefa, eee, *ekološka bomba*, to vam nê bi znôla baš povedati, ali, on sê svojemi problemi nek jêb., Bôk mi grêjê oprôsti, (križa se), kak got znô. Am mi ne živemu tam! Kaj ni tak?! Eeeee, ima Barin vragek odgovor na sako pitajnê, (drži prst na čêlu). Kaj ni tak?! A sat Barek, s tōbum v jôrek, samo kat bi imal dô! Taj bi znal kaj jê *bomba*, a kaj jê *ekologija* o tomu nek drugi premišlaju i pêlaju brigu!

Licitarsko srcê

Nadica Kološa,
Ogulinec

Rôna jesenska kiša škôpala je céli bogovêtni dôn i noç. Janica je sedela vu môle kujnice pokujnena i žalosna, baš kak i taj jesenski dôn. Čez misel su je sê prevlôčile slike têre nê mre zbiti z glôve. Ona i Joža tôncaju na zôbave i kak je jê na proščenju kupil lépo cifrasto licitarsko srcê têro i sat čuva zamotano f škrijne, kakti nôjvekše blôgo. Dôli su si veru i prisêgu da se buju zeli.

Več skorom leto dôn Joža se né oglôsil z Nemačke, a dôn za zôruke zdômlek je prešel. Sejнала je da bi sê morti do Božiča mogla zvati Jožinum ženem, a na takvu pomisel bi je zaigralo srcê o tvesejla.

Ali snočka je nekêj mrsko sejнала, nedôj bože zla... žutu mutnu vodu, a takve séjne nê vode baš k dobremu.. gruntala si je v glôve. Jêsen je meglovita i kišovita, pôk su sejne baš kak i to turobno vrême.

“Janica, kam si zabludela, oglasila se mater od špôreta de je sprôvlala fruštuk.

“Nikam mamó, samo gruntam kej bum dénes délala, imam čudôj déla oko alijna i strine Mare sem obêčala zéšiti one fertune kej sem počela šivati još s proletja.

O svôdbe né su več dugo divanili, a otec né štel ništ spitôvati „em nek to žene rešiju,, gruntal si je. Janica je bila žalósna, a to sê nôjbole videlo na nêjnemi očmi. Né su bile onák plôve kak nébo, nek vse zarulêne od plača i jôfkajna po skrivêčki da ju né nigdo videl. Splôkala je svoju mladost, živlejne i gorku vrême, več jê je bilo sumlivo. Kak da je zapuval mrzli veter da ju je kušnul. „Znôš Janica,, rekel jê jê .. „déla imam sudbinu, vu teru je verovala. Kat je zôjni put videla Jožu, a došel je domom na krôtko čudôj v Nemačke, pôk se nôj srditi kej ti baš preveč ne pišem, ali vse bumo popraveli skupa,, Jena iskra nôde rezveselila je Janičino srce, a v oku je osetila sôzu radosnicu. I ot unda ništa, niti pismo niti kakof glôs od Jože. To ju je mučilo, ali si né mogla pomoči. Preveč ga je v srce zakopala. Seno se jê nôdejala i saki se dôn molila drôgomu Bogu za Jožu, da mu rasvétli pamet.

Čak je dôla i mešu služiti po skrivêčki da nêjni nésu znôli. Još su ju tu i tam spitôvali o jnêmu, a ona se prôvdala da ima još čudôj dela tam.

Jênoga dôna Janica je z ocem i materum otišla na semen. Bil je sejmeni dôn, ludi su tržili i kupovali potrebite stvôri za zimu, kat najenput vu te strke naléti na Juru ze susédnoga sela Jožinoga pajdôša ze škole, „Janica kak si” pital ju jê “baš te jê lepo zestati,, i otšôcal ju jê onak fakinski. “Došel sêm z Nemčije domom na dopust, ves sêm zežmikan i moram si môlčec počinuti,..... Znôš bil sem na svôdbe, ožênil sê Joža, poznâš ga, onaj moj pajdôš z mladosti. Bil sêm mu kum vénčani. Ožênil je nekakóvu Švabicu, feš dékla, a i čul sem da stê i vi negda nekej mutili,...

Vu tém času Janice se zmeglêlo pret očmi, višê né ništa čula ni videla. Kat je otrpela oči vse jê jê bilo strôno. Strôjnska postela, tuđi ludi, žêna v béle obleke ju jê zazivala, “Janica, Janica otvorite oči”. Vu tem ju Janica poglédi i môm se séti sêga i kej se zgodilo. „Malo ste dehidrirali i od tog ste se onesvijestili, bit čete dobro, nalazi su u redu,, pove je žêna v béle obleke.

Čez Janičine oči prelételo je célo nêjno živlêjne, a srcê mesto da se zgôsne, vu jnêm se vužge još vêkša lubaf zmêšana z velikum tugum. Čez usnice je samo mumlala „neko ime, čini mi se” rêkla je žêna vu bénom. Čudôj vremena je prêšlo od Janičinoga bêtega, nigdo né znôl kakof je to bêteg, samo ona jédina, ali né štêla nikomu povédati.

Jêne jêseni da je kiša pôk škrôpala, kak i sake kêsne jêseni, Janica je zaspôla i sejnala Jožu na proščêjnu i dal jê je ono licitarско srcê tero čuva vu svoje škrijne. Kat ga je prijela v rôke, respuknulo se i rezletelo na se strône i nikak ga ne mogla poloviti. Zmorila se i prešêptala..”Joža moj nesujeni, ti si mêne dôl srcê, ali ne svoje” i vutem zaspôla zanávék.

Zakopali su ju na môlom grobju vuz trošnu kapelicu, skromno kak je i živela. S proletja, da se vrne sônce i vse se rezzeleni, na môli grobek negdo donese venec cvetja šôroga baš kak licitarско srcê. Na sredi je môlo stekelce tero se blešči na sôncu i plôvom nebu, tak plôvom kakve su bile Janičine oči.

...bem ti te vodene kozice!

Vladimir Stepanić,
Kurilovec (Velika Gorica)

Toga leta gospodnega 1971.-oga sem bil dripec od jedanjst let, kaj znači da sem negde sredinum lipna završil četrti razred osmoletke, razme se, z čistum peticum za teru sem bil nagrajen z pohvalnicum i knjigum „Vlak u snijegu“. Knigu sem, v svoje dečje znatiželje, prečital za s'ega par dan i odma pospravil v svoju malu biblioteku, v steklenu vitrinu v tere se sad već poredalo desetek dečje knige i pripovetke.

Pred menum je bilo dugo i bezbrižno letno ferje i jena jedina, ali velika briga: kak ga dobro splanerati i ispuniti ga z dečjemi igrama i užitki ili, drugim rečima, kak se, skup ze svojemi pajdaši, to vruće leto čem više nalandrati i čem bole znoreti.

Kak i s'akoga kurilovečkoga leta, vrući lipajn i majčica priroda već su vnapred odredili v terem budu smeru išle naše prve akcije i norije. Krošne črešne, tere je bilo s'ega par v celem selu, oblekle su se vu tu lepu i primamlivu tamno črlenu boju i pucale od rodnosti, zrelosti i bogatstva male slatke plodof. Kružili smu kak mački oko vruće kaše oko selske vrtof v teremi se, između redof šlive i jabuke, skrila i kralica črešna.

Trebalo se bogme fajn načekavati i strpeti dok se grunt spraznil, a to je v pravilu bilo kad bi ukućani otišli na kakof veći posel na pole ili v trsje, kaj je značilo da se ne budu taj prvi čas vrnuli domom. Negda smu bogme morali čekati i prvu kmicu kak bi se, baš kak mačka do miša, tiho i pomučec došuljali do črešne i prepustili se tuliko iščekivane slasne obirače. A fakat je bila i slasna i lakoma: dropci bi se napuvnuli od slatke, ali i tople črešne, lica su bila zamusana od vuva do vuva, a potkošule poflekane uzduž i poprek.

Neretko se dogodilo da su te tople črešne znale i zakipeti v dropcu, a onda je spas bila prva kuruza na teru smu naišli ili kakva veća vrba vuz naš potok Lomicu. Ta bi nas kuruza ili vrba naročito spašavala kad nismu mogli odoleti pak smu se nametali i nazobali one okrugle, ali još navek prezelenelive.

E, posle toga bi nastala velika bežanija i pravi norhaus, v terem je jedino

važno bilo čem prije se dokopati prve kuruze ili grmlja i tam se, onak fest na jušno, sprazniti i muke si olakšati. A znalo se to ponoviti i kad su nas, takaj slatke, ali i tople murve znale namamiti i našu lakomost iskoristiti...

Murve su nam ipak bile više zanimlive jerbo su v isto vreme bile i veliki mamec i za škvorce, teri jem takaj nisu mogli odoleti, pak su se cela jata znala spustiti na murvu i napasti ju ze s'e stran. A mi smu, dugo i strplivo sedeć pod murvum, to jedva dočkali pak smu isti čas, kak po komande, zvadili svoje pračke i otprli kamenitu paljbu po škvorce. Najveći frajer med nami je bil onaj teri je uspel pogoditi i skinuti onoga škvorca teri je na prsa imal sivo-belo, malko šaro i grahorasto perje jerbo je on bil kakti vođa i glavna faca celoga jata.

Znali smu tak sedeti pod murvami i škvorce načekivati po cele dane tak da su nas negda već vrati boleli od toga nagledajna prama vrhu murvine krošne. Negda nam je saf taj trud bil zabadaf jerbo na murvu celi celcati dan ni zletel ni vrabec, kam pak škvorec ili zlatna vuga.

Onda smu, razočarani i pofureni, otišli domom po svoje kolce i štape i hitili se na ribičiju na svoje Lomice. Lepo bi se poredali vuz naš omiljeni potočić, skrili v ladovinu ispod vrbe i pohitali naše udice. Na tenke i lagane kolce privezali smu tenšu, dugu špagu jerbo još strune nismu s'i imali, a zvinuti špenadlin je bil kakti udica, dok je gušćje pero predstavljalo štoplín. Mamec na špenadlinu v pravilu je bila kuglica kruva, negda i tenša glista, a retko da i muva, ak bi ju do od nas uspel vloviti. Najviše nas je srdilo kad nam je na štoplín, bole reći pero, zletel onaj veliki kukec spodoben na skakavca, a zvali smu ga helikopter, jerbo je furt mahal z onemi svojemi krilci. Onda bi se gnezdil i tancal po tem peru i furt ga mrdal levo-desno tak da nismu imali izbora neg smu morali udicu zvaditi z vode kak bi ga se rešili.

Puno smu denkof proveli na te naše ribičije i nalovili se ščirof da jem se ni broja ne zna, nekaj mejne žutooke i crvenrepke, a najgorše je bilo vloviti oštriža z onemi oštremi perajami tere su nam s'e prste znale spikati i podropati. Kad je pak negdo vlovil kakvoga klenu, to bi bil pravi mali svetek za s'e nas jerbo smu mam počeli buncati kak ga bumu i de spekli. A zapraf nismu imali kaj peći jerbo klen jedva da je imal dvajst deka, ali v našim očima i mašte imal je barem – kilu...Kad baš niš ne bi vlovili, a bilo je bogme i takve denkof, onda bi se Lomice osvetili tak da bi s'i poskokali vu'jnu i kupali se i v vode noreli do mile vole.

Ipak, najviše vremena čez celo ferje smu proveli v društvu z loptum tera nam je postala glavna igračka i okupacija. Po cele smu dane veseli na našem školskom igrališću okruženom z visokemi kostajni, mam iza naše škole od tere smu upraf počivali i na'jnu skroz zabili. Loptu smu nagajnali i v jutro i popoldan, i po kiše i po vetru, a najviše po žarkomu suncu tak da smu po cele dane bili mokri kak miši. Sam Bog da je školski domar Jura na dvorišću imal pumpu na tere smu se mogli vmiti i vode do mile vole napiti.

Od toga našega silnoga i upornoga loptajna, nogometa, glavometa, guzometa i kaj ti ja znam čega s'e ne, na igrališću više ni bilo ni jedne travke, osim po same čoške, a s'e ostalo je bila gola zemla. Ona nam je pak dobro došla kad smu počivali od nogometa, a za vreme počinka smu se prijeli špekulajna ili kockajna z onemi plejnatemi dinari pak nam je ta zemla bila kak stvorjena za narediti jamicu za pikule ili povleći crtu tera se zvala „kuba“. Onaj do je od prve, z tem plejnatem, srebrnem ili bakrenem dinarkom pogodil na samu „kubu“, taj je pobral s'u tu „silnu“ lovu tera je bila v igre.

Negda je na tem školskom igrališću znala biti takva gužva od dece i klinčadije želne nogometa, da celi dan nismu mogli dojt na red za odigrati našu tekmu. Strplejna za predugo načekivajne baš i nismu imali pak smu se mam pobrali na naša pomoćna igrališta: jeno je bilo v takozvane „Rakarčićine jame“ (mam iza bertije Jure Gršetića Hrlca), drugo pak v Kurilovečke vulice, takaj mam iza bertije teru su zvali „steklenik“. Ovo drugo je bilo kak naručeno jerbo je oko'jnega bilo par stupof vulične rasvete pak smu se loptati mogli do komad noći, kad više ni bilo tak vruće kak prek dana.

Moji problemi vezani vuz to besomučno loptajne počeli su par let prije, a baš su za vreme toga ferja doživeli svoj vrhunec i postali pomalo nepodnošlivi. Dakle, s'aki dan kad bi se već pred večer vrnul domom, umoren i iscrplen od nogometajna i dečjega norejna, mama je primetila da su mi oči s'e više i bole črlene i krvave.

S'a ona belina v očima, oko cele zjenice, bila mi je zapraf v črlene boje i ispresecana z tenkemi krvavemi žilicami. Fest mi je to smetalo i dražilo me tak da sem furt z prsti rulil svoje kapke kak bi se morti rešil te nelagode i falinge tak da je mama odlučila baš to leto stati temi mojemi mukami na kraj. Već zutra rano sem z mamum osvanul v naše dečje ambulante de sem obavil nekakve preglede.

Skamenil sem se, kad sem čul zajedne reči naše doktorice: „Majko, nema druge nego sineka uputiti u bolnicu gdje će kroz nekoliko dana obaviti sve pretrage i gdje će mu ustanoviti točnu dijagnozu i pronaći lijek. Evo, napisat ću vam uputnicu za bolnicu....“. Razme se da mi se celi moj mali dečji svet isti čas zrušil jer mi je bilo i više neg jasno da je moje ferje završilo i da ga bum okončal v bolnice v tere, Bogu fala, nigdar do sad nis bil.

Nigdar nem zabil taj ponedelek kad me mama rano jutro ostavila v bolnice i nastojala skriti svoje suze kad me videla v one trifrtalne bolničke pidžame. Moja se pak tuga jednostavno ne da i nemre opisati, imal sem osjećaj da sem sam na svetu i potpuno zgubljen v celem tem svemiru. O, kak mi je bilo mrsko bez mame i tate, bez moje bakice i moje prijatelof teri se sad negde lepo igraju, a ja tu čamim vu tem škripavem bolničkem krevetu. Da poludiš....

S'aki mi je dan bilo s'e teže, nikak se zdočkati mamine i tatine posete popoldan, temi silnemi pregledi i pretragami nigde kraja, a ni ta bolnička juva mi baš ni nekak pasala. Ali, izbora nisem imal, trebalo se prifčiti i prihvatiti taj bolnički život pak sem se i ja malo-pomalo sprijateljil z dečurlijum tere je bil pun taj naš očni odjel na četrtom katu bolnice „Rebro“.

Jedino mi je Lorena, mala curica od četiri ili pet let, negde čini mi se z Virovitice, malo po malo postala prava noćna mora. Po cele se dane muvala po moje sobe, sedela vuz moj krevet i nikam se ni dala bez mene, čak ni štela ni zaspati na večer sama. Sestre nisu imale izbora neg su ju s'aku večer poglele vuz mene pak bi ju, čem bi zaspala, prenesle v nezin krevetić. Onda sem konačno i ja na miru mogel razmišlati o spajnu....

I s'e je to tak trajalo i ponavljalo se pune deset dan, s'e dok mi mama taj petek ni došla v posetu. Mama je znala kak ja teško i mukotrпно zbavlam te svoje bolničke dane pak je z menum delila tu moju silnu bolničku tugu. Zato jednostavno ni imala ni srca ni izbora ne udovoljiti moje želje z terum sem ju, ipak, pomalo iznenadil. Skrušeno sem ju prosil da otijde do moje doktorice tera je taj dan bila dežurna i da ju zamoli da me barem prek vikenda pusti malo domom. Tu se nedelu igrala velika utakmica v Zagrebu, Dinamo protiv Zvezde i ja bi bil najsmretniši na svetu kad bi ze svojemi bratići Bracum i Jurum mogel otijti na tu utakmicu. A prek vikenda ionak ne zbavlam nikakve preglede i ne znam kam bi sam sobum, samo bauljam po sobe i po onem dugem bolničkem gajniku.

I bogme je moja mamica otišla do doktorice i vrnula se z, za mene toga časa, najradosnešum vešču na svetu. Doktorica je odobrila da idem domom prek vikenda, ali se v ponedelek, več v šest vur v jutro, moram vrnuti i osvanuti na svojem odjelu. Ma kak ne, došel bum ja ak treba i v tri vure v jutro, samo da se prek vikenda malo svojega domeka vžijem i nadišem i da na tekme za svoj Dinamo navijam!

Od velike sreće i silnoga uzbuđejna nikak nis mogel zaspati, razme se, vuz malu Lorenu tera se već sklupčala na mojem krevetu. Čak mi ni ona, vu te moje sreće, ni niti malo smetala, pak sem si ju malo prigrllil i pri tem odma primetil kak je nekak posebno vruća, kak da ima temperaturu. Srećum, san ju je brže prevaril pak ju je sestra Milica odnesla na nezin krevetić i takaj primetila kak je se čini malo vruća. Ne mareć za to, okrenul sem se na drugu stranu i konačno zaspal v nade kak bu to jutro čem prije svanulo.

Već v šest vur sem bil buden i čem sem otprl oči odjuril sem v kupaonu na mivanje i pranje zuba, a potem sem složil svoj krevet i sedečke na'jnem čekal mamu tera je obećala da bu došla po mene oko pol sedem. I bome je tak i bilo, ni moja mamica kesnela ni jenu jedinu minutu pak mi je po sestre Milice poslala lače, majicu i natikače kak bi se preslekel i konačno otputil domom na vikend. Kad sem z mamum napušćal svoj odjel, zajdne kaj sem čul su bile Miličine reći upućene sestre Marije tera je došla na jutarnju smenu: „Marija, molim te obrati pažnju na malu Lorenu, dobila je vodene kozice i ima povišenu temperaturu“. I bilo mi je nekak žal Lorene kaj su ju napale te vruće vodene kozice, ali nis imal puno čas za bilo kakvo tugovajne jerbo mi se fest žurilo domom.

Gospon Tonča, teri je bil šofer v tatinem poduzeću, me skup z mamum otpelal z bolnice i već za pol vure smu osvanuli na našem dvorišču. Ja se od miline i dragosti nis mogel nagledeti svojega dvorišća i hiže, kak da me pet let ni bilo doma, a ne s'ega deset dan. Skušoval sem tatu i baku tera ni znala kaj bi mi ponudila i naredila za fruštik, tuliko je toga nabrojila da ni sam nis znal kaj bi zebrao. Na kraju sem se ipak odlučil za nezin griz z kakaom teri mi je navek bil prava poslastica pak sem ga i ovaj put pojel pune dva tajnere. Onda sem zbrisal na dvorišće de su tata i negvi pajdaši mešali mort i zidali ogradu od mulcof pak je na dvorišču bilo prilično veselo i živo. Družil sem se ž'nemi s'e do obeda, a bakica si je pak dala truda da za svojega nukeka naredi ekstra domaći obed, od juvice z nokleci, pohane šniclof, krumpera, zelene šalate i gibanice z orejof.

Najel sem se kak puh i trebalo mi je pol vure da se zdignem od stola i pokrenem svoje malo, ali presito telo. Taman kad sem se vrnul k majstorom na dvoričšu, navrnul se bratić Braco i rekel mi da zutra, v nedelu, v pol tri dolazi po me i idemu skupa na tekmu. Uh, kak mi je lepu vest donesel, najrajši bi ga kušnul....Popoldan mi je preletelo v družejnu i spominke z majstori teri su već pol zida zezidali i bogme ga budu do noći i zgotoveli. Pred večer sem se povlekel v svoju sobu kak bi se nagledel televizije teru v bolnice nsmu imali. Kad sem legel v svoj veliki krevet z dišećum postelinum, mam su mi se oči počele sklapati, a prije neg sem zaspal prijel sem se za čelo tero mi se činilo nekak bole vruće neg prek dana. Ali, sam sebe sem uveril kak mi se to samo pričinja, a morti je to i od prevelikoga uzbudejna kaj sem pak doma, v svoje hižice.

Kad sem se v jutro zbudil, a već je bilo devet vur i sunčeko jako visoko, pak mi se činilo da mi je čelo vruće i kak da me nekakva temperatura spopada, ali to nis imal nameru priznati ni sebe, a kam pak mame. Držal sem se kak da je s'e v najboljem redu i kak da se baš niš ne događa. Ali, izdal me je već bakin prefini fruštik teroga nis zmazal slasno kak inače, a maminomu oku to nikak ni moglo pobeći. Do obeda sem hodil po dvorišču kak gluva kuja, tumaral ni sam ne znam kam, s'e kak bi skrila da me s'e veća temperatura napada i opseda.

Moje malo telo gubilo je bitku z tum vrućinum pak mi jelo pri obedu ni niti na pamet opalo, a to je bil najbolji znak da je moja bitka z vrućinum – zgubljena. Mama me je mam otpelala v moju sobu i polegla me v krevet, potem mi zmerila temperaturu i isti ju čas počela skidati z mrzlemi oblogi, cajniki i gazami natoplenemi v alkoholu. Kad mi je slekla potkošulu, mam je primetila i celo čudo male črlene prištićof teri su mi napali celo telo. „Sinek, pak ti si dobil vodene kozice. Sigurno si je se zadobavil od nekoga v bolnice“ – zavapila je skrušeno sklapajuć ruke. I s'e mi je mam bilo i više neg jasno: isti sem se čas setil reći sestre Milice tera je spominjala kak je mala Lorena dobila vodene kozice...Eto, od te male i dosadne spodobe tera je s'aku noć, skup z menum, zaspala v mojem krevetu, ja sem dobil vodene kozice. Joj, da mi je sad tu blizu ja bi ju valda fundal...

Zbogom moj kratki boravak doma, zbogom i moja utakmica teru, na žalost, ne bum videl niti za svoj Dinamo navijal. Nema mi druge neg se čem prije i čem brže vrnuti v bolnicu, a tak je uostalom već odlučila i moja mama. Mesto na tekme v Maksimiru, eto mene već oko pet vur popoldan samo kilometar dale, v bolnice na Rebru.

Oko sedem vur v smenu je pak došla sestra Milica i odma me zela pod svoje. Inače, ta je sestra imala kratke plave lasi i prelepe plave oči i bila je lepa baš kak ona beba teru je mama kak ukras držala na svojem krevetu. Objasnila mi je da me mora celoga, kaj znači s'aki taj mali prištek, s'aku kozicu, premazati z nekakvum belum tekućinum pak je moram reći de s'e imam te kozice. I evo ti pak novoga šoka za mene: Isuse, pa kak je bum rekel da i na piše imam par te kozice, kak se bum pred'num slekel do gola i dal je da mi maže pišu!? Razme se da razloga za bilo kakof šok ni bilo jerbo je za prelepu i nežnu sestru Milicu to, zapraf, bila dečja igra. I dok mi je nežno dirala i mazala pišu, vuz put mu je još i tepala: „O, lepi moj mali pišo, pa ove zločeste kozice su i tebe jadnoga napale, sram ih bilo!“ To kaj ja nis znal kam bi od srama i kaj sem bil crven kak paprika, zapraf, ni bil Miličin, neg moj problem.

I kak onda ne bi bil srdit na malu Lorenu tera mi je, doduše ni kriva ni dužna, priskrbela te vraže kozice i z mojega vikenda ze snova naredila vikend z noćne more i pekla. Nisem za tu malu bucmastu dosadu štel ni čuti, a kamoli ju pak videti, s'e dok v ponedelek posle doručka, puna te črlene kozice premazane z belum tekućinum, ni osvanula vuz moj krevet. Male dečje okice nisu skrivale tugu, a nezine reči još su ju više i jače otkrile: „Vado, a di jesi ti bijo, ja nisam mogla pavati bez tebe i sad sam jako bubina“. Moja je srđba v istem časku nestala bez traga, a preplavil me osećaj miline i dragosti spram toga maloga i nedužnoga dečjega stvorejna. Sreća da ju je sestra mam sprašila v nezinu sobu, još bi me ze svojim tužnemi okicama i pentavemi dečjemi rečenicami i rasplakala...

Bilo kak bilo, već v petek sem otpušten z bolnice, a već v ponedelek sem bil v školske klupe okružen, vu tem petem razredu, ze sasma novemi i drugemi školskemi pajdaši i prijateljicami. Kaj se pak tiče moje betežne kozice, s'e muke vezane vuž'ne su nestale mam posle puberteta, baš kak je to v otpusnom pismu najavila i tvrdila stara i iskusna doktorica Kržić. I Bogeku fala da je imala praf....

Ali, te vraže vodene kozice i den denes nosim v spomenaru uspomene, samo kaj je sad ubrajam med one, ipak, lepe i drage.

Koroba i coprijê

Stjepan Zlodi,
Šiljakovina

- Ivek, a jêsi ti čul kak pripovédaju da jê moja baba Korôba coprnica?

Ivek jê baš glêdel oblak na nêbu, a z glôve mu jê veter sê misli odnêsel. Baš mu jê milo bilo niš ne misliti. I sad ko da ga jê Marek z ledênum vodum polejôla. Zimica ga céloga prêšla i ni sôm né znal kuliko mu jê trebalo da sê séti kaj da veli.

- Joj Marek, pak jô ti v tê coprijê niš ne verujem.

- A v kakvê coprijê ti veruješ?

Skoro da jê opet počel *joj Marek*, pôk sê na vrême zastavil. Ak sê čêga bojal pri Marice unda su ta nêzina pitajna. Oštroga jezika, bistroga oka, brzê pameti, Marica jê znôla zvlêči pitajne da sê smrzneš. A Ivek jê bil kak stôri vlôk kaj pri sake bélê ižice stône. On sê ravnal po one spêci pa rêci, sam kaj mu jê fajn put ta nêgva pečenica zagorela.

- V nikakve, pak sem ti rêkel. Kak bi mogel v jênê coprije veruvati, a v drugê nêbi?

- Ne veruješ?

- Ne verujem!

- Ti nêsi čul kak jê negda kapelôn na veronôvuku rêkel kak sê mōramu čuvati coprnici i da onê z vragom posla imaju? A kaj ti misliš da ni vraga néma? Če ima vraga ima i coprnici.

- Marek, têbe ko da sôm vrag tira - rêkel jê Ivek jênu na présno i vêč mu jê žal bilo.

- Kaj ti mêne očeš rêci da sem jô morti coprnica? - Marica ga jê pitala kodali srdito, a v okami su je tōncali zvončeki smêja.

- Jêsi Marek, jêsi, nōjveča si coprnica na ovomu svêtu - Iveku sê višê né dôlo misliti i réšil jê samo tonočiti Marice kaj god da veli.

- Pa kaj se unda ti mênê ne bojiš?

- Bojim, kak sê nê bi bojal, têbê sê si dečki bojiju, sam kaj jô znôm da

si ti dobra coprnica i da bedôkom, kakvi sem ti jô, nê buš nikakvoga zla narêdila.

Sê kaj jê rêkel, Ivek jê i mislil, a onda sê nasmejäl i povlékel Maricu za kečku i počel ju žeglati. Lepše mu se bilo prevrtati z Maricum po sénu nek se ž njum spominati.

- Stani Ivo - rêkla jê Marica i Ivek jê stal. Čém ga jê Marica počela zvati Ivo, on jê znal da trêba stati i nê ju više srditi.

Marica jê nekam v strônu glêdela i študerala si. Iveku su čamice počelê po têlu hoditi. Če bi Marica još mučala moglê bi ga čômi i poždrti.

- A kaj ti misliš Ivek, jêl bi sê mi mogli zêti?

- Marek, pôk jô nê znam, nésem baš o tém študéral... još posla nés našel, pri iže nas jê fajn, a i Tončeku jê nekak prvomu rêd.

Marica ga jê glêdela. Né znal jêl ga za zrêndu zêla il' za praf misli.

- Če ti nê znaš morti moja baba Korôba ima praf, morti ti nési za mênê?!

- Kak to misliš, kaj veli baba Korôba?

- Viš, ona veli da če bi sê zêli jô i ti, da bi to dobro bilo, da smu vrédni i prevrédni i da bi sêga imali.

- Unda kak nésmu jêno za drugo?

- A znôš moju sêstru Šteficu, ona ti z Filipom Krtečkim hodi, vêč se spominaju da bi i zôruke imali?

Znal jê Ivek Štefu. Če sê Marice dečki boiju zô to kaj jê prepamêtna, Štefê sê boiju zôto kaj jê prejôka. Znôla jê ona vudriti bolê nek i koji dečko, a znôla sê i pohrvati. I kojna jê jôšila i kola jê tirala, čak jê i pri susedu Tufleku na traktor znôla sêsti i voziti. Dok Štefê né bilo blizu oni kurôžniji fakini su ju Štefek zvôli. Iveka Štefa né kaštigovala, morti zôto kaj jê z Marekom bil, a morti jê tu i nekaj drugo bilo. Če jê baš sva takva mužêča bila, njêmu jê ona bila baš za praf žênska. Čak jê i senjati znal kaj sê z Štefum po sénu kopičê.

- Ivek?

- Znôm, kak ju nêbi znal, kaj mê bedastôčê pitaš?!

- Veli baba Korôba da to nêbu dobro če sê oni zemeju. Filip baš né za posel, doma ga valda z tičjem mlékom rônê, žula na rukami néma. Štefa jê kak bečôr. Kruva budu glôdni, niš nêbuju imali.

- Pak kaj to ima z nômi?

- Veli baba Korôba da bi bilo bolšê če bi ti zêl Štefu, a mêne da Filip zemê. Mi smu vrédni, mi bumu povlékli onoga drugoga i si budemu nekaj imali. Nigdo nêbu kruva glôden.

Ivek né znal kaj bi rêkel. To mu jê zgledalo kak nejakva računica, bela v koje nigdo nêbu zgubil, a pôk nigdo nêbu ni pobedu odnêsel. Z jênê strônê mu jê to dobro zgledalo, a z drugê pôk né. Zôkaj bi dobremi voli splêli nogê zôto kaj moreju bolê vléči? Zôto da drugi voli nêbi zaostali? I unda buju si do noči na polu ostali. Če dobri voli moreju povléči nêk vléčeju. Polê bu za dôna zorôno i prijê buju si išli počinuti. Takva jê računica Iveku nekak dražeša bila.

- Matematika - sam jê to rêkel i zamučal.

Marica ga jê glêdela i nekak sê kisélo smejóla, a oči su je počelê grezivati vu sêbê. Prijêla jê kečku i počela ju motati po rukami.

- Viš, né moja baba Korôba coprnica. Da jê ona coprnica nêbi jô têbe sad govorila kaj nam jê rêkla. Ona bi nekaj zamutila z trôvami i žabami, jô bi ti odrezala komad nofta, Štefa bi Filipu glaku z nosa spuknula i unda bi to na žarafke z pekla zakuvala i dôla bi vam to popiti. I sê réšeno. Niš sê nêbi trebali spominati.

Ivek jê glêdel v svojê noftê.

- A morti si ti mêne za praf novet odrezala i sê stê tak napravilê, kaj jô znôm, i sad mi to govoriš da sê coprija skrijê?

- Joj Ivek, ti si počel nekak prebistro palamuditi, morti nésmo dosta zmlêli želvinoga oklopa, a i tê žarafke z pekla morti né bilo dosti - Marica sê smejóla.

- Znôm jô kaj sê têbe očê, ti bi još tičjega mléka prôbala pri Filipu još dok negvi imaju kaj dojiti.

- Ivek, Ivek, pogleč to, čém tê jô z svoje ruki puščam ti si sê bistrejši i bistrejši, ko da sem tê jô splêla...

To kaj jê Marica rêkla kodali jê i Ivek čutil. Morti ga jê zapraf Marica splêla, zavuzlala svojum pameti, a Štefa takvê spônê néma.

I tak su naredili, razvuzlali se i zavuzlali kak jê baba Korôba štêla.

Kaj jê dalê bilo, očetê znati?

Prêšla su leta i leta. Još navek feš žênska, dobro držêča, klêčala jê na grobu i pukala trôvu z med rōžami. Tu i tam koja sêda las jê morti govorila kak jê rêc o mlôde babice.

- Baba, baba, ti i tvoje coprijê, zôkaj nési nacôprala da ti drač na grobu ne rôstê. Jê, niš ti cōprati nési znôla. Jedino jê taj tvôj jêzik vrtal i vrtal sê dok né zavrtal rupu v našemi glavami i tak si ti navék natirala ludê da déljaju ono kaj si ti štêla. A i jô bedasta kaj sem ti dôla da vrtaš v moje glôve. Jê, tak su nas vučili, da poštivamo starešê, čak i dok ti vrtaju krivê rupe v glôve.

- Znôš, nésem mislila da me bu Filip tak zavuzlal, prevôgnul na svojê. Sam sedi pred ižum i gleda kak trôva rôstê. A jô kosim. Čak mu sê ni decu né dôlo delati. Napravil mi jê tu jênu čêr koja sê brzo-bolê vudôla. I sad sômi gledimu kak rôstê trôva. Ni vrta némamu. Ivek i Štefa déljaju i decu i posel. Pêť komôdi, tri čêri, dvô fakina. Saki jê blêntav na svoju fêlu, al' déljaju, zrušê pak opet dižeju. Čêri su sê povudalê. Nukov céla vojska. Kak mi flêtno svoju trôvu zalévamo, još malo bu jih višê nek tê našê trôvê na dvorišću.

- Nôj mê krivo razmeti, baba. Ne žôlim jô za Ivekom i za tém kaj si jê on sê narêdil. To jê nêgvo. I Štefino. Mêne jê žal kaj jô nésem narêdila nekaj svojê. Jô onak pamêtna i preštimana, napunuta i unda prêbušena od jenoga špičastoga, coprničkog jezika. Né navek dobro prêveč misliti, premišlati i vogati. To tê tek zavuzla i zastavi. Negda sê trêba i zaleteti i lupiti z glavum. Morti k bôle pameti dôjdêš. A morti i né sê v pamêti.

Môla deklica, z reglecom v rukami, ju jê glêdela i slušala kaj govori.

- Nukica moja drôga, nôj slušati ludu babu kaj govori. Morti sam malo. Zemeš ono kaj misliš da ti trêba, a ono drugo itiš. Idemu mi domôm, če jê još drača na grobu ostalo, am ga jê zaslužila.

- Né trêba - deklica jê hitila reglec i prijêla babicu za ruku.

Marek né niš rêkla. Negda jê babe bolê da muči.

Đukina zôjdna völa

Stjepan Zlodi
Šiljakovina

Jô, Đuka Brezövkín, pri bistré pameti, kak věč bistra morê biti posle tuliko lét, pišem ovaj teštamênt, têrega buju dvô svedoki prečitali, potpisali i mučali. To jê mőja zôjdna völa têra sê bu imala prečitati na zdêncu, na vulice, tri dôna posle zôjdnê lopatê zemlê kaj bu gröbar hitil prék mojê riti.

Nésem imal ni kmêta ni detêta niti sem kaj puno privrédel, a opet bi štel da od tê mojê svojiné barem nekaj dôjdê v prôve rukê i da mê sê radi toga negdo séti, i da tu i tam veli koju réč za mênê. Pa da krênem po abeceje.

Amper cifrani, znutra béli, zvôna črlêni, z velikemi rözami, z têrega su negda kojni vodu pili. Kojni su vam gizdavi, néčuju oni z bilo čêga vodu piti kak i drugo blôgo. Ampera ostôvlam susede Vere, ona ga jê navek zaglêdala i priglêdala i govorila kak sê takvi amperi višê nêmoreju kupiti. Samo nêmoj Vera da jô z onoga svêta vidim da si v njêga zêmlu déla i rözê presadila!? Popišal ti sê bum po verônde, rôvno z pekla, i sê ti buju rözê posenulê i nigdôr ti nêbu višê niš zrôslo.

Bôlticu ostôvlam Mirku mesôru. Kulika jê taj kolinja prêšel, od pol sesveščaka pa sê do Božiča jê po sêlu hodil, od dvorišča do dvorišča, sê jê zabôdova zaklal, opôžmal, razrêdil i narêdil. Dok bi domöm navečer hodil saka mu jê gazdarica komôd-dvô mêsa v tórbu na silu narivala i tak jê Mirko o Božiču imal punê žbajnê mêsa, a nigdôr né svinjčê otrônili. I navek jê govoril kak moja bôltica nôjbolê séčê.

Cimbulê sem kupil za pol litrê rakijê od ciganskoga mužikôša têri jih jê štel potrti zôto kaj jih višê né mogel naštimati. Otišél sem k našemu Pepaču svirôču, da bi jih on naštimal, a on mi jê rékel da svaki cimbulôš štima cimbulê na svoju fêlu. I tak sem jô napravil nôvê bate da vudiram v tê cimbu, a štim mi jê bil taj raštiman. Malo sem lupal pôk sem jih na najžu posprémil. Cimbulê ostôvlam mólomu Jožeku Fifinomu. On jê talênt za mužiku kak sem i jô bil, samo kad taj počne lupati nê zna stati. Susedi buju to tak rada posluhnuli da mi buju sê svêce, znônê i neznônê,

spomenuli pak se morti v grobu počnem okretati kak odojek na rôžnju i strêsem sê črvê kaj buju vrtali po mene.

Česalo za kojnê ostôvlam susedu Lojzu. Znal jê rêči da poklem jê nêgva Milica mréla da mu nigdo né plêča tak počêsal kak jê ona znôla dok bi mu noftê tak v plêča zabila da mu jê môm krf pustila.

Dojaču, vu koju jê još moja mati kravê dojila, poméčem po iže z jenoga čoška v drugi, ko da još navék čekam da bu mati saki čas rêkla da dojaču v štalu donêsem. Dojaču ostôvlam Ivke, ona v sêlu jedina kravê ima. Ona ima onaj stroj za dojiti, ali kaj bu če nêstanê strujê?

Đuku Brezovkinoga, sêbe, ostôvlam črvekima na našem grôbju da mê vrneju v prah.

Escajg kakti srêbrni, kojega sem čuval v kredêncu i kojega nigdôr nésem rôbil, ostôvlam sêstre Pepice koja sê na Dolni Brég vudôla i zôbila na jedinoga živoga brateca.

Firungê sem kupil negda za lépê penezê i za dôn če bi morti kakva sneja v ižu došla. Još su zapakéranê v najlonu, v psiye, da ne apšisaju. Firungê ostôvlam Đurdice kaj sê navek z stôremi ludi lépo spomina da barem nekaj v zamuž donêse.

Galge ostôvlam susedu Jure, k njêmu si dôjdeju dok nekaj trébaju, pak sê morê rêči da gôlgê ostavljam cêlomu sêlu, ali sê sused Jura bu skrbel za njih pak buju još dugo služile.

Hoblič z têrem sem negda drévo hōblal ostôvlam Želku od Lépê Barê koji hōbla po sêlu sê kaj stignê.

Ižu i dvorno mesto ostavljam selu, zapraf opčine. Na dvorišču mi sê tak i tak igraju deca po cêlê dônê, a selska društva sê némaju de zestati otkad jê potres zrušil stôri cigleni dôm.

Jôrem kaj su ga negda voli nosili, ostôvlam našem Iveku birtijôšu, nêk ga srêdi, pofôrba i obesi v bertije. Morti nekoji vol, koji sê cêli dôn pôsê v

bertije, döjdê k pameti i séti sê da bi se i k poslu trebalo prisličiti.

Kotel za pêči rakiju, kaj ga nés poreznikima prijavil, ostôvlam Marku Juričkinom. Nêgov kotel sê vêč raspal pök mu trêba bölsa aparatura. Jên opomenek za têbê Marko - če buš i dalê plaviš prodôval pod rakiju povlêkel bum i têbê i kotel na onaj svêt.

Lakomicu, drvenu, za pretôkajnê mošta i vina ostôvlam lakömomu Mrôfcu. Morê si unda tu lakomicu deti na grb kaj si jê dôl za familiju napraviti. To mu bolê pašê nek onaj škôjniec kaj mu jê sad na grbu i kaj jê višê spodoben na popišanu kokoš.

Mêtlê vrbovê, têrê sem negda delal, a nésem jih stigel otpelati z biciklinom na plac, i kaj su v drvôrne pod rožnicami, ostôvlam vučitêlke Jasne têra jê rêkla da bi v sêlu napravila muzej coprnice, a vrbovê mêtlê su bilê nõjbolê za leteti.

Nihólku kaj sem napravil na dvorišču moretê pocepati i pokuriti. Dok sem ju napravil nésem dôl da sê deca nišēju, kodali sem ju čuval za nekoga. Posle ju jê trjnê zarôslo pak se né ni moglo do njê.

Ocvrkê od letošnjega kolinja ostôvlam da sê počôstitê dok sê ovaj teštamênt čita.

Pašinec ostôvlam Imbreku Mišekovom. Kak su sê si zbetonêrali i ogradili tak on višê nêmrê na svoju zemlu na Jankičevom brêgu i jedini put mu jê okolo čez moj pašinec. Si drugi su zapuščali zêmlu na têm brêgu, a morti i pozbili da ju imaju. Jedini Imbrek još navêk déla i orê Jankičev brég svojém oldtajmer traktorom. Pa nek i dalê orê.

Raspêlo sem od krômara na Bistre kupil. Meter visoko od punoga drêva i pribiti kip Jezusa od nejakvoga železda. Žmêko da ga jên čovek, če si né dobro pojel i popil, nê mogel nositi. Krômara jê posprémil kola i unda je videl da nêma mesta za raspêlo. Morti bi ga tam i ostavil da nésem jô naišel i pital ga kuliko döjdê Jezus?! Rekel jê da nêma cénu, a unda jê rêkel da dôm kaj imam. Jêdva sem ga odvêkel do štale de smu spôli. Ono železdo je za pôr lét počrnelo i tak jô imam črnoga Jezusa. Suseda Bara mi

jê rêkla da ga moram vôn na ižu obesiti da ga si vide. Kajgod!

Nés ga jô kupil da ga si glediju, da jê bil vane na suncu morti bi i još više počrnel, a morti bi se i vužgal od vručinê. Rajši sê jô ž njem v iže spominam čez dugê večêrke z kupicum v ruke. Jezušta ostôvlam za našu kapêlu mesto onoga plastičnoga béloga kaj ga sad imaju. Morti bi je črni Jezuš nagnal da sê zaglediju i v kmicic svojê duše? Če niš drugo buju sê setile Đuke Brezovkinoga kaj jê toga črnoga Jezušta ostavil i potihio me buju klêle dok vrtiju čislo v rukami.

Slovôr kajkavski od Belostenca, ostôvlam môlomu Sebastijanu kaj jê k mêne znôl dôjti dok jê za zadaču trébal napisati nekaj po domôči, a pri dômu mu nigdo više tak ne govori. Mati mu jê kakti pozôbila govoriti, a otec dotepênc si né truda dôl da veli koju po domôči. Jedino jê nekaj napikôval dok bi sê napil i štel nam sê pošpôtati, ali to sê ni sôm nê razmel, a de bi ga drugi znali razmeti.

Šporet ostôvlam Žarku ciganu kaj po cêlê dône stôro železdo skupla vu svoja kolica. Vêč sem mu ga prije štel dati, al né ga štel Žarko zêti. Kodali né mu ga tréba, a saki drugi dôn vlêče glinu i krpa onu svoju zidanu pêč koja sê tak dimi da mu cêla familija diši kak šunkê.

Trsjê jê zarôslo, ima vêč kojê leto. Gacija sê razrôsla, napravila brôjdê i møj tudum vêselo rôste v lôdu. Si veliju kak jem jê trsjê pozêblo ovo protuletje, ampak mojê né. Nit ga kopam, nit ga špricam, rôstê gôcija, trsek sê popel nô nju, pajdašija sam takva. Nabral sem ovo leto više neg dok sem ga kopal. Trsjê ostôvlam Kate Kumičeve. Ona si voli popiti i pijê sam domôčê, veli da jê kupôvno vina prerétko. Navek dok Kata nekaj tréba ona na nogê zdignê pôl sêla, tak da sê ne bojim da bu to trsjê ostalo nepobrôno.

Uniformu, kaj mi jê ostala od rezêrvê, ostôvlam Flekice Mirekove, ona bu ž njê strašilo napravila, a če sê Imbrek slôžê moreju ga v pašinec deti. Morti bu tiralò tičê kaj se na slivami u pašincu sprémaju na desant vu vrt susedê Janê.

Vrbu pri jôrku, onu stôru čijê sê grônê spuštaju skrôž do zemlê, ostôvlam vučitêlke Dubravke. Ona stôlno govori kak v sêlu trébamo imati

neki spomenik prirode, a de češ böli spomenik od stôrê šuplê vrbê koja sê još drži kak nekakva mlôda z dugemi lasi na têru jê negdo zlejal pun amper vodê.

Zdenec kaj jê na moje zêmlê si podeletê med sobum, oni kaj ž njêga vlêčeju vodu i oni kaj vödê vodu z amperi.

Žulêncijê od mojêga japê, z velikoga rata, têrê su sê vêč fajn zdošlê, ostôvlam Milenku têri déla pri vojske, njêmu bu jedinomu to nekaj morti značilo i nêbu je prodal odma če neki krômar zôjdê vu sêlo.

I to jê sê. Da stê mi zdravi i vesêli bili i nõjtê kaj zameriti.

Ivek i strojnski jeziki

*Ivanka Rožić,
Buševac*

Poznam jednoga dečeca Iveka, sad je školorec, a znom ga još da bil je vrtičonec. Vu vrtiču je jedva čekal da krene v školu, a da je krenul vu školu, saki boži don došel je do plota vrtiča da bil je odmor. Promotral je vrtičonce i govoril da bi se rat vrnul prek plota i pak bil vrtičonec.

Vu škole, prvi don, z prijateli znoni z njem su vu klupe seli, vučitelicu čakali, nekak su bili mirni i tihi, tiši nek inače. Bilo je tu i nove prijatelov, teri nisu išli vu vrtič, išli su vu molu školu.

Došlo je vreme da vučitelica vlezne vu učionicu, lepo pozdravi se buduće školorce, prectavi se z imenom i prezimenom, pak poželi da se dobro osečaju v novem okružejnu. Onda je red došel da saki školorec reče svoje ime i prezime, pak de žive, koga imaju vu svoje hiže. Da su se si prectavili pak je došel red na vučitelicu. Sat je vučitelica govorila tere predmete budu vučili vu prvomu razredu. Nabrojila je se, od matematike, hrvočkog, priroda i društvo, risanja, pak do toga da budu vučili i jen strojnski jezik teri se zove nemački. Još je morala pitati jel negdo zno kaj znoči strojnski jezik?

Mom se javil dečec Ivek teroga sem spomenula na početku i ko z topa ponosito ispoli...

“Jo znom vučitelica, to ti je kad pripovedaš čudno, da te nigdo ne razme, a znom nekuliko takove reči!”

Vučitelica sad nastavi spomenek vu istom smeru i reče dečecu ...

“ Prosim te lepo Ivek, daj poveč sem prijatelem te strojnske reči!”

„ Kak nebi štel“, mom je zgovoril, ponosito...” Du bist shwein!”

Sreča je bila kaj druga deca nisu razmela kaj je povedal. Al vučitelica, ona je itekak razmela. Jedva se suzdržala da se ne počme naglo smejati. Kak je morala biti profesionolna nastavila je dale pitati Iveka...

“ Nu dobro, sad nam poveč do te nafčil?”

Ivek odgovora...

“Moj najstareši brat teri ide v peti razred. Da ga razlutim, veli mi ove strojne reči i jo znom da moram prestati zagulivati.”

Vučitelica je još povedala da trebaju čuvati i paziti na knjige i svoje predmete tere imaju v školske torbe.

Potlen su još dobili knjige, knjige pospravili vu torbe, preobuli se, oblekli, pozdravili učiteljicu i zišli ze škole de su čekali roditeli.

Tak je prešiel prvi don vu škole. Iveka teri zno strojni jezik dočokali su roditeli i pitali kak mu je bilo? Rekel je da mu je bilo baš lepo i da je sreten kaj bu vučil i jen strojni jezik.

Kak su doni išli roditeli su Iveka, da mu nebu dugočasno, zapisali na folkloru. Rekli su mu da bu tam čez igrajne nafčil popevati i toncati domoče pesme i igre. Ni da je Ivek baš bil oduševlen kaj bu išel na folkloru, al išli su prijateli pak ide i on, a kaj sat.

Na prve probe su se upoznali z učiteljicom tera je bu vučila, pak su počeli. Vučili su domoču igru z popevajnem “ V zdenec sem opala.” Da je proba završila došli su mati i otec pak su Iveka pitali kak mu je bilo?

Ivek si malo premisli, onda veli...

“Bilo mi je dobro, toncali smo v kolu, al ne znam kak bum uspel vučiti još jen strojni jezik?”

Mati i otec pak popitaju kak to misli, nek im objasni...

Ivek se primle za glovu i veli...

“Kaj kak, toncali smo po hrvackom, a popevali i pripovedali po strojnskom jeziku!”

Mati i otec su se pogledali i nasmejali, pak mu rekli da mu budu pomogli nafčiti obadvo strojne jezike.

Ivek zagrl mater i oca i skupa otidu domom sretni i zadovoljni.

POSEBEN PRIVRŽEK**Velikomlôčki zôpisi
- Turopolski vuglič, II. del -**

*Nikola Maković,
Velika Mlaka*

Nastavlêno ze Škrijnê broj 4

Janič se vdala za Tončeka Lackoviča Pinđoka v Kovače, a Tončekova sestra Lubica je došla k Korilofčanu. Štefinec, ili kak mu se reklo Papek, je imal za onda lepu pristojnu zidanu ižu vuz stezicu po ke se s Putine (denešna vulica Napredek) išlo prama Gospockovomu i prek Vajngetarovoga sve do Tratine i Goričnice. Puno put sem po jne z motikum na pleče išel na Gospockovo ili Pod Lazine kopat kukuruзу.

Papekova iža je bila predzajdna na denešne Kramaričeve vulice, dok ni negov brat Matič ižu naredil med Papekom i Rokekom Lackovičem. Papek je z Lubicum na svet dal petero dece. Prvi je bil Radek. On se prvi put oženil z Maričom, od Lojzeka i Jelke Lackovičeve Matijaškinove. Ž num je imal sina Števeka kaj mu veliju Rildek ki z Šteficum (čerjum Rožice Marka i Dore Glagoličeve vdanu za Števiča Trumbetaša Teju) žive na tem gruntu.

V nijovom okružejnu je Papek dočkal lepu starost i ni tak zdajna kaj je mrl. Radek se z drugum ženum Jelkum z Korilofca nastanil v iže ku je kupil od svega strica Matiča, vu ke još navek živeju skup z sinom jedincom Radekom i negvum familijum. Radek je puno let bil velikomlački nogometaš.

Drugi Papekof i Lubičin sin je bil Ivič, komu rečeju Guska. On mi je ostal v sečajnu od onda kad sem krenul v prvi razled škole na Mlake ka je za onda bila šestogodišna. Vučitel Vinko Jurkovič je tesal da budu igrali tambure: Ivič, Mirko Lackovič Pavin, kum mu Pinkič i druge, a Števu Rajkoviča Becu za bajs. Oni su mogli biti šesti razred.

To je nekak posle zamrlo i dost vremena je prešlo do osnutka i registrerajna tamburaškoga društva na Mlake. Ivič se oženil z Janekom, čerjum dovica Janiča Iščevoga ke su po nezinom ponositom držajnu i po dične familije Klarič s Plesa govorili Grofica. Janekova mama se po smrti muža Mije Cundekoviča Iščevoga vdala za dovca Pavla Krilčiča Štefanovoga Jožefoga, tak da je do udaje z mamum živela pri Jožefove. To je blizu mene pa sem se i ja igral z Janekom, mojum sestrum Janicum i Rožicum tete Magde, dok me nisu stirale. Janek i Ivič su fajn let bili v Nemačke ali su se vrnuli i nekaj vremena delali v Slemenu. Z vremenom su zmed Radeka i Rokeka naredili ižu vu ke je bila mesnica, a potlem su skup z jedincom Nenekom, ki je nastavil z roditelskem poslom, naredili novu mesnicu i lepo mesarsko poduzeče.

Trejto Papekovo dete je čer Štefica. O jne znam tuliko, da žive v iže vuz Radeka i s prižejnencom Štefekom Domitrovičem ima sina i čer Liljanu, vdanu za Vladeka Števiča Lackoviča Pavinoga. Poput svoje mame Štefica prakticera vernički život, dočim muška strana ne.

Med mlajšum Papekovum decum su Stjepan Števič komu se govori Lalek i Jurič. Lalek se oženil z Barekom, čerjum Mikeka i Lubice Lackovič Matijaškinove s kum ima dva sine: Dražena, ki je prižejnen i žive na Gorice, i priznati je hrvacki tancaš i popevač v Ladu, a Želko je mehaničar i žive s familijum i z roditeli na gruntu do Štefice. Moj jargan Jurič žive v iže med Papekom i Lalekom z ženum Šteficum. Jedinec Alen je ožejnen.

Si četiri Papekovi i Lubičini sini su bili vezani vuz jedini na Mlake postojeći šport, nogomet. Ja nis nekakov nogometni znalec, ali onak ze strane gledeč mi se vidi da su si: Radek, Ivič, Lalek i Jurič igrali dobro i predano, a prvoga i zajdnega na ovom popisu bi se moglo smestiti med veteranske legende.

O Matokove čeri Bare Korilofčanove ku sem uza života retko zestal, znam tuliko, da je živela na Goljaku v Zagrebu i da je ž num živel nezin najmlajši brat Stanko ki je bil ožejnen z lepum i fajn let mlajšum ženum Šteficum (čerjum Bare i Juriča Novosela z Dolenca). Stanko i Štefica su imali jedinca teroga ne poznam, a čul sem da je izučeni mesar.

O Mariču i Lube, čeri Matiča Matoka i Jane Korilofčanove ne znam puno reči. Marič se ni vdavala i zestajal sem ju samo kad sem k Juriču dohajal radi loptajna. Retko je govorila, više je mučala. Nezina sestra Luba je otišla v zamuš na Ples k Trbiču i o jne drugo ne znam.

Poznateje mi je više o familije nijovoga brata Matiča, zvanoga Źmatok. On se pri svetomu Roku v Jakuševcu venčal z Katičom Lackovičevum ili kak se reklo Katičom Petričkovem. Vu to vreme je na Odrske fare bila nekakva zmešetancija pa je prije nek je došel Źupnik Josip Petrak z farum upravlal Jakuševečki Źupnik Josip Majsec.

V Jakuševac se išlo po denešne vulice Dragice Miletić. Na putu prama Jakuševcu levo su bile zemle: Duga ledina, Jelačićka, Medvenke a na desno: Otočec, Celine i na kraju pod nasipom Lazine. Nasip je još i denes ali sat ne stovla Savu, sat je on platforma s tere se pojd nega lafko hitaju šporeti, madraci, vešmašine i druga smetlišča z avutof.

Mam prek nasipa je bilo Preko. Čež nega je tekla voda za ku se reklo Tekuče. Vujne se moglo kupati i ribe loviti. Po nekakve pripovesti moj otec i bratič Mato su zavadili, jerbo je negov sin Jurič komu su govorili Masek mene dal kedere, a sebe je some zel. Koj deca v Preku smu se igrali kaubojof i indijancof, dok su roditeli skapali pesek za zidajne ili šuder za cimenterajne.

Zemlam desno po nasipu se reklo Prudo, a na levo Popovo. I čez Popovo se moglo dojt v Jakuševac. To je bil prečni, polski put, mefkeši, pak smu z Rokovskoga proščejna pojnem išli bose nog. I kojnom i kravam kat se tiralo v Reliče na sejem je tut bilo leže. Po ceste je bilo oštro, z šudrom je bila navožena. Popovo i Preko je bilo poznato po vrbijnu i cigajnskom perju ko je vuz cestu raslo. Z vrbe smu na proleče zrezuvali gubu ku smu onda doma posušili i na Veliku subotu na Odru na blagoslov nosili.

Denes je to se skvacal ranžerni kolodvor i obilaznica, a Jakuševac ni više poznat samo po Rokovskom proščejnu, kolaru Franceku Mihaliniču i kovaču Černeliču ožejenom od Rokiča Renduliča z Mlake, po Vrbane, Tuškane, Bedekoviče i bertašu Srake, nek, po smetlišču za teroga znaju po cele Hrvacke ali i dale.

Po promislu Božem gore ožejenem se rodilo troje dece, v iže vu ku se kešneje naselil Matičovoga brata Štefinca sin Radek. Prvo se zrodil Mladen, a onda dvojke, Mirjana i Nevenka. Po nekakvom obiteljskom dogovoru, Matič se kešneje svojum familijum nastanil na rodnom gruntu, de je mesto stare drevene iže, na onem negdajnem sajniku naređena lepa i prostrana zidanica. V novo narejene iže dok nisu počele ženidbe, leta su živeli ovi ke sem zapisal, a lepi broj svoje staračke dani dokončala je tu i Katičova mama, Petričkova.

Od dece se prvo oženil Mladen z Katicum Kunič Katijum, čerjum Mikiča i Mare kemi se reče Gibajnakovi, od Pažula. Katija je zrodila troje dece: Najstareja, čer Anela i najmlajši, sin Matek živeju ž nemi v zajedničkom kućanstvu, a sin Kruno Stjepan se odselil k dede Matiču de žive z ženom Josipum, s kum ima dečeca Jakova. Iža je narejena vuz štalu prezentiranu od Higijeničkoga zavoda, ka je ostala onakva kakvu pametim od detinstva.

Dvojke Nena i Mira su se povdale ali su se z muži Svetoklarci vrnule natrag i živeju v novemi ižami narejenemi na negdajnimi Korilofčanovemi vrti. Te su iže v osemdesetemi leti prošloga stoleća naređene po tlorise negdašne Turopolske grajdne i bile su najlepše v selu. Sad su vuz te iže naredili nekakve pavilonske zgrade s kemi su po mem mišlejnu nakazili lepotu one prve iž, ali i okoliša. Nu, saki ima pravo na svoj ukus!

Nena je v zamuže bila pri Piškoviću od kud sem se kešneje i ja oženil, tak da smu imali iste: svekra (tasta) Mladena i svekrvu (punicu) Katicu rodom Fiolić z Male Mlake. Neninomu mužu, memu švogoru, je isto bilo ime Mladen, i cirkveno Josip, a za života mu se govorilo Braco ili Panta. To mu je stric Milček Pišković zmisлил. Imali su dve curičke: Luciju i Anu. Lucija je išla v osmoletku, a Anči je imala par let kad je Mladen z tek napujnene četrdeset let mrl. Zaradi puno dobrog kaj je ludem naredil, pokojni Mladen Josip će baš ni bil na jeziku veliki vernik sigurno je zlatnemi slovi pri Bogu zapisan. Da spomenem samo onda kat se črdak, denešni farof, reskapalo i z Mraclina na Mlaku drevje prevažalo. Bil je organizator prevoza i glavni trušar. Ni žalil trošiti svoje peneze i ludem platiti pilo i jelo, od reskapajna črepa i sten, do istovarevajna drevja na Mlake. A bilo je oko pedeset gumejnakofo i tuliko šaferofo. Ta, materijalna strana je Bogu mejne važna, nu on je i na druge načine ludem pomagal čega se nogi sečaju i dendenes mi otom rad povedaju. Naročito oni s kemi je delal.

Mira je v zamuže bila pri Martijnaku. Nejin muž Želko je živel v skromne, ali idilične ižice z potkrovnemi sobicami, v vuličke ka se zove Zelengorska. Mama Nada rodom Krčmarič je bila z Buzina, a tata Stjepan Štef, Svetoklarec.

Nijov sused samo z iže prek puta je bil Vladek Hromatko. Akademski trubač v negda popularnomu VIS “Bezimeni”. Vladek je bil prižejenec na Mlake k Đurđice Glagolič, čeri Imbričine i o tom sem već pisal.

Mira i Želko imaju troje dece: Elizabeta ke rečeju Betika se prva zrodila, a onda sini Nikola Mika i Ivan. Po roditelskemi geni Želko je nasledil stas

i dar lepoga pevajna. Više let, dok mu se štelo, je v Svete Barbare bil med predvodniki pevajna, a na Cvetnicu je više put peval Evandelistu z Muke Isusove.

Oko polovice šezdesete let XX. stoleća ja i sestra Janica smu išli na Goricu v osmoletku. Vu to vreme ni na Mlake bilo niti traga od avuta, samo je mejni broj familije, a mejd nemi i moja, imala beciklin. Z ramum, muški. Kupili su nam ga f Reliču od čoveka ki je z beciklini trguval. Tak se sad z avuti trguje. Z voziti beciklin ni bilo treba ispit polagati, ali nafčiti ga se voziti je bila muka. Mi smu bili mejni i nekak nam se bilo leže nafčiti voziti. Sestra Zlata a i još puno ne f selu, ki su bili stareji ojd ne, su se, ja mislim zaradi srama, vučili beciklin voziti po polskemi puti i linijami. Starejem je bilo teže vloviti ravnotežu. Za savetuvajne pri kupuvajnu beciklina moji su zeli kuma Iviča Šafranića, komu se reklo Bakarič, avutomehaničara z Gorice. Pri njem je zanat zvučil Dragec Lacković, Bigarov zet.

Na beciklinu se z Relič dopelal Jakop Bradić, otec mehaničara Štefeka Bradića. Jakop je bil cestar, a saki cestar je za ono vreme vuz lopatu i metlu dobil i beciklin. Nijovi beciklini su na rame imali obešenu tablu z broji. Cestari su bili državni namešteniki, poput one na železnice.

Moji doma, ni tata ni mama nisu znali voziti, a nam je prve inštrukcije dal baš spomenuti Jakop. On je oko beciklina nekaj znal. Ostalo mi je v glave da su ga pokojni Iva Bajsmenof i Jocek Glagolićov pregledali i rekli da je kotač dober. Pri vučejnu vožne beciklina se padalo, ali ne na ispitu z olovkum, nek z nega dole. Pri atererajnu se zaradila tera hrga na glave ili natukla ritesnica. Za onda je bez beciklina bilo kak je denes bez avuta. Na njem se vozilo mleko v Zagreb, bisage z trgovinum ili mlekom na Odrsku železničku postaju, kosci su z reskopanemi kosami išli kosit v Međidorje, hodočastilo se k Majke Božje Bistričke, dečki su išli na zabave po sele.

Onem ki nisu imali kojneka, poslužil je za voziti s pola ranu za kravicu. Ti ludi su delali dvostruku korist. Nisu imali salo oko trbuva i vusput delali korisno za život. V denešne vreme vidim jednu ženu kak se z ruksakom na pleće punom kamejna vozi po Mlake. Pripovedaju da tak skida vajnkušeke oko trbuva. Nam je beciklin trebal za voziti bisage z mlekom vjutro, Zlatice na cug petak, a ob sedem smu se vozili na Goricu v školu. Saki dan je jeden gazil, a drugi je na rame sedel.

Negda su nas znali milicajci zastaviti i špotati zakaj se dva vozimu. Puno put su nam pri Ročiću, to je prek puta grobja na Gorice, opuščali kotač. Morali smu peške iti domom. O avutobusu za onda još ni bilo govora.

Kak smu v jutro prije škole doma jeli mleko z nadroblenem krivom, ze zubi nam se osečal miris mleka. Sad mi je žal, a onda sem za falu kaj me vozila, Janice spočitaval da je smrdi ze zubi po mleku. Naročito se zdihavalo kad si se spijnal na breg vuz Kramariče.

Breg je počimal pri gasilane (to je početak denešne Kramarićeve vulice), a završaval pri iže Jure Sušinoga. Ona je prekapajnem za sakojake cevi i žice zjednačena, tak da se na tem mestu breg denes skoro niti ne primeti. Do gasilane je v mojem detinstvu bila praznina. Jedno vreme su tu Zmudičkani Matek i Števič imali dreš, a slama i pleva su se odlagali na denes asfaltiranom povišejnu Trga Majke Hrvaticе.

Vuz taj plac je bila bertija Mike Lackoviča Kolaričkinoga. Mika je bil ožejnjen z Dorum, sestrum Roka i Vinceka Lackoviča komu su govorili Anđelor. Taj komačec zemle vuz otu prazninu mu je kupilo selo, ze sažalejna, kaj se s puno dece moral zeseliti z denešnega črdaka vu kom je puno let bil jedini selski bertaš. Mika i Dora su imali sine: Iviča i Števiča komu su govorili Lakek, i čeri: Bareka ka je mlada mrla, Janiča ku je skup z sinom Brankom zel Andrija Popović, Lubicu vdanu za Marka Halugu z Mičevca i prelepu Đurđicu tera se vdala k mehaničaru Hapaču na Goricu. Za jnu su se jagmili Branko Hapač z Gorice i Brežan Jakop Medved ki je potlem zel Bareka Franca Lackovičevoga Kolarovoga.

Vuz bertiju i ižicu Imbreka Kramaričevoga vu ke je sad doselenec Miro Vunić, bila je iža Števe Kramaričevoga komu se reklo Patevek. Negva žena Marič je bila Dolenčica od Trumbetašof, sestra Mijeku Trumbetašu Pidiju. Imali su dve čeri. Stareja Marič je v zamuž otišla v Korilovec k pobožne familije Fabečić, a Štefica je zela Tomeka z Odranske Obreži ki se preziva Pinko. Dok su starci bili živi, Marič je redovito, posebno na proščejne Svete Jane dohajala k nem na Mlaku.

Števa mi je ostal v glave onak naslojnen na putnena vrata, a mi smu ga pozdravljali: Falem Isus i Marija. On je polagano i restegnuto znal odgovoriti: Naaveekie! Po nijove smrti gruntek su čeri prodale i na jnem sad živeju doselenci.

Sused Števe je bil Jura Kramarič ki je bil ožejnjen z Jagum, sestrum Ive Crniča Kovačevoga. Jura je bil gizdavi brkasti muž, a f štale je držal puno blaga, ko je navek bilo čisto i vrejeno. Ni smelo imati brabojnkof po riti jerbo je bil član marvogojske udruge. Ja sem koj mali z svojem tatum ki je isto bil član, nekuliko put k nemi pelal nadzornika za mlekarstvo Tomu

Blazeka z Kotoribe, ki je pri nami više let spal. Jura je imal i švajvaglin, kaj je takaj bila retkost f selu. Jurina i Jagina jedinica Janič se na početku II. sv. rata vdala za Iviča Lackoviča, Mikinoga i Dorinoga sina.

Nijova čer Ivanka sad več i ona pokojna se zrodila 1943. Svega oca ni ni poznala jerbo je v ratu vubit. Ivanka je zela Števeka Krilčić Capakovoga i ž njem imala čer i sina. Števek i Ivanka su se nastanili i pomrli vu ve iže na početku Kramaričeve vulice de je bertija Sinfonija. Vlasnik bertije je prižejnenc Neno Detelič z Buševca, Ivankin zet. Sin Ivankin žive na grunteku ki je na samom križajnu vulic, Svete Barbare i Ivana Lackoviča. I on je vlasnik bertije Orion i lagano restepje dedovinu.

Janič se po smrti Iviča Mikinoga prevdala za Ivicu Cundekoviča Tominoga, brata mega švogora Štefana. Imali su jedinca Juru ki se oženil i, bez žene ka mu je otišla, žive z sinom. Malo po malo, kaj su stari pribirali, ovi poput većine domorocof restepaju.

Na gruntu do Jure Kramaričovoga je živela Reza Kramaričova. Naprvo je bila iža ka je spram one z polovice prošloga stoleča obnovljena i povečana. Pri Reze je bil prižejnenc Suša rodod z Korilofca ki je bil namešten koj stražar. Reza se rada mučila i v lepe leta ka je doživela je z kokošami ili jajci v košarami išla na plac Dolac v Zagrebu, s cugom. Z Rezum je do smrti živela sneja Milka z Lukovca ka je ostavila fajn starejega muža Meštrovica, z ižice vuz mlinara Drolca na Gorice i pobegla za Jurum. Za Juru veliju da je bil dober svirec. Nu, v II. sv. ratu je nesretno vubit. Z Milkum su živela deca, čer Marič i sin Zlatko. Mariča je zel Pavel Rebič s Korilofca. Nekaj kešneje ju je ostavil, a k ne se priženil Ivek Polski. Kad se Zlatko obesil na gruntu je ostala živeti negva žena Katica z decum, sinom Marijanom i čerju Đurđicum. Katica je žena vesele naravi kak i nejina mama Lomičanka ke veliju Prjnka. Rada tanca, a i v folklornomu društvu još navek popeva. K ne se priženil Božek Miletič, sin pokojnoga Mikiča i Odrčice Mare. Ž nemi pod istem krovom žive čer i zet z detetom. Marijan se priženil v Reliče.

Pred nijovum ižum je bila drevena ižica vu ke je živela gospođa ke smu govorili baka Čučulovička. Ona je k nam, a i k drugemi f selu znala dojt po malo bažula ili mele. Sečam se da je dosta teško hodila. Imala je jako zbučane kosti na nožnemi palci pa je navek hodila v šlapa, i po zime. Stalno je sirota za sinom Sašum tuguvala, i govorila, a s tem je i v grop otišla, da ga je vubil nekteri mlački partizan i da saka rit dojde na šakret.

Te ižice vu ke je živela baka više ni, a na tem mestu i vrteku ki je bil v produžetku do Jože Glagoliča komu su govorili Klobas, ižu je naredil pek Ivek Špičić. Taj komačec Kramaričevoga su mu prodali Zlatko i Katica. Kad bi se čovek pustil iti malo dupst po velikomlačke starine sigurno bi našel da je prezime Kramarič staroseditelsko. O Nicolausu Kramaricu ki je bil selski komež i zapisan na stene f cirkve Svete Barbare ne znam niš napisati bez kopajna po stare papere. Čijenica je da od velikomlačke Kramaričof još žive samo Ivek Jakopof, bez potomstva. Ž nem se to staro plemenitaško prezime z matične knjig briše.

Kad se prešlo Putinu (Napredek) na vuglu je bil Števič Rajković komu su govorili Beca. Prejd negvum ižum je bila gliboka jama vu ke je potle kiše bilo vode da bi se čovek lafko ftopil. S te jame se šuder vadil za ovaj veliki dom vu kom ima OPZ Velika Mlaka koncelarije. Jama je pomalo zagrnana z staremi šporeti, plugi, sakojakvi plehi, a mort ima i tera olupina od avuta. Sat se tu parkeraju avuti kad ideš f kiosk po kruf. Rajković se z Rašč priženil na Mlaku k Janiču Frančeka Lackovičevoga ke su govorili Lampa. Za ono vreme kad su mudri velikomlački plemenitaši imali po jedno dete oni su imali četiri čeri i dva sine. Če su i siromašno živeli nikoga nisu niš prosili. Imali su kak i drugi kravicu, ali i kojneka. Stari Števič je bil spreten i po drevju se spijnal koj pauk pak su ga ludi prosili da jem paune ki visoko rasteju podrezuva, opseka ili ruša. S kojnekom se i v Lug Turopolski otpravil kak i drugi ki su se prčili da su nekaj. Janič je bila dobra mama svoje dece s kemi je bar dok su još poslušali rada v cirkvu dohajala. Rad je pevala a to je ojd ne nasledila i nuka, od Števiča, komu veliju Keva, čer. Zlata je bila najstareja. Ona je koj slastičarka delala vu vulice 8.Maja i odonud je otišla v Švedsku de se i vdala. To je bilo pred četrdeset let i više ju nis videl.

Iza jne je bil Števič Keva, ki je bil legenda med velikomlačkemi nogometnemi navijači za onda dok se klub zval "Traktorist". Redovito je lajnal igrališče, a mati Janič je neko vreme i prala drese od nogometašof.

Jana je bila trejta i žive z mužom Brankom i dve čeri v iže naređene na negdajnem nijovom vrtu. Sad se zove Strmo. Četrta je bila Lubica. Ona se vdala na Lukovec za, visokoga rasta, malera Cvetkoviča komu veliju Malecki. Maca je bila peta, v zamuže je na Brezovice a zajdni i najmlajši Jura žive z ženum f iže ka je pod istem krovom pod terem i Kevina, samo saki ima svoj ulaz. V dvajsetom letu mu je 2002. sin poginul v avutu na križajnu ceste za Goricu i erodrom. S tem bi dečecom da je bilo suđeno

prezime Rajkovič trajalo duže, ovak se z ovemi ke sem zapisal zatira nakon niti 100 let.

Na te strane do ceste više ni bilo nijedne iže samo je na levo gledeč od sela još bila drevena ižica Rokeka Lackoviča, a nekaj kešneje i negvoga brata Mijeka.

Ne sem spomijnal kad sem pisal o Lackoviče. Rokek je z dobrum i pobožnum ženum kakof je i sam bil imal tri dečke. Iveka, Števeka i Mijeka. Bilo je siromašno, ali su dečki nasledili roditelsku mudrost i poštejne i si škole završili. Si su tehničari i obitelski ludi. Ivek je vozački instruktor sretno ožejnen z Rožicum Naglič, Malomlaćicum. Na puno je ludi prenesel tehniku vožejna avuta, a najviše na svoje dečke Mladena i Želka. Ovaj drugi vozi i po zraku, avijatičar je. Števek je majstor za struju niskoga napona i z ženum Tonkicum Ličankum ima Mihaela i Aniticu. Mihael je ožejnen z lepum Jasnicum z Križevcof s kum rad dohaja v cirkvu de pevaju skup z ostalemi mlademi. Mijek je puno let delal v atomske centrale Krško i odonud se oženil. Sad mi se čini da se nastanil v drevene iže ku je Rokek naredil dok su zidali ovu ižu vu ke je Ivek s familijum.

Rokekov brat Mijek se oženil z Rašč od Rajkovičof. Z ženum Marum je imal sine Števeka i Zlatka. I on se rada mučil, ali kak i drugde od zemle se ni dalo niš napraviti nek samo preživeti. Nu, nijovi su dečki bili uporni i ze zanate ke su zvučili su napravili biznis, tak da se more reči da su mali poduzetniki. Složni su i to je vleče naprvo.

Puno let kešneje je iza Mijekove iže naređena iža vu ke je živel Jakop Kramaričof z drugum ženum ke se reklo gospođa Merle ili Spišta. Pravo je je ime bilo Viktorija. Kad su oni pomrli ižu je kupil Rojček, ali on na žalost vu te iže ni dugo živel nek se vrnul natrak v Doleneć. Tu je ostala negva žena Raščanka Janič s čerjum. Z vremenom su se vmorile v katoličke vere i otišle su v Jehovine svedoke. Sad jem je cirkva v Lackovičeve vulice.

Već sem spomijnal velikomlačko prezime Cundekovič. Do teroga stoleča nazaj ide negvo postojajne na Velike Mlake istražuje gđa. Janek Iščeva udata za mesara Iviča Korilofčana. Mort i izda knižicu s temi podatki. Gledeč dokumente v duge turopolske povesti, Cundekoviči su bili skloni Mađarske politike. Glavna centrala zadruge Cundekovič je bila oko križnoga dreva. V odličnom mi je sečajnu velika zadružna iža vu ke je na zajedne živel Jankič komu se govorilo Japa. Čini mi se da su Jankič Iščev i Imbrič Korilofčanof Šikec bili zajedni kemi se govorilo Japa. Japa je prelepi

turopolski naziv za oca ili po tuđem tata. V imenuvajnu Japa nijovi su sini, nažalost jedinci, Ivek i Branko zdržali do kraja. Onem Cundekovičom ki su se oko križnoga dreva zadržali do denes se reče Iščevi. Denes na tom tlu živeju potomki te brojne zadruge od ke se ne puno rezmilelo po selu ili dale po svetu. Stara prostrana drevena iža z dve prostorije imala je veliki strmi krof, s črepom pokrit. Šop na krovu ne pametim. Jedne prostorije se reklo prva iža a druge zajdna iža. Z prve iže potekla je reka Iščevof i poglejte to:

I. Miško, ki je z ženum Tonikum, sestrum Petričkovum imal troje dece: 1. Tončeka ki je zel Mariča, čer Štefeka Ileniča Bajsmenovoga. 2. Petera ki se priženil v Buzinu. 3. Evicu ka se vdala k Šurmanoviču v Rašće.

II. Lukič, ki je z ženum Filomenum z Dolne Lomice imal troje dece: 1. Lubicu ka je otišla v zamuš v Buzin. 2. Katič je zela Vladeka Novosela v Dolencu. 3. Mijeka, komu veliju Pišlek. Ožejnen je Lubicum Jurkinovum z Odre. Imali su čer jedinicu Šteficu v zamuže za Drageca Crniča. Mijek i Lubica živeju sami a iza jne gruntek na denešnjem Trgu Majke Hrvatice ostaje na propadajne. Štefica i Dragec živeju v nove iže ku je Dragecova mama Katek, čer Jože Glagoliča, komu su govorili Klobas, naredila dok je v Nemačke arbajtala. Iža je naređena na nezine zemle v Dolcu, a denes je to vulica Nikole Kramariča.

III. Imbrič, ki je z ženum Baričom od Glagoliča, mega jape staroga sestrum imal: 1. Jankiča, komu se govorilo Japa. Japa je z ženum Marekom Jurkinovum z Odre, sestrum Lubice Mijeka Pišleka imal jedinca sina Iveka ki se oženil z Dolenca z Dragicum Mije Novosela. Ona je od mene malo stareja i ne znam zakaj je se govorilo Piđagica. Ona je bila z koražneje familije i ni bila v strahu roditi više put. Tri drage i dobre čeri je zrodila. Brankica je v zamuže na Gorice i čini mi se da i ona ima troje dece. Jankič Japa i Marek su pomrli i na tem gruntu živeju Ivek i Dragica z najmlajšum čerjum Darijum i semi f selu poznatum Nenicum Japinum.

Nenica već fajn let čita poslanice f cirkve, a kat se kaj dela v cirkve rada priteče v pomoč. Dobroga je srca i pomaže sakomu, kaj su i vatrogasci dokučili, pak je i pri jnemi tajnica i blagajnica. To je ni strajnsko jerbo je i Japa, nejin ded bil puno desetleč vatrogasec. 2. Lubu, ka je bila v zamuže na Odre pri Fučkalcu. Ižica je je bila blizu križnoga dreva, vuz Vučića komu su govorili Dereš. Ne se ja sečam da je nas Velikomlačku decu kad smu išli na Odru k meše rada spitavala čiji smu i kak su naši doma. Imala je gušu pod vratom pak nas je jerbo smu bili mali to bi bilo

straf gledeti. Pri jne smu se znali i vode napiti kad smu išli delatni dan z Odre z veronauka. 3. Maricu, vdanu k Pavišiču na Lukovec. 4. Mijiča, ki se oženil z Janičom od pl. Klaričof s Plesa. Kak je bila gizdavoga držajna i još od plemenitoga roda govorili su je, po nezinemi doma, Grofica. Imali su jedinicu čer Janeka ka je v zamuže pri mesaru Iviču Korilofčanu, kaj mu veliju Guska. Ja sem tek počel pametiti kad su pripovedali da je Mijič pod nožom, na operacije mrl. Janič Grofica se prevdala i skup z malem Janekom došla k Paviču Krilčiču komu se reklo Pavela ili Pavlina Štefanof.

IV. Jankič se oženil z Magdum od Trumbetašof z Dolenca. Živeli su v ižice vu ke sem nekuliko put koj dečec bil, a reskopana je oko polovice devetaset let XX. veka. Imali su četiri čeri: 1. Janiča v zamuže v Korilofcu. 2. Baricu. Nu je zel Francek Krilčič komu se reklo Špektorof. Barice je moja mama fermena kuma, a kumstvo je obnovleno puno kešneje kad je moja sestra dr. Janica vezala fermu Baričine i Francekove jedinice Ankice. Tak smu se moj tata i mama, a kešneje i mi deca oslovlali ž nemi s "kume". 3. Doru, ka je otišla s prve iže v zamuš v zajednu ižu za Imbreka Cundekoviča komu su govorili Imbrloška. Doru i Imbreka se sečam da su kat je župnik Loina utvrdil mešu saku Nedelu redovito k ne išli. Imali su jedinicu čer Štefu, a ižicu su naredili mam vuz vuličku ke se negda reklo Iščeva. Vlasniki te zemel su bili Iščevi. Te su zemle podelili i restepli, najviše doselencom Hrvatom z Bosne. Tak se za jnu dok ni bilo nazivof vulice reklo Bosanska. Sad je se reče vulica Matije Gupca. 4. Rožu, ka se ni vdavala. Imala je govorni feler, ali je život do kraja preživela v rodne ižice ku je nazajdne Janek Baričina skup z gruntekom prodala.

V. po redu sin Števič je osnoval familiju na Dolne Lomice de se priženil. O njem neznam puno nek samo da je negva čer Zlata poznata po znajnu i pameti v cele Hrvacke. S pesmami i štivom kaj spisava proslavlja naš govor i celi turopolski kraj.

VI. Toma ili Tomaš Iščef se priženil k Jane Šnajderove, moje mame stare Jagice Glagoličeve sestrične. Saka je bila od jenoga brata. Jana Lackova a mama stara Đurina. Iža vu ke su živeli je bila na vulice ke se onda kak i denes govorilo Šnajderova. Na početku vulice de je sat Vatrogasni dom su bili Mikca Lackoviča. Do jne ižica mega pradede po mame Đure, a mam polek Lackova. S te je iže Kata, našega poznatoga i priznatoga slikara Drageca majka stara. Ona se vdala za Tončeka Trumbetaša, Štefčevoga oca, v Dolence. Brat Šimek Lackovič se priženil k Dorice Krilčič, f hižu ka je negda bila zajdna na Štefanove vulice.

Jana je ostala na dedovine i ž num je Toma Cundekovič Iščev po Božjem planu imal više dece, po starosti ovak poslagane, muški onda ženske:

1. *Mikič* je oženil Maru od Krajačičov z Rašč, z drevene ižice ka mi je v dobrom pamčejnu od onda kak smu na Odru k meše pešice išli. Mikič je skup z sestrum Rezum ka je koj dekla bila mamina pajdašica, mene bil krsni kum. Reza je bila mamin rod i pajdašica. Mikič i Mara su imali jedinca Iveka ki se zeškolal za inđinera. On je ledik i z mamum žive na Putine (Napredek) v iže naređene iza II. sv. rata. Vu te iže su jedno vreme živeli brati Franc i Štefan s familijami i tu su jem se rodila deca. Štefanu jedinica Katica, a Francu Božica i Anka. Štefana je po delidbe dopala štala ku je s toga grunta dal presložiti k Glagoliču na rodni grunt moje mame teroga je tata kupil sestre Zlatice.

2. *Franca* komu su govorili Brenzar je prešel na staro dvorno mesto. Nega se sečam koj mlekara. On, Mikič Števin Štefanof i Mijič Vrtni, su bili rezigrani trojec ki je po naruđbe mogel prebirati na inštrumentu ispod kraležnice. Ja se toga nijovoga naslađivajna sečam, jerbo sem koj dečec mame kante v bisaga vozil na cug petak sako jutro. Franc je bil ožejnen kak i Mikič z Raščankum, rodod od Kosa, a rezvedenum od čoveka ki se prezival Vodopevec. V Rašče poznata frizerka Milica je nezina čer s tem čovekom.

3. *Stjepan* ili kak su mu govorili Štefan je bil ožejnen z mojom sestricum Zlatum. Kad se 1957. vdala miraz je otpelan v ižu na Putine, a dnevni život se odvijal pri Iščeve. Moj krsni kum je bil koj neke vrste starešine vu te obiteli ka je još jedina v selu živela na zadružni način. Štefan se bavil z kojnsko–kravskum trgovinum i ak je kaj dobil daval je v kasu s kum je respolagal starešina Mikič. To je potrajalo do smrti nijove mame Jane iza tere su se podelili i rezišli po selu.

4. *Ivica* se priženil k dovica Janiču, jedinice Jure i Jage Kramarič. Ž num je imal jedinca Juru s kem žive. Jedini je živeći od se Tomine i Janine dece.

5. *Lacko* se ni nigdar ženil. K nemu sem koj dečec z Dragecom Ileničem Bajsmenovem dolazil gledet kak lovi štiglece. Znal je narediti krletke i spružala z bedzga. Spružalo je imalo jeden jeziček ki je bil napet med vrati i gnezdom s toricami na teremi je bilo konopel. Kad je štiglec stal na gnezdo jeziček je popustil i vrata ka su bila odozgora su se zaprla i štiglec je bil vlovlen.

Negda ni bilo hidrofora ni javnoga vodovoda. Saki je na svem gruntu

imal cev zabitu v zemlu, a otprilike trifrtal metra ober zemle je bila našaraflena pumpa. Vu te pumpe je bil jeden stap ki je išel gore dole i cukal vodu malo pomalo ze zemle. Lacko je po zabijajnu cevi za pumpe bil selska legenda.

6. *Barič* se vdala k Iveku Šurmanoviču v Rašče s kem je imala jedinca Iveka.

7. *Reza* se vdala za g. Srečka Lendiča rodom z Vrgorca. On je bil v civilu viši milicijski činovnik i delal je v Đorđićove. Ja sem mu govoril kum. Mislim da vu no teško vreme nikomu ni odmogel, a pomogel je komu je mogel. Z Rezum je imal jedinca Mireka ki si je ižu naredil na Gorice i vujnu se preselil z iže v Bosutske vulice v Trjnu vu ke se rodil i preživeli del života. Mirek je ožejen z dobrum ženum Maricum rodom z Međimurja skum ima dvoje dece.

8. *Marica* je bila črnokožna dekla i nesretno je nastradala pod kotači auta v četrdesetom letu. Ni se vdavala. Ostalo mi je f sečajnu da je imala zlatni zub.

Ja z velikem poklonom zafalevam kume Jane i Tome teroga se ne sečam. Oni su imali puno dece ali na žalost nijova deca kak sem već ranije pisal i za Cujnke na Gorice nisu zrodila onuliko kuliko su imali Jana i Toma.

Ali to je naša opće hrvacka žalost. Dok ovo pišem, predstavljaju se razne hrvacke stranke i pojedinci ki su se prijavili za izbore 2003. Svi osim bivše komunistof pripovedaju da nas je malo i pitaju se do bu delal ako si bumu imali po jedno ili dvoje dece. Mene su moji, a tak su i drugi govorili svojemi: odi f školu buš gospon, nebuš se mučil koj ja. I, sad si imam nekakve škole, a sejedno nam drugi dohajaju i pamet prodavaju. Kakve su to onda naše obiteli i škole. Mesto rože raste ambrozija i živica, a mesto znajna caruje droga, reketarejne, lihvarejne.

Sedmo dete s prve Iščeve iže je bila Dora. Vdana je bila za čoveka po prezimenu Srblič z Kušanca. Nisu se slagali, i na fletno se z malum deklicum Katičom ku je ž nem imala, vrnula na Mlaku živet. Na Cujnkove vulice, ka se denes po Odranskomu župniku zove Antuna Švariča, brača su je pomogla sklepati drevenu ižicu. Katiču se potlem priženil Ivič Ilenič Bajsmenof i imali su jedinca Drageca. Na mestu sirotijske drevene ižice Dragec je z ženum Maricum naredil pristojnu zidanicu z arboretumom oko jne.

Osma je bila Jaga. Ona se oženila z Vincekom Lackovičem Jedanovem.

Grunt na kem su živelj je bil na ceste Zagreb – Gorica, na Mudičke. Imali su drevenu ižu na desno, a štalu na levo. Vuz cestu je bil red visoke paunof ili kak se to reče jablanof. Na vrčaku, pumpu za vodu. K nem, ili k sinu Vincekovomu teroga je imal od prve žene, Juriču, kaj su mu govorili Turček, smu išli pit vodu kad smu išli ze škole z Gorice ili kad smu na Gospodskovom nekaj po vručku delali. Jage Iščeve se onak malo, mutno sečam, Vinceka niš. O jnemi i nijove dece sem več raneje pisal.

Deveta po redu je bila Barič v zamuže pri Imbriču Glagoličevomu, ki je za 1. sv. rata vubit.

Deseto dete z prve iže je bila Janič. Ona se vdala k pl. Krilčićom Štefanovem za Šimeka, ozde, na grunt od teroga su sad narejeni dva. Tu sad živeju pl. Mijek Krilčić Štefanov, sin Miškof i pl. Bare, Imbričova čer. Trejti Šimekof sin Pavel, ili Pavlina, je živel na drugom gruntu teroga je domrl čovek Jožef, ki je tkal na stanu i komu su govorili Tkalec. Šimek je bil ožejnjen z Janičom o ke je moja teta Magdica ka je bila nejina sneja, rekla samo sve lepo. Na zajdne je starica zgubila vid, ali je mrla med svemi najbližemi, dvemi snejami od Glagoliča i trejtum z Dolenca Lubum pl. Trumbetaš.

Vu vreme o kom pišem, standardna iža jenoga gospodarstva, a tak i pri Cundekoviče Iščeve, je bila drevena. Na levo ili desno prva ili zajdna iža, a na sredine kujna. Zavod je bil f štale, na koso postavlene lopate ili v žlebi. A kak je to zgledalo pri ovak velikemi familijami teško je i zamisliti.

Tek kaj su se zredali ovi s prve iže več su pred vrati čekali oni ze zajdne iže. A i ne je bilo fajn. Evo kuliko:

I. Blaž je z ženum Dorum, sestrum Jože Glagolić Klobasa imal četiri dečke i čer. Prvi mejd nemi je bil Rok, komu su govorili Rokan. On se oženil z lepum modrookum Rožicum, od Jurkina z Odre.

Ja ne pametim v drevene ižice v denešne vulice Svete Barbare, ozde de je nakon rasterečejna od dedovine narejena velika iža. Rokan i Rožica su su živelj mirno i sretno. To mi ni trebal nigdo reči kad sem to videl saki dan. Nijova je ižica bila prek puta moje. Oni su med prvemi v selu imali nekakov radio i saku Nedelu prije poldan su ga glasno navijnevali kad su bile pesme po željami slušatelof. Znali su i zatancati. Imali su jedinca Števeka koga su oženili z Dolenca, z Ančicum, čerjum Jude i Mijeka pl. Trumbetaš. I oni su imali jedinca, isto Števeka, ki se oženil z visoko školanum ženum Dubravkom s kum ima troje dece. Za preživlene pedeset

let v neposredne blizine, ja s te iže nis čul niti kletve, niti svađe, niti vike.

Drugi Blažof sin je bil Vinca. Vinca je bil izučeni opajničar, a ožejen z Barum od Jakuniča z Dojne Lomice. Ižicu su skleпали na Putine (Napredek) de jem se rodila jedinica Kata. Z letami su ižicu nadodelali i duplo od cigla. Kata se prvi put oženila z Rašč, z Jožekom Markulinom s kem je imala jedinicu čer, a drugi put z Jurekom Črjnakom z Gorice. Ž nem, i z obitelu jedinca Mladena živeju na D. Lomice v palače, ku su naredili vuz tvornicu lamperije, na mirazu Katine mame Bare.

Trejni po redu sin Blažof je bil Josip ili kak mu se reklo Josina Iščev. Nega je dopal komačec zemle na putine (Napredek) de je naredil ižicu, ka je i denes kakvu pametim pedeset let. Vu jne ima fotografsku radnju Kaligula. Josina je bil ožejen z Rašč, z Katum Bakranovum. Nezina sestra Mara je bila v zamuže za cestara Pavla Benceka, Lojzekovoga oca. Najmlajša Katina sestra Ankica je zela suseda Miku Koprjnaka, i na dvorišču de jem je iža, vu ke živeju, je križno drevo. Mika je brat prižejnencu Jožeku, pri Marice Kovačeve i Marice Trumbetaš, žene pokojnoga Iveka Črlenoga. Kata i Josina nisu imali potomstva pak su si za prodajum negvoga grunteka pomogli nekteri od ove o kemi pišem. Teri su to, oni znaju.

Četrtoja Blažovoga sina ja nis poznal jerbo je mladi mrl. Ime mu je bilo Ivica. Jedinica sestra ku su Blažovi sini imali je bila Barič – Barlinka. Štikala je firunge i kaprice. Vdana za Franca Trumbetaša. Živeli su v drevene iže, ozde v Svete Barbare de je najmlajši sin Števič komu se govori Boncek. Po povratku z Kanade naredil je zgodnu zidanu ižicu.

Još su imali Lubu ka je otišla v zamuš nekam f Sloveniju i Janiča ka je zela Drageca Šešlaginoga. Franca ja nis poznal, a Bariča jes, i to jako dobro. Ne smu mi govorili kuma, jerbo je na krstu držala moju sestru Zlaticu, a moja pak mama je firmana kuma nezinomu Janiču.

Barič je nakon kratkoga izbivajna od tud i života v šupe z g. Majerom život dokončala v kutku vukom je preživela veliki del života.

Ze zajdne Iščeve iže je bil i II. sin Jurič komu su govorili i Jurlič. Bil je malo rengav. Jurič je z ženum Janičom od Glagoličof, mega japestaroga sestrum, imal dvoje dece. Čer Rezu udatu za Mijicu pl. Trumbetaša komu su govorili Pilekof i sina Tomeka.

Mene je poznat više Tomekov život k komu sem stotinu put zalazil jer mu je iža točno suprot moje. I f kumpanije smu ž nem bili jedno vreme.

Ili je on koristil našega kojna ili mi negvoga kad se oralo i vlačilo. Ostali su se posli mogli narediti z jednem kojnom. Tomekova žena je bila Marek, čer Pave Lackoviča. Iza čeri Ankice ka je vmrla kad je imala šest let imali su sina Želka. Pet je let bil mlajši od mene. Negda smu mi deca starejem, a ki nam nisu bili nikakva familija govorili tetec ili teca ovo kak denes govoriju striček ili teta. Tak smu mi Mareku i Rožice govorili teca. Kak je mejd nemi fort bilo napeto stajne sečam se zgode kad je tetec Tomek za Rokana rekel da je rengavec, a ni rezmišlal da je to i on. Zabil sem prije reči da je i Rokan bil rengav ali je negva žena Rožica rekla na proščejnu pri Svetomu Roku v Jakuševce da je je to baš lepo i da je niš ne smeta kaj je malo po noga gazi dok tanca. To je prava ljubav.

Naš kraj ni negda imal baš preveč voča. Tak su ludi z Vrhovja ili čak od Sanobora dopelovali črešne, breske ili ruške, kak je tero dozrelevalo i mejnali za žitek čega pak oni nisu imali. Teca Marek je bila stručnjak za mejnajne. Ona je imala nekakvu čarobnu grohaču vu ke je na dnu donesla kukuruzu ili ječmen. Nametati v grohaču črešne ili breske se obvezno ponudila i ona nametala. Mi smu navek slabeje prešli. Nas su naši roditeli poslali same i imali smu osečaj da nas ovi varaju.

Tomek je imal drevenu ižicu tik do Rokanove. Kad su omočali išli su delat zidanu ovu ka je i sad, a drevenu je kupila Berek Dušekova v Dolence de je još i sad. Vu jne ni više nikoga živoga jerbo je Berekov sin Pepek završil v umobolnice Jankomir.

III. sin ze zajdne iže je bil Miško. Mama se seča da mu je žena bila Rezica od Korilofčana ke je brat bil nekakov veči državni činovnik. Miško je ž num imal četvero dece:

Prvi je bil Imbrič komu se je govorilo Imbrloška Iščev. Ja pametim nisku zidanu ižicu z dva oblučkeke ki su gledeli prama putu, na ovem mestu de je i sad iža, tik vuz Iščevu vuličkicu.

Ni daleko išel iskat ženu. Par korakof po vuličkice, mam iza iže Iščeve zadruga, ižicu je naredil Jankič, rodnom z prve iže. Vu jne je rođena negva zebranica Dora, najstareja od četiri čer Jankiča Iščevoga i Magdice od Trumbetašof z Dolenca.

Imbrloška i Dora su imali jedinicu Štefu ke se priženil Raščan Jurek Solič. On je bil zidar i delal je na državnom poslu. Bil je vreden čovek i z vremenom je naredil drugu, puno komotneju ižu ka je još i sad. Nem se rodila jedinica Berek k ke se priženil Ivek, Jožiča Lackoviča Beničkinoga

sin. I Ivek z Barekom ima samo jedinicu Ninu, tera ima dvoje dece.

Osim Imbrloške, Miško i Rezica su imali i tri dekle. Lubica se vdala za Mikeka Lackoviča Matijaškinovoga komu su govorili Solek. I oni su imali jedinicu Bareka ku je zel Števič Korilofčan Lalek, pokojnoga Štefinca, komu se reklo Papek, sin. Druga čer je bila Roža, v zamuže v Dolencu pri Jankiču Novoselu kemi se reklo Štefi. Z Jankičom je imala sina Iviča komu su govorili Rojček i čer Janisu v zamuže pri Juriste Novoselu. Trejta Miškova i Rezičina čer Marič je bila v zamuže pri Godeniču na Odre.

S tem kaj sem do sad napisal, sigurno s puno falinge, opisana je Iščeva zadruga. Vidi se da kak je vreme išlo prema denešnjem, dece je bilo se mejne i mejne, jedno po jedno ili dvoje, retko više. Po mojemu viđejnu Mlaka se najviše množila zmed 1880. do 1920.g. Nu sejedno malo po malo starosedilačko prezimene Čačkovič na Velike Mlake više ne stanuje, a na tem putu su i prezimena Kramarič, Brozovič, Crnič, Cundekovič, Črjnak, Glagolič, Krilčić, Lackovič, Mudič, Novosel, Trumbetaš. Noveja prezimena kak su Ilenič, Korilofčan, Kunič, Makovič, Munder, Muženič, Pučko, Stepanič još kak tak preživlevaju, a neka primerice Fajnek, Lisičak, Rajkovič, Rendulič, Smolčić, se nisu zadržala niti sto let.

Vuz Iščeve zadruga štalu bil je Peter Lackovič komu se reklo Petriček. Nega pametim samo da se fest tresel, to denes veliju Parkinsonova bolest, a za onda se o jne ni baš puno ni znalo niti je bilo nekakve lekof. Ožejnen je bil mam od susedof isto Lackovičof kem se reklo Banijaši. Iža jem je bila fajn velika i visoka, drevena, i kuliko mi se čini z visokem pragom na ulazu. Na krovu je bil črep.

Posle je nijov sin Števič ki se oženil z čerjum Dorice Lackovičeve Matijaškinove naredil pristojnu zidanu ižu ku je zet Francek Piesciuta još popravil i polepšal. S toga grunta su otišle v zamuš tri dekle: Draga za Števiča Đumlju komu veliju Lukšin v Korilovec, Katič za Matiča Žmatoka Korilofčanovoga i Vera za mega bratiča Jožiča, sina Lovreka Makovičevoga.

Števič i Magdica, kak se reklo Petričkova, su imali jedinicu Bareka ka se 1952.g. v osamnajstom letu života v Save ftopila, kad i Janič Jožefova, kak se reklo čeri Pavla Krilčić Štefanovoga. Prilično mi je v mutnom sečajnu taj tužni dan kad je dvoja, z kojnskum zapregum, mrtvečka kola župnik sprevajal. Najtužnejji sprevod v mojem detinstvu ki je restužil celo selo, bil je f 7. mesecu 1952., a sprevoditelj je bil vlč. Josip Petrak, župnik Odranski.

On je za četiri dane posle toga sprevoda mrl. Privremenu upravu nad župum Odra mesto nega, preuzel je do dolaska novoga župnika vlč. Vladimir Mikoč, župnik Svetoklarski. 21.11. isto leto, premešćen je z Čutarjeva za župnika na Odru vlč. Ladislav Loina, lepi mladi svećenik, prvorazredni duhovnik i propovednik, kakve je malo!

Do kraja toga leta, starci su dece branili iti kupat se na “bager” (jezera nastala kopajnem šudra, pod erodromom), a pogotovo na Savu. Ona ni pretila z gliblinum, neg z viri, od ke je jeden i ove dve prelepe mlade duše povlekel za sobum. Posle ovoga Bareka tera se ftopila, Števič i Magdica Petričkovi su imali čer, opet Bareka, jedinicu. Vu jnu se zagledel spomenuti Francek, rodom s Korilofca. Z Barekom ima tri lepe čeri, od ke je prva, Doroteja, otišla v замуž, v Rašče.

Stara mama Barič, Petričkovic, je život dokončala pri Korilofčane, pri čeri Katiču. Stare dane je preživela okružena sum brigum i dobrotum kakvu bi si saki stari čovek poželel. Stari Petriček, Peter, je imal brata Juriča ki je bil ožejnen z čerjum Jankiča Lackoviča, sestrum Joce Lacković. Ž num, i z dečecom je otišel f Ameriku, s tere se nigdar nisu vrnuli. Po nekakvom naslučevajnu, taj je dečec kešneje v Amerike postal svećenik.

V susednom dvorišču, desno gledeč od sadašnjega ulaza na dvorišće sečam se drevenoga črdaka, živel je Jura Lackovič Banijaš i brat Šimek, brati Bariča Petričkovice.

Juru pametim da je na glave navek nosil mali škrlačec, sličan lugarskom, a na vuskom obrasku je imal male brčiće, kaj su onda ludi rekli strnokos. Negva žena Jela i Šimekova žena su bile z Nove Čič, od Mate Taurca. To sem prezime zapаметil tak, jerbo sem negda kad ni bilo stričeka Đineka v šakrestije, ja zapiševal za molitve ke je župnik čital na kraju meše. Jela i Jura su imali sina Jureka ki je bil ožejnen z Štefum Korenikovum z Rašč. Imali su i čer Vericu vdanu na Malu Mlaku za Slaveka Planka.

Veričin i Slavekof sin Želko ni zabil mamine korene i redovito obilazi Veliku Mlaku. Rada dojde k memu bratiču Jožiču Makovićevomu i Vere, ka je sestrična negve mame i zove ju teta. Osim Želka imali su i čer Vericu vdanu k Pinturiču, v Rašče.

Kad su Banijaši na velikom, širokom dvorišču, naredili zidanu prizemnicu, reskopali su črdak ki je verojatno kak i drugde, malo po malo otajal v dim.

Jureku sinu, žena Štefa je zrodila čer Maricu, jedinicu. Kuliko god pametim, sve su te žene rada f cirkvu išle, muži nigdar. Marica je išla i završila za patekaricu. Vdala se na Goricu, za šafera Jožeka Ledara, kaj mu veliju Kvaka. Jožek je bil dober nogometaš. Z loptum je doloptal do nogometajna v nogometnom klubu Zagreb. Jožek i Marica imaju dvoje dece: čer Anamariju i sina Krešu. Anamarijin muž je golman v Dinamu. Zove se Tomislav Butina. Štefa je Po Jurekove smrti nekuliko vremena živela sama na Banijaševom gruntu, a onda je iventar i zemlu zet Jožek prodal, a Štefa je otišla k nemi na Goricu. Tak je još jeden, veliki imutek potrdil prolaznost vlasništva na ovom svetu. Ž nega je morti zanavek v gruntovnice zbrisano staro, višestoletno Velikomlačko prezime Lacković.

Mene to nuka na rezmišlajne, da jedino zakaj se na ovom svetu splati skrbeti, je živeti po Evandelju i ne odstupiti ojd nega. Pretirana skrb za ovozemno bogactvo je jedna i prolazna, a jedino kaj traje, je život večni.

Polek Jure Banijaševoga je bil složec zemle, par metrof širok, na kem je negda kukuruzicu znala okapati Lubica Lacković, žena Mikeka Matijaškinovoga komu su govorili Solek. To je bil složec Lackovičev.

Z vremenom je to ojd ne kupil Janko Potorič, kovač i potkivač i tak si je preširil plac pred kovačnicum, tak da je imal malko više mesta za potkavajne kojn i okavajne kol, ke su ludi k nemu dopelovali. Ja točno ne znam jeli je Janko pri kovaču Rokiču Renduliču bil kalfa ili je pri jnem šegrtual. Sigurno je jedno: Zagledel se je v jednu od osem Rokičove čeri ke mu je zrodila žena Milka, od Tinovara (Švabe Tinauera) z Jakuševca. Kak bilo da bilo, Janko je zaradi lepe Rokičove čeri ke je bilo ime Terezija, a zvali smu ju Rezika, ostavil Goricu i za navek se nastanil na Mlake. Z Rezikum ku sem ja zval kak i nezin nuk, mamastara, osnoval je Janko sirotinsko, ali slatko obiteljsko gnezdo. Več sem ranije pisal da su Milka od Tinovara z Jakuševca i kovač Rokič Rendulič Ličanin bili veseli ludi, a desetero dece lepše jedno od drugoga.

Tu de se nastanil Janko z Rezikum sad žive nijova čer, jedinica Štefica z mužom Juričom, mojem vujcom. Po tem sem i ja malo povezan s tum familijum. O kovačnice denes nima ni traga ni glasa. Preširena je i prepravljena v lepu prizemnicu ka zgleda koj palača. Mala štalica ka je bila odzad je reskopana, a na nezinom preširenom fondušu je Jankov i Rezikin nuk, jedinec Jurek naredil lepu prizemnu ižu. Vu jne žive z svojum obitelum, ženum Marijum rodom Barišić z Gradičof i z dve lepe čeri, Melanijum i Đurđicum.

Kuliko je god bil teški posel seljaka, niš ni bil leži posel kovača. Kovači su bili majstori, umetniki, kak i kolari. Delali su se: od potkavajna kojnof do okavajna kol ke je naredil kolar, od izradbe šarafov do povezujajna zidov na iža ili štala ke su se respucavale zbog za onda slaboga zidarskoga materijala, izradbe ukrasne gatre na obluki, vrate, ograje, klepajne plugof, kose. I barberili su kojne i zube jem z lapisom krpali kak bi je pretržci skupleje prodali, i još puno druge poslof. Koj mali sem rada zalazil v kovačnicu, a pogotovo kad je majstor Janko kojne potkaval. Kad je vruč užarenu potkovu metal i pripasuval na kopito ko je čovek držal v zraku ili je stalo na falfuku, ž nega se kadel dim ki je imal nekakvo posebno dišujne. Osim Velikomlačanof k Janku su potkavat dohajali i ludi z one sel ka nisu imala kovača. Janko je imal kovačnicu z alatom za se kovačko-potkivačke posle. Na sredine veliki nakovajn teroga se zvalo ampus, a vuz stenu ravno kad se došlo v radionicu je bilo ognišče f tero se metal vuglen. Levo od ognišča je bil veliki meh teroga se napumpalo zrakom, ki je onda po malo puhal po vuglenu na ognišču i žaril ga. Žar se prenašal na železo s koga se onda trebalo nekaj fazonerati. Posle više udarcof po železu, nastavil je majstor polagano s čekičom tuči po ampusu. Ampus je zato bil na sredine jer se oko jnega vrtel onaj ki je z čekičom, hamerom, nabijal po železu na grubo, dok je majstor spretno z rukami podmetal železo na onkraj po kom je trebalo tuči. Na kraju je majstor Janko to nabijanje završil z finemi i osečajnemi udarci, na drobno. To je znalo biti više koj glazbeni del posla, skoro sinfonija.

Pametim šegrte ki su pri jnem zanat za kovača zvučili: Jurič Trumbetaš, Jože Serakovoga sin z Dolenca, Števič Munđer teromu se govorilo Puca, a Janko mu je bil tetec, Števič Trumbetaš sin Barlekof komu su govorili Papek z Dolenca, Mijek Korilofčan Črni čija mama je sestrična memu tate, Števič Vrbanič z Mičevca koga su zvali Števan. Čini mi se da je zajdni bil moj bratič Mikič Glagolič, sin mega vujca Paviča.

V sake se kovačnice puno i teško delalo, puno vina popilo, pevalo ali na žalost i klelo. Potkovati kojna ni bil, ali okovati kola je bil veliki posel. Iza jnega je obvezno bil aldomaš. Onda se kartalo, popilo, respripovedalo, a bome i zapevalo. Taj se obred odvijal obično v bertije pri “Mike”, f črdaku, de je sad folklor. Od tud je negda taj vredni majstor, komu su šegrtri govorili “Gazda”, znal domom došemeritati sam, ili bi mu segdada pomogla mamastara Rezika ka ga je koj sena pratila v životu. Janko se rad šalil, ali su mu se znale omeknuti i reči, po kemi vuz su muku na zemle, na

nebu nebi dobro prešel da mu ni ispovednik obečal, da po svoje dobrote i žrtve za druge lude nebu tak. Ja vu to verujem, jer je ispovednik bil, ni mejne ni više, nek dr. Srećko Badurina, frajnevec trečoredec glagoljaš, ki je vu to vreme bil gvardijan samostana na Odre, a potlem biškup Šibenski.

Vuz kovačnicu na tere je od puta bilo napisano “Janko Poturić-kovač i potkivač” bila je mala drevena ižica ka je imala samo jednu sobu. Da bi vu jnu zašel moral si stati na jednu cimentiranu štenženicu i prekoračiti visoki prag. Nutre je bil zemleni pod. Na levo je stal šporet, a polek nega kak je to za onda mejne više sekud bilo, stala je stolica, a na jne amper z vodum. Šefla je bila obešena z vajske strane ampera, a negda i v vode. Kad si ožejal napil si se. Ni mi poznato da je igdo imal kakvu zaraznu bolest zaradi toga. Na desno je stal ormar, masivni, kak se onda poštuvalo. Ravno z vrat došel si do stola na kom se mesilo testo za rezance ili gibanicu, jelo, ili kaj drugoga delalo. A kaj drugo? Kak se vu to vreme slabo ili nikak ni peglalo, ovaj je stol služil vlasnice za rožničajne rubače ili nektere druge robe. A vlasnica te ižice bila je mala, debela, ali frčna ženčica ka se zvala Marek Cvetkovič, a mi deca smu je govorili teca Marek. Nezine mame je bilo ime Barek i nu ja ne pametim. Barek je bila v zamuže za Jankiča Cvetkoviča, brata od Lovreka komu su govorili Kuhilek. Grunt jem je bil ozde prek puta cirkve Svete Barbare de žive Lovrekov sin Pavič z Zvonkom, jednom od tri sine kuliko je zrodila negva žena Milka, Slovenka po rodu. Z Marekom je tu do zamuža v Reliče živela i nezina čer Lubica. Svega brata Juriča koga je poradi slaboga zdravja Marek k sebe prigrnula, ja ne pametim jerbo je on mladi mrl, prede nek sem se ja zrodil. Denes bi se za Mareka reklo samohrana majka i morda bi dobila kakvu pomoć od države. Za onda niš. Sirota i dovica sama se hrvala z životom tak da je po danu hodila po težačkom poslu, a v noči, pri svetlu od lampe na gajs rožničala rubače. A i od toga kamena s kem se rožničalo, ki je bil veliki koj nojevo jejce su ju znale ruke boleti.

V mojem je detinstvu teca Marek već bila stareja žena pa sem je i ja tu i tam znal otijti v dučan k Franceku po deci volja ili frtal kile cukora. Pri jne sem si ja i prve dinare zaslužil. F petom razredu škole na Gorice, vučitel Josip Lovrič je nas muške vučil pod satom ručnoga rada piliti i rezbariti. Mene je pilejne šperploče z pilicum nategnutum na čeličnom luku išlo, pa sem se pustil vuto. Na šperploče bi si scrtal muštru, a onda bi te narisane elemente zrezal, a za nazajdne si bi ostavil za zrezati luknu za sliku. Jen od najbolje moje kupcof bila je baš teca Marek. Ona je pod zajdne otišla živet k čere v Relič de je i završila zajdne dane života. Gruntek i ižicu je

kupila Barek, žena Pepeka Črjnaka z Dolenca komu se reklo Dušekof. Ona je naredila malu lušnu zidanicu i žive vujne z čerjum Šteficum i nućići.

Do grunteka tece Mareka živel je Pavel Lisičak z ženum Rezum. Taj komačec zemle dobila je Rezina mama od Krčmarof, za miraz, kad je išla k Smolčićom v zamuž. Pavel je bil po zanatu šoštari i delal je pri vojske, na erodromu, a Reza je bila doma. Imali su dve lepe čeri. Stareje je bilo ime Olgica, a mlajše Zlatica. Vu to vreme o kem pišem one su već bile ozbilne dekle i jedna za drugum otišle su v zamuž. O Olgice ne znam puno već da je završila vu Francuske, a Zlatica je zela Zvonka po prezimenu Filakovič. Kad sem se 1962. zaposlil v poduzeću "Zmaj" Zlatica je tam bila činovnica, a Zvonko je bil šef odelejna finomehanike. Kak je ftem poduzeću komanderala vojska JNA, preporučalo se biti član Partije. Sečam se da je vu tom društvu Zvonko bil visoko rangerani. Kak su Pavel i Reza stareli i pobolevali nastanili su se pri čeri Zlatice, na Gorice, de su i pomrli.

V ižice je jedno vreme stanual podoficer Radenko, Srbijanec. On si je ze semi ludmi okolo bil dober, a negva žena Zlatica je bila šnajderica. Ostalo mi je v sečajnu da je puno deklami šivala, a Janeku Brozovičevomu, ke smu rekli Krčmarova, venčanu kiklu zešila.

Gruntek i drevenu ižu je od Pavla i Reze kupila domačica Jakuševečkoga župnika, teta Ifka. Ona je bila rodom z Požege ka je imala tradiciju školstva, jedno vreme jaču i od Zagreba, tak da je, osim kaj je znala fino kuvati, znala i nemački dobro govoriti. To je jamčilo i nezino prezime Forenbacher. I opću kulturu, s kum je povezana i kultura ophodejna, z ludmi je imala. Če je bila i stareja gospođa, ludi ki su išli na državni posel rada su je dali decu na čuvajne. Znali su da su v sigurne ruka. Vu to vreme, pogotovo na selu ni još ni govora o vrtiče bilo.

Po smrti g. Ifke Forenbacher, ke smu govorili teta Ifka, ostalo je v naše cirkvice jedno mesto fraj i ne ga imal do popuniti. Gruntek i ižu nasledil je nezin nečak, a kad je on mrl onda ga je prezela negva či. Za vreme Domovinskoga rata tu su bili ludi prognaniki z Barajne. Sad na jnega retko negdo dojde i zaraščen je z velem dračom i koprivjem.

I Lisičakom i dobre tete Ifke život je puno put zagorčil svadlivi sused, mejaš, Jandraš Brozovič. Brozovičom se reklo Krčmari. Krčmarov grunt je v dolnem delu, gledeč od denešne vulice Svete Barbare bil podelen, z jednum linijicum po sredine. Po jne se išlo na gornu polovicu, uz silno Jandrašovo protivlejne. Negda je znal lude vračati, i v nelagodu tirati.

Taj komad je den denes onak kakof je bil prede 50 let i na jnem ne žive nigdo. Na jnega se more dojt i od strane Putine, odnosno denešne vulice Napredek. Vu vreme o kom pišem, na Putine su kola grezuvala do šteclinov i moralo se kojne potprezati da bi zvlekli naprimer voz kukuruze. Taj, gorni del, v mojem je detinstvu uživala teca Dora, rodom od Ladišiča z Lukofca, žena Jure Krčmarovoga. Juru ja nis znal. Samo se sečam da je gorni grunt po Dorine smrti uživao Dorin zet Joža Ročić z Gorice, ki je oženil Dorinu čer Mariča.

Nakon puno let svađe i natezajna, Jandraš je liniju nasilno premestil vuz Lisičaka. Taj je grunt od Ročića otkupil Dragec Jurišak, nuk Jurine sestre ke su govorili Lazarica, tera je zarad bolesti bila nepokretna, v krevetu.

Na tem su gruntu svoj život dokončali Ivica Bogomolec, Dragecov očuh i Roža, Dragecova mama. Dolni del je dopal Jankiča, Jandraševoga oca. Od tu, z male drevene ižice su se rezišle po svetu: Janič je zela Imbriju Smolčića komu su govorili "Graničar". Sestra ke su govorili Kolopajna je otišla v Korilovec, a četrti je bila vdana v Rakitovcu. Peta sestra, Jelič, je bila v zamuže pri Kramariču. Ona je bila majka Branku Korilofčanu kaj mu veliju Pinkič. Rado se te starice sečam, i nezine čeri Rože. Rada su f cirkvu išle i strplivem podnašnjem tereta života sigurno Božje okrilje vu večnosti zavredile. Za razliku ojd ne, brat Jankič je bil višezejna. Prva žena mu je bila od Krilčićof, Štefanove, od ozde de je sad Jurek Lacković, kaj rečemu Šimčef. Četrdeset let je bila ojd nega stareja. Imala je puno zemle ke se Jankič po nezine smrti dočepal. Po jne je priženil više rali v Celina, i ral gruntenoga mesta, ozde kak je škola.

Taj komad zemle je Jandraš, sin Jankičove druge žene prodao, Bosancom, Kikič Marku i Selimoviču Jusufu. Z prvum ženum Jankič ni imao potomstva. Druga žena Reza je bila odozde de je sad Vatrogasni dom. Ta žena je bila sestra Rokojne Lackovićča, Zbrega i Dorice pri Matijaškinove. Dorica je bila mama Lojzeku i Magdice v zamuže pri Petričku, o ke sem već pisa, ni tak zdajna. Trejta Jankičova žena Jaga, rodom z Lukofca od Pavišiča, zrodila je čer Mariča ka se vdala v Buzin.

Ta Jandrašova polusestra je za II. Sveckoga rata vubita, dok je na zemlu Jelaličku išla krumpera skapat. Ta smrt ni nigdar dokučena.

Jandraš je imao prilično osornu čud, ali je z rukami znal napraviti ono kaj su oči videle. Za napraviti dečje igračke ili kakve predmete z dreva, bil je majstor, muder i spreten. Nas decu je s tem oduševleval. Ožejnen je bil

z Buzinčicum Maričom, rodom od Vrbaniča. Mara je bila draga i pobožna ženčica.

Puno let kešneje kak je došla na Mlaku, za traktorista je v mlačku Zadruhu došel nezim sinovec Vladek. Vladek je bil veseli čovek i rada si je teru čašicu popil v Zadružne bertije, v Črdaku. Nakon jednoga obilnejega nazdravlajna z Joškom, bomeč je sevnul nož, a Vladek se našel v bolnice. Čini mi se da posle više ni mogel orati ni druge teže posle s traktorom delati, nek su ga deli na prevoz žlempe, s kum su ludi svijne i krave ranili.

Mi smu Jandraša i Maru zvali kum i kuma, jer je moj tata nemu bil fermani kum. V zimske mesece kuma Mara je tkala i našavala, a to je znajne prenesla i na čer Janeka. Na krpa ke je našavala bile su navek napisane neke praktične kuharske ili domoljubne poruke, a vesele su se ober vode ili šporeta. De je denes ova velika zidanica, negda je stala drevena ižica, z dvemi obluki od puta, i kujnicum nadodelanum v kluč. Pod kujnum je bila kmična pevnica, vu ku se moglo zajti ako se zdigel komad poda. Kum Jandraš je zato repu i krumper spravlal v trap. Kak su negda ludi bili puno obzirneji spram stareje, bar si ja tak zamišlam, i pri jnemi su život dokončali Marina mama Roža i vujček Jankič, Buzinci.

Ni onda saki ukučan imal svoju sobu, kak je to denes. Nam je bilo nepojmlivo kak je Jandraš sam vujčeku napravil les kat je mrl. Vujček je bil pušač, pa smu ja i Jandrašov sin Jurič negda išli v dučan kupiti po jen, ili dva cigaretline. Cigaretlini su imali imena po voda: “Opatija”, “Ibar”, “Drava”, “Sutjeska”, “Drina”, “Morava” i drugoč.

I Jurič i sestra Janek su imali talent za sekaj napraviti, poput svoje roditelof. Narav su imali blagu, po mame. I đaki su fškole bili dobri. Nijovo se detinstvo sprepletalo z mojem, tak da smu dosta išli jedni k drugemi. Toga sad više ni. Jurič je čak mene došel v Sarajevo de sem služil vojsku, f poset. On se oženil i neko vreme je živel negde v Jarunu, v Zagrebu. Z ženum Ankicum rodom Harapin, z Klajnca v Zagorju, imal je dvoje dece. Nažalost mladi je poginul v autu, fičeku. V iže je ostala Ankica z decum i Jandraš.

Janek se vdala na Odru, za Mikeka Mahina, bratiča moje punice Katice rodom Fiolič z Male Mlake. Juričova deca su se visoko zeškolala. Damir je završil matematički fakulet, a Martina je veroučitelica i kolegica z mojum starejum čerjum Marijum. Damir se pri fratre na Kaptolu zbližil i oženil z Marijum, s kum ima tri mile curice: Saricu, Stelicu i Suzicu. Z Marijum je imal i lepi obitelski život, dok ga se ni zasitil i zamenil za holivudski. A,

sigurno je koj gimnazijalec čul latinsku uzrečicu: “Alterus non sit, Qui suos esse potest”! (ili, “Neka ne bude tuđi sluga, tko može biti svoj gospodar”).

Martinice je Bog zezbral za suputnika dobroga dečka, i visoko školanoga, doktora Mišira, rodom z Osijeka. On je pak študentski kolega moje mlajše čeri Jagice. Z ovum pričum briše se z Matice ovo stoletno velikomlačko prezime, jerbo nima muškoga potomka.

Na same skretnice prama Mičevcu, mam do drevenoga črdaka ki je još i denes kak je bil i pred pedeset let, bila je drevena iža Pave Lackoviča. Je li je ste iže, ili je de na dvorišču bila kakva komarička to ja ne pametim, ali po tatinomu pripovedajnu znam da je z toga grunta, na kom sad žive Vladek, sin Števiča Pavinoga i Janice rodom od Bačića z Odre, bila moja mamastara po tate, tatina mati Katič. O te familije sem nekaj natuknul prije, kad sem pisal o Pavinomu bratu Jureku Zbrckova.

Z druge strane Lackoviča (Petrička i Banijaša), bili su Ileniči kem se govorilo Bajsmeni.

Mam do Pavine iže ka je bila skroz levo gledeč z puta, skoro da se naslajnala ižica Mate Ileniča Bajsmenovoga. Mislim da je baš vu tu ižicu Matič Ilenič dopelal ženu Bariča, jednu od više čeri Rezice Korilofčanove k ke se priženil Plešan Korlič Munder. Toga, staroga brkastoga muža Mate Ileniča se ja opće ne sečam. Dobro se sečam jedino negve žene Bariča. Bili su to ludi fest lepoga izgleda.

Po pripovedajnu Matič je poput noge druge Mlačanof trbuvom za kruvom išel v Ameriku. Na grunteku je ostavil ženu Bariča i dečece Matiča i Iviča. Sigurno je i to da je bil dobroga duha. Kak mi je znal kum Dragec reči, *gentlemanski* je po povračku z Amerike prigrnul malu curicu, ku je zatekel kak se igra z dečki. Ni ženu zarad toga otpustil i ni delal drame kaj je bez negvoga sudeluvajna familiju zatekel umnoženu za jedno žensko dete. Denes, kad je društvo na izgled leberalneje, od toga bi se naredila velika vika i alabuka.

Moje pamčejne seže vu vreme kad je na tom grunteku živel Mata, sin Mate i Bariča, a ki je zel Maru, rodom od Suše. Drugi sin, Iva, priženil se k Katiču, čeri Dore Kušančice na lščevu, denešnu Švaričevu vulicu. Nijova polusestra Draga već je živela v Zagrebu vdana za mesara Ludveka. Ona je imala jedinca sina Zvonka, polubrat Matič jedinca Števeka komu su govorili Tlotlek, a Ivič je imal Drageca.

Kak je za onda bilo bokčija, ovi su dečki kad su malo ojačali morali iti služiti k onemi ki su imali više zemle. Tvornice ni bilo pak su delali ono zakaj su bili kvalificerani, a to je posel na zemle. Najviše je to bilo sezonsko delo. Moj mi je otec znal pripovedati da su zmed druge, i ovi dva znali pri jnem za peneze kositi ili kukuruzu okapati. Koj dobar kosec, Iva se naročito istical.

Mate se sečam da je ženu Maru i bisage z Mlekom i vrjnem, sako jutro vozil na flajšvaglinu na odrsku stanicu. Iva je mene ostal v glave koj glavni pregovarač od Bajsmenove strane kad se snubilo Janeka Kunić Pažulevoga Matinomu sinu Števiču. Sečam se da su se ti pregovori otegnuli jerbo Lojzek Kunič, Janekov otec, ni bil mam spreman nekteri komačec zemle prepisati. Vujme Janekove strane pregovarač je bil Mikić Kunič Gibajnakof.

Kak je vreme odmikalo Mata i Mara su Števeku naredili veču ižu zidanicu, ku je opet Števič Tlotlek preuredil tak, kak sad zgleda. Kak su pristigali penezi kaj od dela, a kaj od gradilišta, Janek i Števič su naredili ižu na drugom mestu i s čerjum Barekom se preselili vu jnu. Barek se vdala za doselencu Vladu Mihalja, a Janeku i Števiču se nakon skoro dvajset let posle Bareka zrodil sin Marko. Ove dane čujem i on se oženil, a Janek i Števič su i po jnem postali ded i baka. Na gruntu Mate Bajsmenovoga sad još žive Mara, sama, i v lepe starosti od devedeset let.

Na gruntu do Matinoga živel je Jožič Ilenič, isto Bajsmenov, komu su govorili Kosek. Ne znam kakva srodstva je imal z Matum. Jožič Ilenič je imal pet sester: Baru, Maru, Doru, Šofu (Sofiju) i Lubu. Bara i Mara su otišle zamuš na Laščinu vu Zagrebu (Bara k Čavleku, a Mara k Ptičaru). Dora je otišla zamuš Kličku f Korilovec, a Luba k Črjnaku v Dolenc. Se one su imale potomke, ali o jnemi ne znam niš. Šofa je imala nesretnu sudbinu. Vdola se je v Buzin (ne znam komu), na svodbe se prelodela i za krotko vreme vmrla. Jožič je ostal na gruntu, teroga mu je namrl otec, Miško Ilenič Bajsmenof. Po ondašne novade stori Miško je sve čeri splatil z grunta tak da je muškumu detetu, Jožiču, ostal celi grunt i dosta zemle tak da je štala stalno bila puna blaga. Tu je bila velika štala i posebno je bil veliki štagel, a između iže i štale bil je veliki kotec za svijne teri je imal zbetonerani vajnski del. Između štale i štagla bila je šupa v tere je bila zbetonerana jama za silažu.

Jožič je imal ženu Bariča, rodom z Korilofca od Novosela. Imali su dve čeri. Ja pametim obadve. Barek je bila v zamuže pri Števiču Cundekoviču Bugaru, ona je još živa, a Janek pri Đure Renduliču Rokinomu. Jožič je vmrl, od zoduhe teru je dobil v zarobljenstvu vu Rusije vu Prvomu sveckomu ratu, istoga meseca i istoga leta kat i mloda suseda, Barek Petričkova i župnik Odranski, vlč. Petrak.

Kak je bil betežen od zoduhe, stalno je imal na plače pomočnoga radnika za posel na zemle. To je navek bil negdo od bliže ili dalje familije. Jožič je bil načitan čovek. Čak je, za onda više nek retko, kupuval poloprivredno-gospodarski časopis na pretplatu ze Đakova. Tu ljubav za pisanu reč prenesel je i na svoju čer Janeka, a ona onda na svega sina Števeka. Morem reči i to da kat je došla struja na Mlaku, oko iladudevctotridesetpete, on je met prvemi del žarulu f ižu i čak vu štalu.

Pametim da je nijova drevena iža bila vuz Matinu i vu jne je jeno vreme soma živela žena Barič, a onda se preselila k čere Janiču i zetu Đure, samo dve hiže dalje. Vu prazne iže je jedno krotko vreme stanuvao vučitel Vinko Jurkovič, a onda je jedno vreme bil na stanu i podoficer Boško Spasić rodom z Užice, v Srbije. On je delal na kontrole leta, na erodromu.

Denes te iže, a niti štale vu ku sem puno put zalazil, ni. Novu zidanu ižu i štalu naredil je Jožičov zet Đuro, a vu jne sat žive Đurin sin, negdašni gorički dogradonačelnik, Števek Rendulič ze svojum ženum Ankicum tera je došla v zamuš ze Novoga Sela iza Siska ot Jure i Paule Božičević.

Valda kak sem stareji tak mi ludi o kemi pišem zgledaju sveteji. Ondašni svet se tuliko mučil na zemle da si tu muku mi denes ne mremu opče predočiti. S tulike muke se i zrodila izreka: "Mučiš se koj Isus na križu". Nu znamu da je Muka Isusova imala drugu svrhu od naše. V našem selu su vuto vreme Beca Rajkovič, Čalin Jurekof, Papek Korilofčan, Imbrič Jurekof, Števič Zvonarof, Rokič Rendulič bili heroji kaj su imali puno dece, ali su tu i tam bili ismejavani od naše ludi. Posle drugoga sveckoga rata nastavljen je rat, drukčiji, pogubnejši od onoga z metki, za naš, ali i za druge europejske narode. O tom je naš stari župnik msgr. Loina puno govoril, a za to je rekel „bela kuga“. Kešneje sem i sam razmel kaj to znači.

V nizu od črdaka prama cirkve, na moje strane, z gruntom spomenutoga Jožiča mejil je Janko Ilenič, isto mu se reklo Bajsmenof. Taj mi je čovek ostal v glave kak je većinu dana bil naslojnen na putnena vrata. Za jnega su rekli da jako slabo vidi. Ni mi na pameti, da se spola ili na pole, poput

Ifka Bajsmenovoga igda vozil na razgore male zaprežne kol. Jankove žene Jane su rekli Novoselka, kaj je bila ot Novosela s Korilofca i bila je sestra ot Bariča, žene Jožiča Ileniča.

Janko i žena mu, Janič, imali su jedinca sina Jureka. Nega se dost dobro sečam. Mučil se je poput se druge ludi kak bi z ženum Jelekom preživeli i preranil čer Bareka.

Jeleka sem već spomijnal kad sem pisal o Imbriču Cujnkovomu. I tam sem spomenuo da je leta Jelek, svojum sestrum Janekom Telebekovum bila cirkvena počimalja. Bog je je dal lepi glas, i ni ga šparala nigde de je god trebalo zapevati. Je li to bilo pri Majke Bože Bistričke, jeli f cirkve, jeli na svadbe na kemi je puno put naranila svojemi slasnemi obroki nogoga i nogoga. Bila je izvrsna kuvarica i leta i leta je bila glavna kuvarica na svadbe vu cele okolice. Vu svemu je bila primetna, i žal mi je kaj takvoga dara, ali možda bole reči žara, nema nezina potomkinja. Ali dragi Bog zna saku las, saki glas, i strplif je.

Jeno vreme, ja neznam kaj je to došlo, dekle su mlade išle v zamuš. Tak je zmed ne više, i Barek od više proscof zebrala lepoga Iviča Krilčića Jožefovoga, sina Pavlovoga. Kratko vreme su živeli tu de je sat teta Jelek, a onda su skup z dvoje dece, Ljiljanum i Daliborom otišli živet na početak Bradašičeve vulice, de su naredili hižu. I nuki tete Jeleka su već ožejneni. Nu, ona z lepemi letmi žive sama na gruntuku, pri Bajsmenu.

Na gruntu do Jelevogoga, grunt je Đure Renduliča Rokinoga teri je bil zajdne, jedanaisto, dete kovača Rokiča Renduliča i žene mu Milke. Kak oni nisu imali puno zemle, bil je Đuro prisilen iti vu školu i sam se je zeškolal, jer su mu otac i mati vu negve rane dobe vmrli. Zvučil se je za električara, za onu dobu retki zanat. Bil je vreden i šparen pok si je, još koj mladi dečko, naredil zidanu hižu još prije drugoga sveckoga rata. Vu tu je ižu kešneje dopelal čer Jožiča Ileniča Bajsmenovoga, Janeka. Samo je prekoračil grunt Janka Bajsmenovoga, i gotovo. Bili su retki da su imali radio prije II. sveckoga rata. Ali niš za čudo, pok Đuro je bil električar.

Đuro i Janek su imali dva sine, Mireka i Števeka. Moj ni bil vršnjak nijen. Mirek je bil 1943. rođen kak i moja sestra Janica, a Števek 1948. Malo je mlajši od mene. Više sem se družil z Mirekom. On je rajše igral nogomet, a Števek je rad čital knige. Kak sem već napisal, to mu je valda životno nasleduvajne ot mame Janeka. Morti mu je i to malo pripomoglo da bi kešneje postal gorički dogradonačelnik.

Najnezaboravnije su mi ostale v sečajnu zime, kad smu na nijovom dvorišču ko je bilo prilično v kvadrat, očistili i zgrnuli sneg okolo, da je zgledalo koj tribine. Po dva metre je znalo oko nas biti snega, a mi smu igrali nogomet nutre, koj v rovu. I kosili smu skupa, na ruke, i vozili se z beciklinom.

Jedno leto smu išli k Majke Bože Bistričke na beciklinu: Ja, Mirek, Števek Bugarof i Ivek Kolaričkin. Možda Dragec Bajsmenof, nis baš siguren. Ober Laza se je Mireku guma predrla na nekaj. Možda na oštri šuder, jer za onda ni bilo asfalta. I po proščejna, i na turnere nogometne smu se na becikline vozili. Beciklin je bil onda kaj je denes avuto. Zrak je bil ekološki čist, tak da onaj sneg kaj smu zgrjnali na kup smu mam i jeli. Ni se nigdo otroval da bi moral iti k doktoru.

Naša mladenačka idila je prestala kat sem ja otišiel v Industrijsku školu v Savske c., a Mirek v Železničku školu v Palmatičeve. I vu to je vreme bilo družejna, ali mejne, a najmejne kat je Mirek otišiel v vojsku nakon tere je jako mladi mrl. Nekaj je falelo da bi napunil 22. leto. Isto leto se Đuro z ženum Janekom, mlajšem sinom Števekom i Janekovum mamum Baričem preselil vu novu zidanu ižu na gruntu Jožiča Ileniča Bajsmenovoga, Janekovoga oca, a svoj grunt je prodal Vrhovcu Štefu, bratu od Slaveka Cavriča, šošlara, ki je tu nektero vreme živel, a potom je z ženum otišiel delat v Nemačku.

Do grunta Đure Renduliča je grunt Roka Renduliča, negvoga starešega brata. I on se zeškolal, ali za kovača, a to mu valda ni bilo teško kat mu je i otec bil kovač. Rok je oženil moju sestričnu Lubu i ž num je imal sine Iveka i Roka, komu se reklo Rokovoga Roka Rok. Na gruntu je dogorela moja teca Dora Krilčić kat je v starosti došla živet k svoje čeri Lube.

Ivek se oženil z Danicum, čerjum Iviča Cundekoviča Sigete. Naredil je hižu na vulice za ku se reče Prilaz Zagrebačke ceste (na početku vulice sv. Barbare) i tam se nastonil ze svojim familjum. Ima sina Kruneka ki je već ožejnen i ima dve čeri, Teu i Helenu.

Rok se prvi put oženil s Katicum ot Navračića s kum ima čer Andreju. Andreja se vdala vu Zagrebu i ima čeri Luciju i Magdalenu. Drugi put je oženil Jelku ze Sanobora s kum ima čer Mariju i sina Roka. Ovo je već vu četiri generocije isto ime. Marija se vdola k Siniše na Meštricu i nema dece, a Roko ima čer Saru ze ženum Lidijum i žive na gruntu.

Ovi dva grunti, Đurin i Rokov, su negda bili jeden grunt, ot kovača

Rokiča Renduliča Ličana, teroga su oni po pol podelili. O vesele i brojne familije Rokiča Renduliča od ke je poniklo deset krasne obiteli sem već nekaj pisal. Rokič se oženil z Milkum Tinovar (Tinauer) z Jakuševca i ž num je zrodil 11 dece od ke je 10 preživelo. Ojd ne 10 bilo je osem čeri i dva sini: Jana, Luba, Mara, Bara, Milka, Jela, Reza, Rok, Kata i Jurič.

Več sem pisal da je Rokič Rendulič bil kovač, a kak nisu imali puno zemle žena Milka je držala bertiju da su mogli preraniti svoju veliku familiju. Rokič je vu svoje kovašnice imal i šegrte teri su vučili zanat. I kak se more i zamisliti kat su blizu mladi dečki i mlade dekile, tak se i dogodilo da su Rokičeve dekile otišle zamuš z mlademi šegrta.

Kak su šegrta završovali zanat i otajali tak su ze sobum vuzimali po jenu čer za ženu. Jana je otišla z Jožekom Galijanom vu Mokrice pri Petrijne i ž nem je imala četvero dece, sine Iveka, Mirka, Števeka(Pepu) i čer Katicu. Bara je otišla z Miškom Filipovičem v Žabjak pri Belovaru i ž nem je zrodila dve čeri, Mariju i Šteficu. Jela je otišla z Jankom Filipovičem (bratom Miška Filipoviča) vu Jakuševca i ž nem je imala sina Jureka, ali ostala je dovica i prevdala se za Jožu Černeliča (isto kovača teri je bil vu zanatu pri nezinomu pokojnemu mužu) i ž nem je imala čer Štefu. Reza se vdala za Janka Potoriča i ostala na Mlake prek puta rodne iže i ž nem je imala čer Šteficu (o Janku Potoriču sem više pisal na drugom mestu).

Tri čeri, Luba, Mara i Milka, su otišle k domočem dečkom, ze „šif kartum“ f Ameriku, a najmlajša čer Kata k Munđeru na Mlake i posle je otišla z mužem Miškom (po špotu Elvek) sinu vu Francusku. Sini, Rok i Jurič su ostali na gruntu teroga su po pol podelili i osnovali svoje familije.

Vuz grunt Roka Renduliča bil je grunt domorocof Lackovič Pavla i Jage, ke se govorilo Babica. Ja, ni čoveka ni tu ženu oke su f selu za mega detinstva pripovedali samo lepo, nis poznal. Za jnu se more reči da je za života služila opčemu dobru. I kad v denešne vreme zmišlevaju vulicam imena, evo jem prilike. Nek oni ki očeu dati spomen zaslužnem Velikomlačanom pitaju stareje Mlačane ki još moreju i znaju kaj povedati, o ove male i drobne, ali očito kuražne ženčice. Ona je vu svoje vreme, bez nekakve velike škole i fakulteta porađala noge žene, i ne samo z Mlake. Bila je poznata i priznata po okolice, a ta okolica je išla tem do Posavine. Ludi su po jnu dohajali i otpelovali ju na zaprežne kole, tam kam je trebalo. F sako doba, bilo da je dan ili noć, kiša ili sneg. To su bile žrtve bez naplate i od nikakve materijalne koristi.

Moja mama veli da je “kuma” Babica taj posel delala z potpunem predajnem i ljubavlu. Ni to bilo tak lefko, jerbo za onda ni bilo nikakve naročite predmetof za pripomoć, a bome niti za dezinfekciju. Tehnika porođevajna je bila nezina.

Od nezine četiri čeri, nijena ni nastavila to delati. Ni doktorof, ni sestre ni bilo, a žene su koj mašine rodile. Kad se usporedi z denešnicum, ni smrtnost ni bila puno veća, kak žen, tak i dece. Nisu žene za onda imale priliku blagoslov krila nadgledati, od prvoga povračajna, pa do kraja. Nisu bile ni, kak se denes reče, osveščene, pa noge do poroda nisu znale kaj se ž nemi dogaja. Ja si nemrem predočiti, kak se to reče, prevenciju i negu te žen, niti, kak se to veli, čuvajne trudnoče. A f teru bolnicu bi i išle, i k teromu doktoru, kad toga ni, ni v Zagrebu bilo.

Kat sem delal v Termoelektrane Toplane v Zagorske vulice v Zagrebu, čital sem kak je ta Elektrana ke se za onda reklo Munjara, naređena daleko zvan Zagreba. Do jne se od Jelačić placa išlo z drevneni koli ili kućijami, i to čez trsja vinogradof z desna, i kukuruzišča levo. Otut se i za bolnicu, ku su naredile časne sestre Milosrdnice Sv. Vinka Paulskoga, reče Vinogradska. Narejena je na breščecu, a bila je opkružena s trsjem. Denes tam nisu trsja ni vinogradi, nek je to skoro elitni del grada.

Ludi ki se denes baviju z vižiterajnem žen su doktori, imaju ugled vu društvu, dober prihod i uglavnom živeju na visoke noge. Selske babice i primale su bile više samozatajne i skromne, nisu imale plače ni nikakve privilegije.

Moja se mama stara Jagica kumila z babicum, pak su je onda si moji govorili – kuma Babica. Ja se od sega traga na kumu Babicu, onak više mutno, sečam jedino vuske drevne iže na breščecu, ozde kak je i sad iža mega pajdaša Števeka Trumbetaša, kaj mu velimu Pavček. Ta, drevena iža je bila složena po duž, a ova sadešna zidana, je po preč. Pod ižum prama putu bila je nizina, puna vode, a sve je to z vodum v grabe bilo lokva. Za kišna dani si mogel gresti vu te vode. Dojde mi napamet kak se je jedne večeri s te drevne ižice čul plač. Rekli su da je s kojna opal Pavec Trumbetaš, jedan od zetof kuma Babice, otac Števeka Pafčeka. Za život su mu davali slabe izgleda, nu, ipak je čovek prizdravel i lepu starost doživiel, upraf je stoga grunta pred nekuliko let na groble otpelan. On, Pavec, po prezimenu pl.Trumbetaš, je bil z Doleneć, brat mu je bil Miško komu su

govorili Čovek i Ivič, komu su govorili Čaruga. Sestre Marič i Barič su jem bile v zamuže na Gorice. O jnemi semi sem več pisal.

Pavao, ili kak je naš svet govoril Pavec, je zel jednu od četiri čeri kume Babice. Katiča! Katičeve sestre su još bile: najstareša Janič, vdana za Mateka Lackoviča Šnajderovoga, na grunt ozde de je sad Šipraga Števek. Ona je imala čer Bareka, vdanu za Plešana Drageca Plepeliča. Mlada je vmrla, pa se Matek oženil od Kovačof, z Janičom, sestrum Janka Crniča s kum je imal sina Stjepana, komu se reklo Čevек. Druga Katičeva sestra, Barič, je bila v zamuže v Korilofcu. Nu nis baš naročito poznal. Segajenput sem z Pavčekom išel z utakmice z Vukovine, na beciklinu, i onda smu se navrnuli, k te negve tete. To je moglo biti šezdesetprve ili druge. Trejta sestra je bila Rožica, v zamuže za Iviča Vugrinoviča na Male Gorice, kak se onda reklo za ovaj del Gorice ki je oko semišča. Denes je to se Velika Gorica.

Negdajna Mala Gorica su vulica brače Radič i nezini Prilazi, Turopolska i vulica Emila Laszowskoga. Osim domorocof Vugrinovičof, tu su bila prezimena: Šipušič, Haraminčić i Briglevič, od ke je bil napoznateji onaj komu su govorili Puso. Nega su brača komunisti 1945. podfercali za prilično imutka.

Tu Vugrinovičevu familiju sam donekle poznal, jerbo je mama moje setre Zlatice, Luba, imala sestru Dragu pri Vugrinoviču, Mišku. A oni su imali čer Bareka, ka ni tak zdajna mrla. Berek je bila moje Zlatice sestrična, i fermana kuma moje setre Janice.

Kuliko je dece imala Barič kume Babice v Korilofcu ne znam, ali znam da je Rožica pri Vugrinoviču imala, na čuđejne noge žen i ludi, više dece. Ivek prvi, najstareji, Katica, Mijek i Ankica su bili dvojčeki, Marica i najmlajša Berek. Si su bili lepi i završili škole i zanata. Rožica je lepu starost doživela, a zamislete si kuliko je potomstva nejin les opkruževalo, kuliko je očenašof zmoleno i kuliko križof na jdnum narejeno. Lepo, Bog je nek da mir i spokoj duše!

Nakon kak su ozde, na mestu stare drevene iže o ke sam pisal, Pavec i Katič naredili novu zidanu ižu, doselili su se vu jnu z decum. Števek je leto mlajši od mene, a Katica još mlajša. Ne znam točno kuliko. Ja bi za Katiča mogel reči: bila je pouzdana crkvena pevačica – počimala, vrsna v kuvajnu, a ni kolači je nisu zaostajali za onemi rezvikanoga zagrebačkoga slastičara Vinceka. Ne sem se navžil kad je tetec Pavec došel Števeka

posetiti v vojske. Števek je vojsku služil v Titove Garde na Voždovcu, vu Beogradu. Imal je lepu vojničku robu z štrafi na lača i kaputu.

Za kapu se reklo titofka. Po dogovoru smu se Števek Novosel komu su govorili Mesar i ja našli z tecom Pavcom i Števekom v jedne bertije pri kolodvoru, v Beogradu. Vu Nemajnine vulice. Ja i Števek Mesar smu vojsku služili na druge strane, na erodromu Batajnica i mi smu imali plavu robu. To mesto je zmed Zemuna i Nove Pazove, a za taj kraj se reče Srem. Stoga zestanka imamu za spomen jenu fotografiju na ke smu si tri. Bilo je to pred više od četrdeset let.

Števek Pačček je puno let igral nogomet, odlično. Vu tom je uživao i računam da je on ne samo jeden od veteranof, nek legenda Mlačkoga nogometa. Z vremenom se Števek Pavček oženil z zagorčicum Dragicum, a Katica se vdala v Korilovec, k Zubecu. Števek ima dvoje dece, Danijela i Ančicu. Katica ima više. Nijova deca su si sad z mojemi dobra, kak smu i negda bili mi. U večnost je najprede Bog pozval Katiča, a puno let dovlejna i Pavca. Ovoga časa na gruntu žive sam Števek, dočim je negva žena Dragica puno let nakon zajedničkoga života odlučila z decum otut otijti, i sreću ovoga sveta poiskati na druge atrese.

Ja sem bome fajn let i več onak, deranček, spal skup s tatum na postele, ka je laštre imala fajn visoko od poda. Naša postela je bila tamneje pofarbana od one na ke je spala sestra Janica z mamum. Pod nami su bile blazine napujnene z perušijnem, a pod glavami vajnkuši napujeni z perjem. Za prve se reklo strojzuki, a vajnkušom perušnaki. Da bu to se našršureno i na tom lepo spati, starala se mama. Ni bilo kak je sat!

Denes dece narediju: posebno sobu za spati, posebno za igranje, posebno za vučejne. Negde i ulaz odvojeno, čak i na najžu jem vrediju. Tak da je se rešiju i da je ne glediju, a kamoli da jem o nečemu pripovedaju. Stareji imaju svoj program na televizije, ki jem dojde koj resterečejne, ili kak se veli: za opuščajne, jerbo se jadniki čez dan jako zmučiju.

Vu vreme fterom se ova pripovest dogaja, većinom su ludi imali snage i vole svoje dece večeri kratiti s pripovesti, tere su nas decu znale bome i prestrašiti. Najviše se takve pripovesti pripovedalo baš vuvo, jesensko vreme, kat su ludi kokoruze trgali z betva i domom dopelovali gult. Na gulejne kuruze se znalo pribрати više sveta, a posebno tam de je pri iže bila kakva zamuzna dekljčka. Pri mene je zat posel bila sestra Zatica,

pa je tem toga k nam dohajal moj fermani kum Jurek Gerarek, a ž nem za pajdaš i Božek Krilčič, Bradašičef. Obadva su Bog jem dej mir i pokoj, pokojni. Od te pripovesti na kraju ni bilo niš, ali su v naše dečje glava ostale lepe zgodice ke se i den denes sečamo i rada spomenemu.

Nektere pripovesti su bile i zastraševajuče. Naš dečji mozak je progajnala pripovest, kak je nekteri trajbar oko pol noči gonil kojne odnekut ze sejma i vužne pešačil. Kad je došel do Goričkoga grobja “Svete Filumene” z jame je čul kak nečiji glas zove f pomoč: “Joj, joj, joj joj, dej mi pomori, dej mi pomori”! A trajbar, onak, prilično v stahu reče: “Bogek, pomori ove duše, da je ne bu teška mučica”! I potlem bi bilo tiho. Glasa z jame više ni čuti, a trajbar nastavi dale prema domu. Se se to v glave motalo, i sen mi ni, i ni dohajal na oči. Onda, kaj drugo preostaje narediti? Okrenem se na drugu stranu, k zidu, i pitam Janicu: jesi zaspala? Ako ojd ne ni bilo glasa, znači zaspala je. Ja se opet onda malo mučim s temi pripovesti, ili premišlam o onemi familijami ke su pak na te strane.

A toga premišljajna ni puno mejne za napisati nek je bilo i ovoga do sat. Gledeč na ležečke levo, zajdni v Dolencu je bil naš rođak Števec Trumbetaš, nuk Lacka Lackoviča Šnajderovoga i sin Katin.

S te loze je po moje mamestare Jagice, i moja mama. Samo ona je bila od Lackovoga brata Đure. Dragec Trumbetaš slikar, komu čestitam imendan 4. studenoga, i ja, po familijarnosti smu na iste razine. On je prenuke Lackof, a ja Đurin.

I tak, ležeč okrenut k zidu, pred oči mi je dohajala zajdna iža na te, zapadne strane. To je bila iža obiteli Števiča Krilčiča, teromu se reklo Zvonarof. Iža se dobro drži če baš od mega detinstva do denes ni teknota. Števič ni bil zvonar, ali je to bil negov ledični stric Mirko, o kom bum pisal kešneje. Števič je na denešnu “Zagrebačku” cestu, a negda smu rekli samo “na cestu”, došel odovud, z vulice ka se sat zove Svete Barbare. Od domače ludi tu je još jedino Ivek Krilčič, sin Jožeka Jankecovoga kaj mu veliju Caga, i Ivek Krilčič, sin Boškof. Tak mu i veliju: Ivek Boškof!

Zvonari i pomočniki ondašnjemi župniki prede denešne zvonarof Lackovič-Kolaričkine bili su od Lovreka Malovca Cvetkoviča komu su govorili Kuhilek, a još prede z familije Krilčič-Bradašič. Pod zvonarof “krug” potpada i ova drevena iža na vugliču Bradašičeve i Svete Barbare vu ke su sad doselenci z Bosne. Vu jne je koj zajdni potomek na tem tlu, mrla Janič Krilčič Zvonarova, ka je negda bila naša počimala v cirkve.

Na tem placu od Janiča do Iveka Boškovoga živeli su Krilčiči-zvonari. Ovaj del selske zemle, de je sat iža nuka Paveka Krilčiča Bradašičevoga, bila je praznina. Za svetke tu su znali biti licitari i tamburaši. Števiča su splatili, i z ižice ka je bila otprilike ozde de je Ivek Boškof otišiel je živet v ižicu “na ceste”. A zakaj?

Kat su se negve tri sestre, Dada, Capica i Barič povdale, a nemu rodilo tucet dece, otišiel je na širji grunt, makar daleko od sela. Tak je za onda to zgledalo. Nekteri su mu se i podsmejevali. Dve su negve sestre otišle v Rašče: Dada k Lopariču (Šafraniču), a Capica k Caru. Barič se vdala na Mlaku k Glagoliču. Zel ju je Matič komu se govorilo Rus. Ja sem Števiča zapаметil onak, ne baš puno, ali se sečam da je bil malo nižeši i nosil je škrak, kak su onda muži nosili. Zapemetil sem ga (mislím, morda 1951./52.) kak se z muži pred cirkvum spominal. Vu to je vreme na Odru tek došel, lepi, mladi i obrazovani, župnik Ladislav Loina. Kad je župnik obznanil da se v šumu “Dragu” ober Peršinovca išlo po drevo za letve plota Odrskoga grobja, Števič se med prvemi javil. Če je i doma bila brojna familija rado se, poput stričeka Đineka odazival župniku za saki posel.

Vu to vreme se od ondašne po broju malo velikomlačanof, mam znalo prikupiti puno ludi, ili pak foringe za kakof prevoz. Denes je Mlaka mesto s puno vulice i morda deset put više ludi po broju, ali kat župnik prečíta pet vulice za čistiti cirkvu, javi se samo nekoliko. Negda nijena. A od te ke dohajaju mejne više su jedne te iste. Mene je to tužno.

Nis pozvan o tem suditi, ali se koj čovek ki bu jenoga dana stal pred Suca večnosti pitam (?) i mislim si: da su naši stari mame i jape, pa i naši rodíteli bili tak nemarni spram cirkve, je li bi mi vučem imali denes mešu imati i ščem se špinčiti? Sa ta lepota mi se čini koj nezasluženi Boži dar.

Kak i po okolnemi seli tak se i na Mlake već v letu skrbi za zimu. Ali i sako drugo doba leta ima svoje posle, mejne i više važne. V jeseni se, o Miholju išlo brat grojzde, a pretakalo se čez božično vreme i v korizme više put. Prvi put se pretakalo mam kak je otkipel mošt i rezbistril i počel onak polefko v glave šarafiti. Nekteri ludi nisu ni trebali pretakati, jerbo su, pogotovo oni teri su mejne materijala imali, to zarana naredili, onak, čez svoju grlicu na zajdnicu. Jenó leto se to i mene dogodilo.

Ovo mi dohaja na pamet, jerbo sem nekak vu vo jesensko vreme prede pedeset let, pogledom čez obluk na komare Imbreka Korenikovoga zagledal lajte za vino. Imbrek je bil Raščan i pri jnem su mlekari ostavljali

becikline. Nam, ki smu posle išli na Goricu f školu beciklin je bilo treba. Zato smu ga vračali natrak, domom.

Imbrekova iža je bila drevena, mam prek puta železničke postaje Odra. Gledeč z ceste na dvorišče, na levo, poprečke na cestu. Štala mu je bila zidana, a do jne dreveni štagel z paretkom. Ja sem poznal i pozdravlal nega i negvu ženu, Lomičanku Janiča. Obadva su bili črlenokožne obrazof.

Imbrek mi je ostal v glave jerbo je koj i moj pokojni otec navek nosil fertun, a to su imali samo muži ki su se zapraf bavili marvogojstvom. Korenikovi su imali sine Božeka i Mirka, i čer Baricu. Nisem baš siguren je li je Božek sin od te žene, Lomičanke, ili od Imbrekove prve žene ku su po pripovedajnu ludi Nemci nekam otpelali.

Kad se delala ova cesta po ke se sad vozimu v Zagreb, nem je zeta zemla i gospodarstvo porušano. Je li je ne država splatila ili ni, i kuliko su dobili penez, to ja neznam. Oni su se otut morali otselili, i otišli su v Rašče, ozde, skoro na početku Odre.

Čini mi se da jem je prek puta Vitek Rajkovič, ki je leta z bratom Tončekom i Čvarčekom Ocvirekom bil odrski grobar. K Viteku se priženil od me tece Dore Štefanove nuk Branko Matijaškinof Lackovič komu su govorili Gigin. Brankova mama Roža je bila ma sestrična, a vdala se za Grgu Lackoviča Matijaškinovoga.

I puno let posle kak su se ti ludi otut otselili, cvela je blizu štreke lepa, velika i krošnasta črešna, s ke su si nogi prolazniki, putniki i namerniki znali ftrči teru črešnicu i popraviti si duvu po zubi. Nekteri su dohajali i z torbami brat. Mi smu tut išli tak, kaj smu na becikline rivali bisage s kantami z mlekom na cug petak.

Osim te Imbrekove iže na ceste je za onda bila jedna jedina ižica, ona Števiča Zvonarovoga, Krilčića. Kat smu tut prehajali bilo nam je pri srcu onak, milo, jerbo su ti ludi bili naši Velikomlačani. Zajdni put sem napisal otkudek su oni tu došli, samo nis rekel da je to bilo nekak za stare Jugoslavije. Ižu kakvu pametim za onda, takva je i den denes. Kad si malo bole rezmislim o onem vremenu kat je selo bilo puno drevene bajte, ova Števičova iža je bila koj dvorec. Bila je zidana, s črepom pokrita, a f selu je još bilo tu i tam one z šopom pokrite.

Kad glediš kaj se denes dela za decu, pa negde se još ni ne zrodiju, a već su jem iže naređene. Pripovedal mi je, ne tak dugo, jen mlajši čovek

z Brezovice, da je svemu nukeku več ki ima dve lete več ižu pripravil. Katnicu, kazal mi slike. I labudi su na dvorišču, a lavi na stupe od putnene vrat. Roda je sred dvorišča, onak na jene noge.

Nu, z ove male, Števičove, je potekla reka života i životof. Ja to držim posebnem Božem darom, poštuvajna i glibokoga naklona vrednem. Žena Števičova Jana je bila Raščica, od Bakranof. Pred očima su mi još nijova lica, če je baš odonda prešlo već puno put po deset let.

Od stareje sem čul, kak je Števič znal za farno odočašče k Majke Bože Bistričke puno put, zapravo dok ga ni snaga izdala, zapreči kojne, i na kola ze senskemi lotrami posel žene i muže, kuliko je je gore stalo. A da ni del nijenoga strajnskoga, bil bi i svoje imal dost za voziti. Nektere od nijove dece ja i ne poznam, nektere sem poznal. Po pripovedajnu sem zapаметil i nabrojiti je po imene se znam: Dečki: Vinca, Števič, Lukič, Mikič, Jožek, Ivek i Marijan. Dekle su jem bile: Janič, Roža, Ifka, Sabina i Tonka. Vinca se priženil na Obrezinu pri Čutarjevu, Števič i Lukič imaju iže na Gorice. Mikič se priženil k Kosom (možda Križaničom?) v Rašče, a Marijan f Korilovec.

Ivek se rodil gluhonem. On je ledičen. Jožek se oženil z Rašč, od Arbanasof. Vinca, Števič, Lukič, Mikič i Marijan su bili šaferi.

Si osim Mikiča ki je bil šafer v Astre, su na Gorice vozili črleni križ. Posle smrti Jane i Števiča na gruntu je ostal živeti Jožek z ženum Lubicum. Ona je kak sem prede napisal bila od Arbanasof z Rašč, Lajičof, mam ozde pri igrališču. Nekak v šezdesetemi letmi prošloga stoleča, Jožek se kak i puno druge Mlačanof fputil v Nemačku. Da si nekaj priskrbi, a onda malo potkožen z markami da se vrne natrak. Kuliko mu je to uspelo neznam, ali znam da mu se posrečilo to, da mu je žena Lubica zrodila dvoje lepe modrooke dece. Dečecu su dali ime Dragec, a dekllice Marija. Nekak za rana, Jožeka je srvala nekakva plućna bolest i z niti pedeset let je mrl. Deca su ostala bez oca, a Lubica dovica, bez muža. Jožeka pametim da je od se brače jedini rat dolazil k meše, i imal svoje mesto na korožu. Kad je župnik Loina držal propoved, sedel je na pragu od koroža. Na korož su vu to vreme dohajali samo stareji dečki i muži, i ž nega se retko čulo pevajne. Morda Božične su znali, ne bi odozgora bajserali.

Ja v Jožekovom dolažejnu v cirkvu i k meše čitam nasleđe, ali i uslišane molitve negve pobožne roditelof. Jožek Boga ni ostavil nigdar. Od svoje generacije, od velikoga broja selske mužof bil je redoviti mešar. I pokojni

župnik Loina je za te lude i familiju navek imal lepe reči. A kak i ne bi, kuliko sem je ono maloprede nabrojil. Potle Jožekove smrti, siromaka Iveka do denešnega danka strplivo, kaj denes veliju, bedina, dobra i strpliva Jožekova žena Lubica.

Za onda kat smu još si išli kmeše na Odru, fajn je Raškoga sveta grnulo v cirkvu. Je li ova traga Arbanasof s ke je Lubica bila med temi mešari, ne znam. Ja znam Iviča Arbanasa kaj su mu govorili Štulenska i Čv, sina Miškovoga, a Mikičovoga brata. Oni, koj ni Ivič Kos nigdar nisu v cirkvu išli. Mislim da ne znaju kak se zakaj f cirkve veli.

To znam jerbo su oni z menom vu osmoletku na Goricu išli. Sirotijna, ni imalo kaj za obleči, tak je za onda bilo. K Iviču sem i zalazil. On je Pepiču Vlahovcu vučitelu z Buzina bratič, i skup ž nem i z Pepičovem ocom sem mu pomagal deku z cimentom na iže zalevati. I Ivič i Mikič su rano pomrli. Lubica, a zgleda da i nena brojna brača su lepi ludi. To sudim potom, kaj i nezin brat Dragec ki benzin trži na Mlačke benzinske je fest čovek, i dober koj kruf. Na žalost, sat kat je Lubica i stareja, i dovica, lovi ju beteg za betegom.

A senok, još i na Iveka mora vusto briguvati. Kuliko je deca vu tom pomoreju ne znam, jerbo su i oni osnovali svoje obiteli.

Dragec žive na istom gruntu, samo mu je vulafka f ižu z Mlačke strane, od severa. Oženil se od Štefeka i Marice Banič, z Bradašičeve vulice. Oni su doselenci z Vrhovlja. Kuliko su Dragec i sestra Marija nasledili verskoga od bake Jane Bakranke i dede Števiča, ni mi poznato. Pri juterne meše k tere ja idem je ne vidim, a za posle ne znam. Mort i de drugde ideju? Nijovi deda i baka su Boga poštuvali, v cirkvu rada išli i za se, siguren sem, raj zaslužili. Rrvackomu su narodu ot sebe, z ljubavlu dali dvanajst životof. Zato mislim da su mileniki Boži, takvi ludi.

I cesta Zagreb – Sisek je zericu bila bola od ove čez Mlaku. Malo mejne jame je imala jerbo su po jne cestari krpali jame z šudrom. Kupčkeke šudra su kirijaši ostavljali vuz rup ceste, a onda je cestar z lopatum del malko v jamu. Segde se šparalo. Sat ludi veliju da su ceste grde, a kaj bi rekli za ne onda. Čini mi se da je sat svet ipak prokšen. Mene moji doma stalno špotaju zakaj tak govorim, ali ja si ne mrem pomoči.

Am je još onoga sveta ki se te bokčije seča. Lače su imale krpnu na krpe, fertuni isto tak, gače z domačega platna na stan stkanoga grube tak da te rit žulila dok si sedel. Kak je tek bilo bilo mužom još raneje dok su nosili

pantalone. Žene nisu gač ni nosile. To se se valda znalo skoriti.

Zato nam dok smu bili deca oči bolo odelo cestara Jože. On je imal robu ka ga je sledovala koj državnoga nameštenika. Boja cestarskoga odela je bila onak više koj zelenična. I kapu je imal s trdem šiltom, koj oficer ili služnik, onaj ki je na dvokolice prevažal kufre ili bisage od cuga do trajvana na kolodvoru v Zagrebu. Cestar je bil osim odela zadužen i z alatom. A alat je bila lopata. I beciklin je dobil. Beciklini su bili teretni. Odzad na trogaru su imali zakopčene kufre ze sake strane, vu kemi su imali alat za zakrpati beciklin ili morti kaj za pojesti. Od naše ludi cestar je bil Ivek Krilčić, Lovreka Bradašičevoga sin. Čini mi se da mu se i reklo - Ivek cestar.

On je ponikel kak sem napisal od Lovreka Krilčića Bradašičevoga i mame Jane rođene Glagolič. Ona je bila sestra Pavlu ki je otišiel v Ameriku, Jože komu su govorili Klobas, Mije i Dore ke su govorili Dojica. Dojica je bila mama Vince, Josine i Rokana Iščevoga. Janina rodna iža je bila ozde de su sat strajnski, zmed Ivce Modiča Bombeka i Janeka, čeri Števiča Glagoličevoga komu su govorili Tičica.

Još mi sat dojde pred oči slika, kak za letne vručine deda Lovrek z majkum Janum sediju pred sukašnicum ka je bila z vulice gledeč na desno, mam vuz Jureka Novoselovoga. Jurek je taj grunt kupil od Domačice, Gradove čeri. Ižica je bila na levo z oblučeki naprvo. I oni su kak se veli Bogu i narodu dali lepi broj dece. Osim spomenutoga Iveka još su imali Števiča komu se reklo Telebek i Juriča komu govoriju od milja Šari, a ki je i sat na tem gruntu z ženum gospođum Pepinum i sinom Goranom z negvum familijum. I tri čeri su imali: Lubicu tera je zela Juriča Muženičevoga, Jelku ka je otišla na Odru za Pavla Godeniča i Katiča ka se vdala v Relič. Nu je opće ne poznam. Ove druge se poznam puno let i kat se setim nijove slik prije puno let si su lepi, fest ludi. Mene se čini da je deda Lovrek bil nameštenik na železnice.

Mi smu vu žne prehajali negda, ne navek, ak nas je Lojz Zvonarof pustil. On je jeno vreme naredil rampu mam na ulazu v Bradašičevu vulicu i nikoga ni tut puščal. Valda kat mu se smililo ili ga je do pritisnul, onda je rampu reskopal. Tut nam je bilo poprečke. Krajši put za kante rivati na beciklinu, na odrsku stanicu. Po letu je bilo kak tak, ali kat su na jesen počele kiše i zemla se rezmočila, gotovo. Okolo se išlo, vuz Luku Fajnkovoga. Luka je bil ozde vu ve ižice na zavoju vu ke je Nikola, Ličan, vuz Mariča Sušinoga kaj je veliju Mafa.

Bradašičeva vulica je bila v mem detinstvu polski put, linija, po ke se išlo na zemle. Na desno ni naprije bilo nikakve iže osim Lojzove na čošku. Kat se dojde od cirkve na vulicu, onda su na desno i na levo po cele dužine bili gospodari Krilčiči. Na leve je večć za mene bilo i druge prezimene. Kak sem rekel, prvi na desnom čošku je bil Lojza z braćum, a ober nega je po Šimeku Štefanovomu, ki se oženil od Bradašiča, zemlu dobil Pavel Štefanof kaj mu se govorilo Pavela ili Pavlina.

Lojza Zvonarof je imal brata Jožu, i sestre Barića i Jelku. Jelku je v Ameriku povlekel i oženil sin Marka Kunića, brat od Tonče i Lojzeka Pažulevoga.

Lojza Zvonarovoga sestre Bariću se reklo Petokoška i ona se ni nigdar vdavala. Ni Joža se ni nigdar ženil. Sećam se kad je Joža mrl da su govorili kak je f trsju v Peršinovce pojel jagodicu grojzda teroga je piknula zmija. Ja ne znam kuliko je to i jeli to tak i bilo.

Lojzof otec Pavić je imal brata Števića. E taj Štević je imal sina, opet Števića, i čeri: Barića ka je zela Matića Glagolićevoga kaj su mu govorili Rus, a moja mama mu je govorila stric, Dadu i Capicu, ke sem bil zajdni put spomenul da su se vdale v Rašće. Stric Lojzof Mirko je bil ledik, i do smrti zvonar cirkve Svete Barbare. Lojza je bil na zapisu z mojum tetum, najprije Rožum, a onda Magdum, ali od toga ni bilo niš. Onda se oženil z Gorice, z Jelum, od Šipušiča. Nezina rodna iža je još i sat koj i za onda, a na zavoju prama Korilofcu je. Lojza i Jela su bili fest ludi i takvu su i decu imali. Sina Jurića komu su govorili Zvonarić i čeri Janiča i Bareka.

Dok rezmišlam i opisuvlem o familije Krilčič ke su govorili "Zvonarovi" dojde mi pri srcu nekak tužno. Zakaj? Zato kaj su skoro si na tem grunteku, onak z luckemi očmi gledeć, nekak s teškemi i čudnemi načinemi pomrli. Za Jožu sem zajdni put napisal da je pojel jagodicu grojzdja v Peršinovcu de su oni imali trsje, a ku da je fpiknula zmija. Bilo je to čudno, a kaj ni, jerbo su i drugi Mlačani tam imali trsje, ali se prede ni potlem ni niš takvoga dogodilo. Nega su radi toga i v Zagreb v bolnicu pelali, ali ni tam ni bilo pomoći. Pametim koj da sat poslušam i gledim župnika Loinu kak z oltara govori o Jože koj o dobromu verniku i "stupu" Mlačke cirkve. Ne znam je li ga je to mort podsećalo na to kaj je Joža navek bil malko prislojnen vuz desni stup od koroža, a sat ga više ni, ili kaj još. Po zime je Joža znal imati oblećen črni trifrtalni kaput za teri su naši ludi govorili "reglec". Mene je po takvom kaputu v glave ostal još "Petlek" šnajderof, Majankof stric.

Po te, Bradašičeve ili Zvonarove vuličke moglo se iti samo kat je bilo lepo suvo vreme. Če je opala i najmejna kap kišice, već je po jne bilo smicko. Ak je opalo malko više kiše, već su jame bile pune vode i moral si je opajati. Znalo se dogoditi da se čovek na trave posmeknul i na rit opal. A teri put ak se ni dobro na ruke dočkal, smočil se i zamusal. Ta vuličkica ni spadala pod službeni selski put i zato ni poput druge šudrom navažana. A nit one ke su bile navažane nisu bile baš puno bolše. I po jnemi je bilo lokve z vodum. Čovek bi se lefko prevaril, ak je bila kakva prebriska, copil bi v vodu, pod terem je bil gres ili šlofika. Šlofika i gres se naredil od zavažajna jame z štručijnem od kukuruze ili z dračom.

Ludi su mislili, bumu malo podmetali, a onda kat se to respadalo tek je bilo kaj got. Tak si je teri čovek siromašne cipele ili opajнке zalejal z vodum. To se najviše znalo dogoditi vjutro kat su se kante v bisaga rivale na cug petak. Ili kat se išlo na Odru k meše Zornice.

Te selske vuličke i putine nisu nadzerali cestari koj ove ke su bile općinske ili kotarske. Po Zvonarove vulice se moglo prejti i v zimsko vreme. Pogotovo ak je bilo smržneno. A toga je za onda bilo više nek v denešne vreme. Mene su te zime ostale v lepom sečajnu. Posebno ona 1968. ili mort 69. kat sem z kapelanom Ivekom Hruškom opajal iže po selu z blagoslovom.

Fajn let kešneje kat je kapelan na Odre bil pokojni Tonček Grahovar, Janič Zvonarova nas je pozvala na večeru. Jelo se v “prve iže” ka je denes kak je bila i za onda. I sat je vreme blagoslova, pak mi je na pamet došlo kak smu mi jako puno pevali. Pri sake iže se otpevala bar jedna kitica o Tremi krali. Denešni blagoslivlači samo odmoliju i skoro pomučječ otijdeju z iže. Od pevajna niš. Za onda se po pevajnu moglo odrediti je li je župnik daleko od tve iže ili bu skoro tu. Kaj čemu?

F ta leta bi bilo skoro svetogrđe imati i gledeti ovaj kič kakof je sat v cirkve i oko jne. V drevene cirkve borek osvetlen z kineskemi žarulicami, a rubi od cirkve i turna okruženi z neonskemi svetli. Koj kakof laboratorijum. Koj “cirko mediterano” ili kockarnice v L.A. ili ona cirkva v Amerike vuke se brzopotezno venčaju lucke spodobe. Ludi, ki našu drevenu cirkvu kindjiju, moraju znati da je ona i onak puna slik i rože i ne treba zbadati nijakvoga kičeraja. Ak se to dela još i z blagoslovom denešne konzervatorof vu kaj baš nis siguren, onda je i izvornost Turopolske lepote pri kraju, a valda to more očekuvati i put u povijest.

Nu, da se vrnem na Zvonarove. Janič ka je ostala zajdni potomek je skup z Lubicum Lackovič Kolaričkinum čuvala i samozatajno neguvala izvornost te naše drevene svetijne. Puno su put jedna i druga oprale pod, poslagale rože na oltaru i prebrisale prašinu. Nisu zdigale to na zvona. Na žalost, Janič je poput svoje brače mrla f teške muka, z otrprtemi ranami ke je na noge nisu zacelevale. Nezine smrtne muke malo su ublažovali Marica i Jožek Koprjnak od Kovačof.

I Janičova sestra Berek je najveći del života preživela v Austrije, dost gorko. Mužu Hansu, Austrijancu, su poradi betega noge odrezali. A tak je rado na hrvackom odzdravlal na naše nemu fpučene pozdrave kat smu po vulice vuž nega išli.

Berek je takaj bila lepa visoka dekla. I ona je nekak na naglo v Austrije mrla. Nis baš siguran je li su imala tero dete ili nisu. Nejak mi se fčineva da je nejakov dečkerec ž nemi dohajal k Zvonarovemi?

Ja sem več prede napisal da se Lojza oženil z “Male Gorice” od Šipušičof. Z ženum Jeličom je priženil i komačec zemlice, ozde de su sat narejeni Servisi, kak se dohaja na Goricu. Jenput, zajdni put se vračal s te zemle z nasevajna žitka. I nekak na ovom križajnu z erodromom je v negva kola lupil kamijon. Na mestu ga je vubilo. To je za onda bila skromna križajnica, samo je ozde de je sat ovaj raskošn Zubakof dučan bila je nejakva mala zidana ižica. Skoro v zemle, koj negda mitnice kakve su bile. Toga se stareji ludi sečaju. Vu te zidane ižice je jeno vreme živela Anka z Dolenca z materum, Majankovum sestrum. Potle jne su živeli nejakvi z Makedonije. O te ižice, a i o ovemi stanari više niš neznam.

Nu, od se te opisane lepe ludi Zvonarove familije, najtužneje je skončal Jurič, Lojzof i Jelkin sin. Sečam ga se. Lepi visoki dečko, električar. Ja onda još nis znal kaj to je, električar. Jen dan sem došel k Glagoliču, k mamestare Jagice, a najenput se čulo: ajoj, ajoj. Kaj se dogodilo, vičeju žene? Zvonariča je struja vubila! Došel je i doktor z Gorice, mislim da je več bil dr. Sejnarič, ali tomu lepomu dvajstgodišnjaku više ni bilo pomoći. Mrl je. Sečam se da je imal veliki sprevod, a kak je to običaj kat se dečka zakapa, za lesom je išla mladinka. Bila je to Katica Fabečić, negva nesuđena dekla, za onda, a i denes je još fajn žena. Potlem se vdala za Iviča Makovičevoga, Majeka.

Vezano za Zvonariča ostale su mi f pameti nekakve zgone kat smu išli na Goricu f školu. Jenoga zimskoga jutra, pod nogami nam je škripal sneg i rada bi se nekak popelali. Z beciklinom se ni moglo. A vu to vreme još

ni bilo govora o avotobusu za Goricu. Vozili su se samo oficeri na Ples i radniki ki su pri jnemi delali. Pleški erodrom još ni za onda bil v ove službe f tere je denes. V jednom kamijonu ki je bil prepravljen za prevoz ljudi vozili su se i naši, Mlački namešteniki. Jurič Zvonarič, Ivek Kokot, Majek, Mika Korenikof z Rašč, Pavel Lisičak. Oni su se na odrske stanice speli na kamijon, a mi smu ga zastavljali ozde, kak su Mudičkani. Šafer je negda stal, a ovi bi nam otprli vrata i pokazali kak su natiskani oko vrat. A oni su se natiskali tak, da je to nam zvana zgliedalo kak da je nutre se puno ljudi i ak je ni puno bilo. A vane zima, snek i led. Mi bi se rat vozili, a od vožne niš. Jedino stareji i oni, zmed nas mlajše, koražneji, vlovili su se za železne prečke od štenženice i tak smicali za kamijonom.

Dok jem se nisu ruke zadrevenele od zime, a onda bi se prehitili na ceste. Negda jem se šafer malo dale smilual i stal i otpelal je do križajne pri Rojcu. Oni su nam ovo i sripovedati kaj sem of čas vam povedal.

Stoječ vu vulice Svete Barbare i gledeč vu Zvonarovu zleva su Krilčiči "Špektori" imali vrčaćec. F ižu jem se išlo ze Svete Barbare vulice. Kat su se podelili Francek, komu smu mi govorili kum, je otišel f ižu ku je kupil od Tonče Kuniča Pažulevoga, ozde mam pri škole. Tonča se z ženum i čerjum Barekom otselil na Goricu. Moja mama je bila Francekove žene Barice fermana kuma, a fajn let kešneje moja je sestra Janica vezala fermu nijove čeri Ankice. Tak se to kumstvo s Francekom spreplelo. Do bi mislil za onda kat se do Franceka jedva poradi blata došlo, da bu to za pedeset let glavni put na Mlaku.

Na spomenutomu vrčaćecu po razdelu si je malu lušnu drevenu ižicu složila Francekova sestra Marek. Če je baš bila na ruke invalid, sama je o sebe vodila su brigu i vu te je se ižice mirno život gasel. Za ovoga zajdnega rata vu jne su utočišče našli strajnski, ali dragi ljudi z Vukovara. Deda Janoš i baka Katica Sebeledi. Vrnuli su se v Vukovar i tam pomrli, a ižicu je Marekove sestre Milke či Anđela prodala drugem.

Prva za jnum na levo bila je iža Ivana Krilčiča komu su govorili Licko. Iža i ves drugi gospodarski iventar je i denes kakof je bil i prede pedeset let. A ni samo pri jnem tak. Ni pri mene ni drugoč. I mene mama veli da nis pedeset let čavla zabil. Lickova iža je stala na levo, a desno vuz orej sukašnica mam vuz orej. Ravno je bila lepa štala z štaglom ko je naredil Higijenski zavod. Sečam se da je bila više prazna nek puna.

Licka i negve žene Kate rodod od Suše se dobro sečam. Licku je već

fajn let, a Kata ni tak zdajna mrla. Nisu bili baš cirkveni ludi. Licko je bil nejakof kotarski poverenik i k nemu sem koj dečec išel po Putnicu za marše ili svijne kat se išlo na plac. Prvo sem koj dečec išel s tatum na plac v Zagreb, v Henzelovu dok nisu lude otut restirali. Onda se plac naredil f Reliče i Gorice. Vu to vreme su Kata i Licko imali lepo sredeno stajne za život. Već za onda su zavot imali f iže. Ni doduše bilo vode, ali je po kiše a pogotovo po zime bilo komutneje to, nek iti f štalu na lopatu ili v žleb. Pametim da su pri jnemi bili i merniki kat je bila komasacija, tam pedeset druge do pete.

Pri jnemi je stanuvala leta vučitelka Marija z mužom Jodekom Trumbetašom. Tu jem se zrodila i čer. Marija je bila tiha i dobra duša. Puno naraštajof dece je osposobela za dalne škole. I ona i Jodek su rano pomrli.

Jerbo je, posebno ona strplivo podnašala obitelski križ, nek je pravedni Bog bude blag i nejnu žrtvu nagradi z večnem mirom.

Licku smu još govorili i Vujček, zato kaj je moj jargan i pajdaš v mladosti Ivič Lackovič Medek tak govoril. Na tom gruntu su rođene Lickove sestre: Roža pri Stepaniču Miškecu, Barič pri Števiču Trumbetašu Pileku i Luba pri Števeku Lackoviču Šimčevomu.

Vujčeka Licka se moglo zestati i i v lepu paradnu vatrogasnu robu oblečenoga. Negda je i z motikum znal iti na Popovčicu, a najrajše se je vozil z beciklinom. Kad se ni mogel voziti, rival ga je vu se i na jnega se oslajnal. To je bilo kat bi se vračal z vatrogasne zabave ili s kartajna od Mike. Kak sem se odrana motal po šakrestije i bil pomočnik stričeku Đineku, po molitvami ke su davale Lickove sestre sem zapametil da su jem se roditeli zvali Mara i Marko. Samo po tem je ja pametim.

Licko i Kata su imali lepu čer Bareka, ali jedinicu. Stareja je od mene i celi je staž oddelala v Mlačke zadruga. Vdala se na Goricu za Ivicu Pjelika, kaj su mu govorili ambrelarof. Kak to već je, de je žensko dete, pogotovo jedino, iža se zaklejne. Ja tut sat idem retko. Vidim da su vrata od štale i sukašnice resp rta i se me potseća na prede pedeset let. Samo po dvorišču zabludiju i loviju se cucki. Na tem se gruntu više prezime Krilčić Bradašič ne piše.

Lickovu sukašnicu skoro da je dodirevala sukašnica Janka Krilčića Bradašičevoga. Malko se prisečam kak se na tem gruntu z iže ka je bila na desno, po štenga spuščal Jurič kaj su mu govorili Pudla, s kem sem

se kešneje pokumil. Oni su se morda več raneje otut otselili, ne znam točno kat su z Bradašičeve vulice otišli na grunt Lackovičof Jedanof. Janko Krilčič je zel Milku Lackovič i skup z sini Števičom Kadanom i Juričom Pudlum se otut otselil k Jedanom, na Milkin grunt. Osim spomenute slike sečam se da se nekuliko stanarof zmenilo vu te iže dok ju ni kupil g.Banič ki je i sat vu jne. Najtužneje je završil stanar komu je bilo ime Đuro, a delal je pri vojske na erodromu. Pripovedalo se da se vozil na avijonskom krilu i da ga je nekak zakvačila elisa. Zrezala ga je i na mestu je mrl. Grunt je prodan i na jnem se više ne piše prezime Krilčič Bradašič.

Isto se dogodilo i z gruntom vuz taj. Na tom gruntu se sečam starejega šepavoga čoveka komu je bilo ime Juraj, a govorili su mu Capak. Pred očmi mi je slika kak nas restirava z grabe, Mlake, kam je dopeloval kravice, oko rogof povezane, na pašu. Mi smu bili zločesti i tomu se staromu čoveku podsmejuvali i gazili po trave.

Kat se sat setim sega toga, žal mi je kaj smu bili takvi i dražili ga. Imal je on i sestru, Bela su je govorili. Ona je bila vdana za Petra Malovca Cvetkoviča. Nu nakon kračega vremena život jem se je reskopal i Bela si je vuz pomoć svoje sklepala nejakvu drevejnaru, ozde, kak je Muženičof vrt. Malko se sečam te ižice.

Si su mi ti liki, i Petrof i Capakof nestali, sčezli. Capak je imal sina Juriča i dve čeri. Bariča ku je zel Matič Glagoličef i Doru vuzamuže pri Matušine za Petra Čačkoviča. Jurič ki je ostal z ocom živeti se oženil s Katekom, sestrum Vince Glagoličevoga. Rastom je bila niska, ali je po Glagoličeve trage bila bistra, vredna i primetna ženčica. Ofiranti ki su je znali podvalivati da je niska, duhovito je znala odvrnuti: “Dečki, am posel ni na nebu, nek na zemle”. Mene se ovaj iskreni odgovor čini muder i pristojen. Katek ili kak su je rekli Kajtek je zrodila sina Števeka, jedinca. Števek je za Mlački klub “Traktorist” jeno vreme igral nogomet. Bil je pravi trkač i uporen igrač. Zvučil je zanat za avutomehaničara. Oženil se z Ivankum Lackovič, čerjum Ivica Lackoviča, Mikinoga, i Janiča, čeri Kramaričevoga Jure i Jage, devojački Crnič. Jeno kraće vreme su živeli z Juričom i Katekom v nove zidane iže ku su naredili na Juričove zemle. Taj komačec zemle je skračeval još Jurič. On je prodal najprije g. Gaberu i Kolaku, a onda i Birkiču. Na zajedne je grunt podfercal nuk ki je prodal i preostali mali vočnačec ki je dosezal do iže. Tu sat ima bertiju Števekof sin.

Grunt s koga je počela loza ove Bradašičof, Jurič je prodal g. Tačkoviču. Ž nijovem odlažejnem i na tom gruntu je zbrisano prezime Krilčič,

Bradašič. Števek i Ivanka su osim ovoga spomenutoga imali i čer. I ona ima bertiju samo na druge strane. Števek je puno let delal v jenem državnom poduzeću se do mirovlejna. I Ivanka isto tak. Ona se zarana rezbolela i ne tak stara mrla. Kat je odovel Števek se nakratko i oženil. Čini mi se da to ni bilo dugoga veka. V mirovine je kak se to veli, v fušu popravlal kamijonske mejnače - getribe. To mu je dobro išlo.

Susedi Capaku bili su Lovrek i Jana Krilčić i o jnemi sem već nekaj spomenul. Ze se te lumere se ovo, kak se nekteri po Mlake rat faliju plementaško prezime polefko briše.

Suset Lovrekovem ni bil toga prezimena, nek se prezival Antolovič. Ime Jurek. On je taj grunt kupil od Domačice Gradove ka je od Bradašiča otišla vzamuže k Imbreku Gradovomu. Jurek je bil rododm z Dolenca, de je sat štreka. Mama je bila Novoselka zato mu se reklo, Jurek Novoselof.

Negva žena Marič i žena Pavla Krilčića Štefanovoga su bile sestre. Rodom od Glagoličof, Bigarove sestre. Jurek je bil drobni čovečec. Sitni selski trgovac i trajbar. Fletno kak jem se zrodila čer Milkica, žena Marič je mrla i Jurek ostal dovec. Takvoga ga se i ja sečam. Milkica se vdala za malomlačana Miku Krpičaka skem je imala čer, jedinicu. K ne se priženil brat od mega suseda Franceka Pischute, Joža. V jenom času tecu Jureku je nekaj puvnulo v glavu, ili ga je nabrlila i k nemu se doselila živet nejakva Marica. Fest baba. Ne sečam se je li je još za Jurekovoga života sve resfruštala. Dok je delala vu zadružne bertije ž num se splel vrvec Pavel Trputec teroga je uspela napuntati da nek ostavi svoju ženu i decu. Bedak je to naredil i ostavil dobru pobožnu ženu Doru. Jurek je mrl, a gruntak je kupil vrvec g. Slavek Cavrič, šoštar po zanatu.

Mam do Slaveka su se nastanili ludi po prezimenu Antolovič. Čoveku se ne sečam imena. a žene je bilo ime Zora. Za rana je ostala dovica z dve curice ke su sat već isto mame. Živeju, mi se čini, v Austrije i Zora pri jnemi. Zora je vuz svoje cure odbedinala još nekuliko mlačke dece.

Do jne je jeno krače vreme bila natiskana mala drevena ižica ku su naredili ludi po prezimenu Restak. Rodom su bili z Brkiševine, z one strane Kupe. Muž je delal i živel v Nemačke, a žena z pet ili šest glaf dece vu te ižice. Pripovedal mi je pokojni Lacko Cundekovič Tomin, ki je k nem zalazil, da su po noči ž nemi pot postelum bile nagnani piščćenci, race, čak i svinče. Po danu je prase s cuckom bilo špagum privezano za cef od pumpe za vodu. Se se to nekam rezišlo, a na tom je gruntu sat Kreštalica, Teofik.

Levo ojd nega je zagorec Rudek, a na desnu stranu Adalbert Lang kaj ga zoveju Janez. Do jnega su od Paveka Bradašiča kupili Likiči, Tonček i Ivek. Dok je bil mladi muž, Tonček je z ženum stanuvaj f Smolčičove štale, ka je bila malo preriktana za stanuvajne. Nu je kešneje kupil g. Jakelić, a bila je ozde kak su bori, mam zleva de je tvornica Digis. Tonček je bil fest čovek i rad je z nami igral nogomet na igrališču ko je za onda bilo ozde de je sat Diskont. Tončekova žena i zagorec Rudek su si švogori. Kešneje su na Mlaku s Kostajnice došli i Tončekovi roditeli i brača, i nastanili se na Đinekovom vrtu, na zemle ku su kupili od Božeka Krilčića.

Malo po malo primeknuli smu se kraju Bradašičove vulice. Pri samom kraju, tik do gnoja Tončice Lackovič Šnajderovoga, na špičujniku su ižicu, malo z kvadrof, malo z cigleka skleпали Pavla i Jakop Bradič, sluge pri Paveku Bradašičevomu. Nisu bili rodod Mlačani.

Vlakom bez voznoga reda Jakop je posle drugoga sveckoga rata bil kolonizeran nekam v Vojvodinu, ali se, bi se reklo, s prvem cugom vrnul natrak na Mlaku. Jakop za cestara, a Pavica je bila doma. Zgleda da su si tam premislili: bole je biti i tuđi sluga na mejnem, nek gospodar nad velikem. A to je bilo vreme kat su sluge i fičkuriči došli na vlast i do kopajne. Zapisal si se v kompartiju i lagano si napredoval. Vuz Jakopovu cestarsku lopatu i kozicu kaj su imali v dupelcu do ižice, rasel je nijof jedinec Štefek. Koj maloga Jakop ga je črtil i govoril mu da nek nejde na cestu, da ga bu tam "črleni avuto pogazil". Je li ftruc ili ni, Štefek je zvučil za avutomehaničara, i puno let, do mirovine je vu te struke delal. I negov sin je već isto zbavil, tak da sat imaju doma radionicu i se lepo vrejeno. Ni traga ni glasa od one negdašne bokčije. I ižica je na morju, za laduvajne po letu. Se kak treba. Pavica je fajn let Jakopa nadživela. On si je sam, na jabuke vuz ižu život skratil.

Če se ni moglo iti po Bradašičeve, Zvonarove, vulice, išlo se okolo vuz Fajnka. Mam na desno kat si prešel Bradašičevu, bili su, to sem već prije napisal, Krilčići Špektori. Zakaj jem se govorilo Špektori ne znam. Ja sem si to sam restumačil da bi to moglo biti od reči Inspektor ili Inšpektor. Kak mi kajkafci rada reči prevračamu, skračevamu, smajnevamu ili restežemu, tak je valda i ozde slučaj.

Otec Špektorove, Iveka, Franceka, Milke i Mareka je bil lugar i nadlugar v Turopolskom lugu, a morti Nadzornik, Inšpektor. Ja sem ze svojem pokojnem ocom išel puno put v Lug, nu, toga čoveka više ni bilo na životu. Mene su f sečajnu ostali samo lugari: Gučić, Trupčević i Havidič. Mort taj

čovjek nekomu od ljudi i ni bil sklon, ali po pripovedajnu ja sem ga doživjel koj čoveka ki je mislil za opče dobro, za turopolsku zajednicu. Pripovedalo se da kat je nekteremi pogorelo stajne, da je je on pelal po šume. I kat bi pogorelec zagledal nektero lepše drevo, Špektor bi mu odgovoril da ga je škoda. I tak je bilo škoda ovoga, onda ovoga, pak onoga i tak redom.

Iveka se sečam dost dobro. Bil je suvrlivi visoki čovek, fajm. Mučil se na gospodarstvu, kopal, sejal, kravice ranil, kak i drugi ljudi vu to vreme. F cirkvu je zalazil i oko jne pomagal, dok je mogel i kuliko je mogel. I negva žena Slava, rodom z Lomice dohaja v cirkvu kaj pametim. Več, za dekle baš ne znam, ne nekak ne viđevam. Sat na tem gruntu ni nigdo. Ivekova žena Slava žive z čerju Barekom na Popovčice. Tam si je najmlajša čer Verica ka žive v Švicarske naredila zidanu ižu.

Trejta čer Zlatica ka je bila najstareja, je vdana za Branka Cavriča i žive na Gorice. Na Špektorof grunt i na negdašne gospodarstvo podseča još samo kojn, narisan na štaglene vrata. A na nijovo plementaško stoletno prezime potseti poštar, ki tu i tam donese Uplatnicu za porez ili za kaj drugo.

Tik vuz Špektorovu ižu, prislajna se ižica Janke Crniča, Kovačevoga. Na tem je gruntu živela Janič, Jankina čer, žena Mateka Lackoviča, Šnajderovoga. Tu se z jedincom Števekom, komu se govorilo Čevjek, doselila od Šnajderove. Život su si malo zlefkotili prodajum dedovine. Malo Šnajderof gruntak, malo Šarnica Popovčica, malo sim, malo tam. Kat sem pisal o Šnajderovemi onda sem spomijnal i oj nemi. I ak obadva jedinci, i on i negva žena Roža od Matijaškinove, imali su i otranili troje dece. Najstareja čer Đurdica je vdana v Rašče, k Pinturičom kem veliju Bajsari. Nejinoga svekra mati je Malomlačica, od Fioličof, tak da si je Bajsar po jne z mojom punicum Katicum bratič. Nadica je isto vdana nekam. Otkak je Števič mrl, na gruntu žive sin Ivek z mamum Rožum. Drevena iža vu ku su se doselili je još kak i za onda. Sat živeju v velike zidane iže ka je narejena de su negda imali vrčak, vuz Rezu Krčmaričevu, kokošaricu.

Taj je grunt negda od nekoga Reza kupila, a f iže su se mejnali stanari. Od stanarof su mi f sečajnu ostali: dovica g. Špišić, ka je imala sine Koču i Zvonka. Koču nis videl leta, a onda smu se oko osamdesete našli v Industrogradnje. Kočo je bil komercijalist v Savske, a Zvonko je završil za mernika. Ž nem sem se zestal devedesete, posle puno let. Bili smu zebrani v goričke skupčine, za večnike. Potle se pak nismu videli. Iza jne je vu tu ižicu došla familija Šafranič, z Rašč. Otec Joža, železničar, sin Joco, a imena

matere i čeri se ne sečam. Oni su tu bili kratko, jerbo su si ižu naredili na svojem, ozde mam za odrskum železničcum stanicum. Stari su pomrli, a i Joco ak je živ, bome više ni baš mlad. Pri jnem sem jenput, slučajno, ima tomu već i dvajset let, z bracum Rokinem bil. To kaj se nismu dugo videli smu preslavili, tak, da smu se dobro nakresali. Fala Bogu, domomek smu živi i celi došli. Kat se Marič, kaj je veliju Mafa, restavila od Pavla Rebiča, z drugem se mužom Ivekom Polskem nastanila vu te ižice. Ivek je mrl, a Marič žive z sinom i čerjum vu te ižice. Veliju da se jena čer vdala k nekomu na Lukovec.

Na samom zavijutku zdesna, bila je ižica, pol drevena, pol zidana. Vu jne su v dve sobičice živele dve familije. Jeni su bili Fajnek Luka i z ženum Sabinum, a drugi, nijof posinek Pavel Bencek z ženum Marum.

Luka je bil selski šoštar i k nemu se nosilo cipele popravlat. Ak je bilo kaj mejne za popravek, mort špicpleji, malo se pričkalo dok ni naredil. Pavel je bil državni nameštenik, cestar. Po celi dan je ophajal svoj lever. Posel mu je bil z lopatum šuder po jamica pometati, i opsekajne kitja vuz grabe. Denes je ta služba retko de. Mene vuz otu ižicu, i te lude, vežeju lepe uspomene i sečajna. Nis tu zalazil samo radi šoštarije, nek se zalazilo i onda kat se kosilo ili kopalo, po vodu za piti. Mi smu tu de je sat iža vu ke je Lojzek imali komačec zemle.

Pavel i Mara, rodod od Bakranof z Rašč, su imali više dece. Za onda kat su ludi po selu imali po jeno ili dvoje dece ovo jem je bilo za podsmeh. A oni su ovak imali: prvo Ankica, onda Štefek, pa Lojzek, za jnem Milkica i zajdna Lubica. Si su stali na svoje noge i svoj kruf jeli, dobro škole završili ili zanate stekli. Ankica je još za onda završila za laboranta, Lojzek za izvrsnoga zavarivača f čem je postigel tem za inštruktora za celu Hrvacku, Štefek je zvučil za zidara, Milkica i Lubica za medicinske sestre. Za mala, dok su još bili pod nadzorom mame Mare, oni su si išli na Odru k meše. Bili su retka familija z Mlake redovito f cirkve. Vu tom su popustili kat je mama počela slabeti i kak su se osamostavlali. Na tom prvom grunteku su sat drugi ludi, a Lojzek žive malo dale na onem komačecu kaj sem raneje spomenul da je kuplen od nas i od Pavla Krilčić Štefanovoga, komu se reklo Pavlina.

Ta cesta Svete Barbare je bila dale ot Fajnka nenastajvena. Jedino je na ceste bila iža Števiča Krilčića Zvonarovoga, a posle drugoga sveckoga rata su na tem potezu naredili iže brati Tončica i Jurica Lackovič Šnajderovi. Kat se Tončićin stareji sin Števa oženil malo su pritislili i naredili su mu

pristojnu ižicu prek puta svoje. Števa je bil fini majstor, zvučeni šnajder. Oženil se z Pepicum, rodod z Odre. S kum ima dve čeri. Tončica i žena mu Bara, rodod z Lomice su pomrli, a na gruntu je ostal živeti nijof sin Ivica z ženum i z familijum stečenom po sinu Želku ki ima troje dece. Barica, ke smu govorili Lisica, se vdala na Goricu za g. Smolkovića Josipa komu su govorili Zozo. I on je mrl, a Barica je dovica. Žive z Miroslavom, sinom jedincom. Jurica je naredil na ove linije tera se sat zove Velikomlačka vulica veliku drevenu ižu. Z Janum, rodod Mihalinič z Lomice Meštrice, imal je jedinicu čer Janicu. K ne se priženil Tomek Mujnič z Vukomeriča, stric mega fermanoga kumiča Tomeka, sina Tomekovoga brata Lojzeka i Dorice rođene pl. Cekovič z Dubrajnca. Tomek i Janica imali su sina Iveka ki je rano mrl i visokožeškolanu čer Božicu.

Prek puta na iste te, za onda linije, zidanu ižicu je naredil Matič Glagoličof. Nega sem spomenul raneje da je bil Capakof zet. Matič je bil cimerman, i ak samouk bil je dober majstor. Ostal mi je v glave još od devetstopedesetčetrtte kat je na cirkve Svete Barbare župnik mejnal šindru, Matič je bil med glavnemi majstori. Ja sem onda imal devet let. Z ženum Baričom, ka ga je fajn let nadživela, imal je sina Iveka komu se reklo Capek i čer Maricu Capinkinu. Ivek žive na tom gruntu, a Marica se vdala v Rašče. Na tem gruntu se još piše izvorno prezime dok je na gruntu prek puta nijovoga prezime vrovečko Mujnič. Do te iže se od pute išlo po debelom blatu. One su zajdne tere su oči videle na putu do ceste za Goricu.

Kat sem si jen letni dan pedeset i prve porezal prst, dok sem kukuržijne srpom kravam rezal, ni bilo druge nek iti k doktoru. A za takve žurne potrebe, doktor ni bil dalko. V mem detinstvu je to bil vučitel Vinko Jurkovič. Tata me zel za ruku i ajt f školu. Vučiteli su za onda z ženami i decum živeli f škole, a rezmešćali su je po škola po dekreta. Isto koj župnike. Za vučitelice je prije toga bila čak preporuka da se ne vdavaju. I ne su selili od mesta do mesta. Ja taj dan odlaska k vučitelu pametim i zato jerbo su tata i on taj dan zrekli, da pem toga leta, na jesen f školu. Vučitel je tate rekel: Mikič, dečko je veliki i nek počme iti f školu i ak nekaj dobro ne bu niš na zgubičku. Ni tuliko bilo važno kaj bum imal samo pet let i deset mesec.

Mesec ili dva su se odmeknuli, i eto ti rujna. V rujnu je počimala škola. Ot knik sem imal Janičinu čitanku i računicu, a ot teke samo teka za pisajne krasnopisa. Ot pribora pločicu, kamenac i olofka f štulenke. Spužva je

vesela privezana s špagum za torbu. Vuz oto je redovito f torbe bil sendvič narejen od dve malo podeble šnite kruva, a mejdnemi tenko rezmazan slivovi pekmez. Posle mi je to išlo malo i na živce, jerbo su me drugi kem doma nisu niš zamotali tentali, da jem otrgnem od svojega.

Nu sejeno, odlaski f školu na početku su mi se dost dobro zabili v glavu. Tera je već bila doma, mama ili sestra Zlatica su nam oprazile jejce ili čaj pritopile. Mleka smu imali, pak se negda nadrobilo kruva vu jnega. Kat smu si to nekaj malo prigrizli, torbu na pleče i f školu. Torbe su bile nejakve čoškaste, koj strdoga papera narejene. Na odlasku smu se do putnene vrat vrteli i vikali: Zbogom, Zbogom! Doma su nas vučili da če koga po putu zestanemu, nek ga pozdravimu: Falem Isus i Marija! F škole je već vu to vreme bilo drugač nek raneje za NDH ili stare Jugoslavije.

Mesto ove reči, službeno su se uvađali pozdravi kad si koga zestal, rekel si: Zdravo ili Dober dan. Nam se to baš ni mililo, ali smu to prifatili koj zapovet i koj da to tak mora biti. Sat deca većinom nikak ne pozdravljaju. Negda te čak koj strašilo glediju.

Prve dane odažejna f školu, skoro si smu tuguvali. Nismu bili prirejani za odvajajne od iže kak su deca sat. O nejakvemi jaslicemi ili vrtiči smu samo načuli da postojiju v Zagrebu, ali puno let kešneje, kat smu već bili veći. Nogi smu s plačnemi očmi čez obluk, prama Pažulom gledeli. Ojd ne najviše pametim da je po škole hodila žena ke su govorili Buba. Ona je kakti čistila, ili nekaj oko toga. Čini mi se da se i Tonča Pažulef onut motal. Morti drva za kurejne prirejeval. Nu, fletno je došlo Miholje i onda smu vučitelu prosili da nas pusti na dan kat se išlo grojzde brat. Za falu smu mu znali na tajnereku donesti malo Izabele ili Direktora, ili ak je negdo zmed nas ki smu imali trsja imal kaj bolega.

Primeknula se i prva zima. Pametim da je mam prvu zimu kak sem počel iti f školu pedesetprve na drugu, snek oko cirkve visoko napadal. Vučitel nas je jemput rezveselil z rečima: zutra ne morate dojt f školu. Iza cirkve prama Pažulom je bilo tuliko snega da se išlo koj čez tunel, a, mort i dva metre visoko. Tu je bil izbris pak su bili zapuhi! Nas je veselilo to, kak bumu sejeno taj dan po vane. Graba od cirkve do Muženičovoga mosta bila je pokrita snegom i zakovana z ledom, a Domača zadača nas ni pretirano mučila. Morti kakva pesmica ili za zbrojiti dva i dva, to si se nafčil, i onda na sajnik.

Osim Mlake i “Muženičove” grabe, sajnik je bil spod komare i dole v

grabu. Sedem osem metri gliboko. Sat je to sve zaramlano i na tom drevje posajeno. Govorilo se da je tu negda, mort v dvanajstom stoleču bila opatija i grobje. Okolo cirkve je bila graja od letef, a po letvami zabita deska poke se moglo hoditi.

Prek puta cirkve je bila Paveka Bradašičevoga iža ka je i sat, za onda najlepša f selu. Zidana. Po pripovedajnu na tom su placu licitari za Svetu Janu šatore zdigali. Bradašiči su bili dale, ozde kak je Đinekova iža. Osim Pavekove iže i Grada, još je tu i tam tera ižica bila zidana, sklepana od cigla, na “kant” zezidanoga. Školski je vrt dosezal do puta vus teroga je po cele širine bila drevena graja. Valda po komesacije Pavek je prigradil komat toga vrta i z visokem cimenteranem plotom ogradil. Gore po cementu je pometal komade steklevijna, da ne bi mi deca išli trgat jabuke ili ruške.

Morti je to vizija ovem ki sat predlažeju da se ovaj plac oko škole po jnem zove. V isto vreme je ogradil i komat grabe od cirkve do linije po ke smu išli mi na Popovčicu. Ta linija se sat zove Smendrovičeva vulica. Graje više ni. Jen komat zemle je župnik Loina otkupil, a drugi su Pavekove čeri vrnule fare, kat je župnik bil Mladen Sinkovič. Kat se zavinulo putom prama škole, na levo je bil vrt vu kom je vučitel imal najviše put kokoruzu. Dok smu na Mlaku f školu išli, smu mu pot satom nastave okapali.

Zdesna je bila najprede praznina, a malo dale Pažulev put. Gledeč od Roka Kunič Pažulevoga, na levu stran ni bilo nijene iže. Na desnu stranu su Pažuli počimali z Rokom, a iza jnega je imal malu drevenu ižicu, skorom skritu, Jakop Martinkovič. Do jnega se došlo z linije za Popovčice, vuz plot Rokovoga vrčaka. Jakop je z ženum Janekom, Dolenčicum, sestrum od Jembriča, imal sine Tonču i Mikiča i čer Rožu. Imali su nekaj zemlice na ke je zraslo jela za jne i za kravicu, šuleku, f štalice vus teru se naslajnal otprti štagel. Kolca su za kiše mokla, a po zime je po jnemi napadal snek.

Okolo toga stajneca sem skup z pajdaši Ivekom Kuničom Pažulevem i Ivičom Lackovič Medekom opajal, kat smu se išli igrat na zemlu za ku se reklo “Pod bregom”, a to je bilo tik pod oblučekom od Jakopove kujnice. Mi smu “Pod bregom” kopali sklonišča i pokrivali je z kitjem na ko smu zemle nahitali. Sve nam je išlo dok ni došel Branko, sin Jožiča Kuniča Pažulevoga i sve nam to reskopal ili zarušal. Puno put je od rušajna te naše dvorof spasil Miško Felan, Ivekof bratič, ki je za onda, a i sat još služi pri jnemi. Miško je bil stareji deset let od nas i ni ga bilo straf. Mi smu kopali jame i igrali se, a Branko se rval s tem kak postati kosmat. Dok smu se mi dečinske ponašali, na jnega je zarana delovalo klopotajne od

nas starejega Mikiča Martinkoviča komu su govorili Lelec. On mu je čak i nejakvu mast tržil. Jen put sam se z Brankom pograbil i grozil mu se da pem po tatu, a on je mene rekel: ja idem po dva. On je imal i dedu.

Sat su drugačjeje dečje radosti nek za onda. Ima još tu i tam i takvoga raduvajna, ali, ima na žalost i one dece teru roditeli pelaju v tuđe zemle, trošit hrvacku muku i tuđemu se veselit. Tak da deca od te snobofske roditelof rajše imaju tuđe, nek svoje. O tuđemu pripovedaju, a svoje ni ne upoznaju. Zato mi se ovo vreme i ludi činiju licemerni. Sve imaju, a samo se javče i sirotijna zaziva. Jakop i Janek ki su troje dece v sirotinje otranili nisu sigurno tuliko jafkali, kuliko sat jafčeju oni ki imaju jedince ili jedinice. I mesečne plače za uzdržavajne imaju. A kaj su ovi imali? Niš.

Deca su trebala jesti i obleči se, a kat je došlo vreme za školu trebalo je misliti i na to otkut za knjige, za nejakve školske troške. Slikar je jen put na leto dohajal i za jnega je bilo treba imati peneze. Otkut? Kaj z litrice mleka ku su mort prodali teromu mlekaru ili s kakve kirije ku bi Jakop naplatil? A poput druge ki nisu svega trsja imali i on si je rat v bertije potrošil. Sejedno su to bili sveti ludi, mučeniki.

Nam je denes prelepo i zato smu prokšeni. Nezafalniki, veličamu sebe, a kat bi Bogu štel zafaliti, več ti se svet smeje. Kakof Bog? A kaj je tek bilo takve sirotijne kat su deca zrasla za zamuš ili ženidbu. Nejakof ormarek ili psiju je bilo treba kupiti, a v ormarek nekaj i deti. Bome se i krava šuleka pri nekom prodala i komačec zemle je otišel.

Nijova či Roža je zela Iveka Lackoviča komu su govorili Šlukek, sina Mariča Muženičke i Lukiča Lackoviča od Jedanof. Sin Tonča je zel Bareka, jenu zmed tri lepe čeri Iviča Čačkoviča komu se reklo Matušinof. Imali su Števeka, jedinca, ki sat svojum familijum žive na tom gruntu. Ž nemi je i Barek. Puno raneje nek se otselil na Goricu živet, ž nemi je vute male ižice živel i Mikič z ženum Baričom, čerjum od Imbre i Milke Črjnakovoga. I oni su imali sina, Mladena, jedinca. Mikič Lelec je nastradal na Gorice, skoro pret stanom teroga je negva žena dobila dok je delala v vešeraju pri vojske, na erodromu. Bežal je z jene na drugu stranu ceste i podletel pod avuto. Janeku ka je fajn let nadživela Jakopa je med Tončinemi život dogorel. Poput noge naše ludi, i nejin sem les z još nekem drugem spuščal v jamu, jerbo su za onda grobari bili samo Vitek i Čvarček.

O lepote onoga vremena se more govoriti isto koj i o lepote ovoga sat. Sako je v nečem i nekomu lepo, a nekomu ni. Mi smu se igrali graničara,

škole, ili v Preku kaubojof i Indijancof. Večina igre su bile v prostoru, vane. Jedino se po zime kartalo črnoga Petra, šnapsa ili Mice, nutre, v iže. Ima i sat igrajna po vane, ali puno mejne. Večinom deca sediju pret televizijum ili kompjutorom. Ne rezmišlaju puno. Samo preživlavaju ono kaj jem drugi nudiju.

Nekuliko let mega detinstva se sprepletalo z detinstvom Iveka Kuniča Pažulevoga ki je moj jargan. K negvemi sem išel jeno vreme i po nijove krave mleko, tero se v Zagreb nosilo. Po letu smu koj deca najviše išli kopat “kučice pod bregom”, a po zime se f kujne igralo Čoveče ne luti se ili Mice.

Obluk od kujne na stare drevene iže je bil okrenut prama Jakopu i videl si kat je ojd ne do zišel s iže i kaj je delal. Se je tak blizu da se čulo karku i do je komu kaj rekel.

Za onda se tem Kuničom, Roku Pažulevomu, reklo Židovi. Mejd ne od one ki imaju isto prezime se nisu računali Mikič Ive Jožinoga, Lojzek Lola i Gibajnaki. To je išlo samo tri lumere. Rokovu, Vincinu i Mikinu. Do potpunoga dokučevajna zakaj jem se tak reklo nis nigdar došel, ali onuliko kuliko sem k Iveku zalazil, znam da su bili vredni, skrbni i v poslu točni. Ves posel, bilo na zemle, bilo fštale, bilo fiže, točno se zvršaval. Zemle su na jesen na vreme zorali i posejali, na proleče drač spleli, žitek poželi, zmlatili i pospravili. Točnost f poslu je robuvajne, a v robuvajnu se čovek i zmuči. Zmučeno telo išče počinka. I v odlažejnu na nočni počinek i v ranom zdigajnu, ovi ljudi su bili točni. Eto, potom su ljudi z ove lumere bili poznati. To je onda i drugemi bil potstrek da budeju v životu takvi ili slični nem. Morti su zato ljudi f selu med sobom govorili: si koj židov, Pažulof. Pot tem, židof, se mislilo dobro, vredno, točno.

Ja sem vu to detijne vreme, družejne s temi ludmi imal nesvesno. Nekaj malo koj Ivekof pajdaš, a nekaj malo i potom jerbo su i oni bili cirkveni ljudi. Bili smu nekoliko put i domištranti župnikom, vlč. Ladislavu i negvomu bratu vlč. Mijeku. Ivekof tata Rok, a još više mama Milka, Raščanka, rodom Korenika, su išli f cirkvu i kuliko su mogli kat je bilo treba župniku pomoč, pomagali su. Jeden od foringašof kat se pedesetpete išlo v šumu Dragu, ober Peršinofoca, po drevo za plot odrskog grobja, bil je i kum Rok. Mi smu ga tak zvali, kum, jerbo je Rokof otac Miško memu tate bit fermani kum. I kat se išlo po kamejne za oltar odrske cirkve v Trjne, de je službuval župnik Franjo Šeper, foringaš med muži ki su vozili je bil Rok. Ak bi kum Rok i našel nejakof razlog ili se premišlal je li iti ili ne iti, kuma Milka ga

je z lepemi rečmi navek privolela. Ona je odvaguvala kaj je preče, a kaj se more kešneje narediti. Za jnu je pomoč župniku bila svetijna, zalogaj za vekuvečni život. Negda su f posel upučevali Miška po prezimenu Felan, ki je pri jnemi od male nog. On je sin Rokove sestre Jane i Franceka Felana z Odre, a imal je još: Katu vdanu v Mraclinu i Rožu ku je dopal gruntek. Brat Lojz se priženil v Reliču de i sat žive.

O nekemi Pažulevemi sem samo imal prilike poslušati, a nis je nigdar upoznal. Primerice Rokovu sestru Doru. Ona je otišla zamuč tem v Lupoglaf čez teroga sem se 2004. prepelal prvi put v životu, kat smu išli z Karmela v Kloštru od č.s. Jagice Lackovič.

Eto, skoro šezdeset let mi je bilo treba da Lupoglaf vidim svojemi očmi, a ne samo na zemlovidu. Za te lude z Lupoglava su govorili da su zidarili po Mlake, na prekretnica stoleča. I moju štalu i puno iže i štale po selu su Lupoglafci zezidali. Nijovo se zidajne po lepemi fugami poznalo.

Osim sester Jane i Dore, kum Rok je imal i dva brate ki su otišli v Ameriku. Odonut se nisu nigdar vrnuli. Po pripovedajnu, brat Lojz je bil ledičen, a brat Ivíč se po slike oženil z Mlake. K nemu je otišla Janič, čer Judice Cujnkove. Vu vreme tero opisuvam, celo selo je vozilo mlet žitek za šrot, žgančenu melu ili melu za kolače i gibanicu k Todeku Jedanovomu. Rok Pažulef je imal svoj mali melinek na kamen i rajtalicu za kokoruzu. Vu jne se stručina odvajala od kuruze i putovala na drugi kraj. Mi smu doma imali rajtalicu, ali se se mešalo, stručina i kuruza. Ova Rokova je bila stroj.

Nu, ovo se ne bi bilo spomena vredno, da ti ludi poput one pri Pope v Dolencu, pri Korilofčanu ili pri Zvonare na Ceste, celi život nisu bili tuliko okrenuti životu za drugoga. Ovi su svojem životom pomagali živeti Mišku, komu je život v nečemu prikračen i ni nijova krv. Denes bi o tom pripovedale Udruge, socijolne službe i još bi se kojekakve zaštitnikof javlalo. Kad malo rezmislim, ozde se na najboli način uložena dobrota vrnula. Miško je otpratil na put u večnost vujca Roka, komu su na žalost pri kraju života nogu ocekli, a posebno je svoju plemenitost ku mu je Bog dal, iskazal strplivo dvoreči vujnu Milku do smrti.

A leta je bila marot i f postele. Pri jnemi je leta živela i majka z Rašč. Ne je bilo ime Magda, a kat je je f Rašče mrl muž Bartol Korenikof onda se nastanila pri Pažulevemi. Tu je moleč oči zaklopila. Miško je i oko cirkve rat pomagal, dok je mogel. Kaj sam, a kaj bi ga kumi znali poslati. Posebno je kuma Milka znala reči: Mijo otijdi, pomori župniku. Sat je već slabeji, a i v hodu mu se čita da ima sedamdeset let.

Ž nega čitam Isusove reči o Kraljevstvu nebeskom. Če je i nepismen i čitati ne zna, otkat pametim ide f cirkvu. Poslušá reč Božu. Sigurno je da si on Evandjelja i propovedi vu sebe tumači drugoč od nas, ki mislimu da smu mentalno čisti. Oni živeju po osećaju. Negvu osećajnost za betežnika sem osetil i ja, kat sem si prst odrezal. Od se familije ni bilo nikoga. Miško je došel. Nad menum je žalual i splakuval se kat sem jemput nakresan na posteale ležal. Kuliko je samo put Lubice Kolaričkine priredil mehin za Božične jaslice, bor nasadil i f cirkvu ga zanesel.

Veći del ovoga opisa odnaša se na život ove moje opisanikof i život f stare drevene iže. Nakon kak smu se jeno vreme razišli, opet smu se, kat je došla doba za ženiti, našli na tragu iskajna životne suputnice. Iveka je tragajne otpelalo na Ples. Oženil se v novu ižu ku su naredili na negdajnem vrčaku z Plešankum Baricum, čerjum Jure Plepeliča komu su govorili Suva. Na Mlake je imala tatu, Bareka Zbrega. Števek Zbrega je je bratič. Ivek, Baričin brat po špotu Čubek je oženil Lomičanku, čer Štipice Deveričevoga, Šteficu. Ivek Pažulef je z Baricum imal troje dece. Nažalost, zarana su bez mame Barice ostali. Nastradala je na putu za Tursku, kam je išla kupuvat prjnke za trgovinu. Ivek je ostal dovec, a život mu osmišlevaju deca: Danko, Jurek i čer Kristina, po ke je i deda. Nektere posle ke su delali i v vreme otkut sem počel oj nemi pisati, samo v mejnem obujmu, još navek obdelava, do? Miško Pažulef!

Komu Bog na jene strane zeme na druge mu da obilja. I Miško spada med milenike Božje te fele. Kat se budu na Mlake davala imena vulicam ne bi se Miško smel zaobjiti. V Zagrebu je jen takof koj on dobio vuličnicu. Spaja Cvetni plac i Masarukovu. Zove se Miškecof prolaz. Več sem rekel kak je Miško rat pomagat tete Dorice zmetati robu z šleperof ke su z Nemačke dopelovali pomoć za prognanike. Onem ki su se sklajnali na Mlake za vreme rata. A više put su baš ti kemi je pomoć trebala, okretali pleča i otajali. Vrnuli su se kat su videli da je kamion prazen i roba složena za dati.

Miško je zagazil v osmo desetleće živlejna i teže hodi. Sečam se kak se pred pedeset let fletno znal voziti na beciklinu f “Tekuće”, kak smu rekli za vodu tera je od Jakušefca čez “Preko” tekla prama Mičefcu. Na jenom mestu je voda bila fajna široka i gliboka. Dost da su oni ki su znali mogli plivati. Med temi ki su znali je je lepi broj plivajnu naččil Miško. Najprije na zakrpanom traktorskom šlafu, a kat se malo reskuražil, onda ga je još malko pridržaval, a na kraju i pustil. Mene to ni uspelo, jerbo mi je v glave

stalno bilo ono kaj su moji doma govorili: nejdi v gliboko buš se ftopil. A baš su se nekak pedesetdruge i potopile one dve dekile o kemi sem već pisal. Oni koražnejši su ipak svladali, bar tehniku plutajna. Ja niš. Sekira. Te “tečajje” je Miško imal v Nedele, posle obeda. Osim mene ki nis uspel, kandidati: Ivek i Branko Pažulevi, Medek, Števič Šimčev, pokojni Miro Rendulič i nekuliko dekel su svladali gradivo. Nit se više ne sečam se ki su se onut motali jerbo je i z “bagera” dohajalo jato kupačof v “Tekuće”. Vu denešnje vreme su ti dogođaji teški za razmeti.

Z toga grunta su osim dekel, Jane vdane na Odru za Franceka Felana i Dore ka je otišla v Lupoglaf, otišli v beli svet i dečki: Lojza i Ivič. V Ameriku. Lojz se ni ženil, a Ivič je kak je to za onda išlo, po slike nasnubil Janiča, čer Judice Cujnkove. Judičina iža je bila drevena, ozde kak je Drageca Cujnkovoga Dajdeka vrt. Ove dve dečkom ja ne poznam i ne znam da bi dohajali v stari kraj. Janič je bila jenput ili mort dvaput. Jem put sem se žnum i rukuval pred cirkvum. Kat su te dekile i dečki otajali z doma, gospodarara i gospodarstvo se vagalo potom kuliko zemle imal, je li imal kojna i kuliko, kuliko kraf i teličof, ždrebičof, svijn. Ako je dvorišče bilo tak kak su naša denes da travu po jnemi kosimu, to se reklo da su slabi gospodari, nikakovi. I štala se gledela, je li drevena, je li zidana.

Pažuli o kemi ovo pišem su po poslu i maru oko jnega bili med prvemi v selu. Nijove štale su imale zajednički krof. To se more videti i denes da je tak koj i pred pedeset let. Iže su imali rezdvojeno. Zdesna je bil Miškof Rok, sredok je bil Imbrič, ki je imal sina Vincu i čeri Rožu i Mariča, a nalevo gledeč s puta je ižu imal Ivič komu su govorili Dovec, a imal je sina Miku. Ti su muži za poslom bili lakomi, ali su zato sega spram noge v selu više imali. Ove stareje muži ja ne pametim. Pametim Roka o kom sem već nekaj rekel i Vincu o teroga bi sat rada spomenul.

Kak je to mejne više za onda, a i denes je, Vinca je snubil na nekuliko mesti. Ze spominka moje pokojne tete z mamum svatil sem da je snubil moju tetu ka je otišla v samostan. A Vinca kak i ovi drugi Pažulevi dečki su dobro stali na ženske burze če su b,aš bili mužaki vrbarci a ne plementaši. Pa kat su mogli zebirati, zakaj nebi. Kuliko sem razmel, Vinca je potražival da bi se s tetum k Pažulom prepisala zemla v Otočecu. Na te zemle ku su partizanske vlasti zele 1945. dopelana je zgrada kaj smu je rekli šupa, a od iste je oteta Puse Brigleviču, Goričkomu vlastelinu. Teta je bila z ponudum žalosna, pak je snoboku po tekliču otposlana poruka “da je ona siromašna, a on ako mu treba zemle, nek si ide v Otočec nagrabiti vreč kuliko got oče”.

Za onda se jako gledelo kak se budeju mladiči sparili. Preporuka je bila da plementaš zeme plemensku deklu, a nikak vrbarsku. Gledelo se da dekla bude čem z bližega, da bu bliže zemla ku bu dobila v miraz. Bože oslobodi da bi dekla bila z Mičefca ili još z dalega. Znalo se dogoditi da se ženidba reskopala ako bi zemla bila primerice na Medvenke ili pod Grabum. Denes se stoga čita dalekovidnost, jerbo su mejne više se zemle ke su bile bliže selu skockane i za dvorna mesta prodane.

Žne su nukeki ili prenukeki od one ki su se na jnemi mučili zvekli nekuliko penez i popravili si gospodariju ili pokupili avute i na moru iže. Kaj je vredilo onem ki su dobili kak berek na Šilokovine ili Kozjače, premda su v denešne vreme i to poželna mesta.

Kak je moje mamestare teta bila vdana za Dovca Pažulevoga onda smu još i mi deca tem Pažulevem govorili tetec ili ženami teta.

Ovaj tetec Vinca Pažulef je zagledal jednu od više čeri suseda Marka, istoga prezimena, Kunič. Zebranica je bila Jaga. Puno put sem čul v spominku zmed mamum i tetum Magdicum kak su rekly da su Markove dekle bile sve feš i lepoga gizdavoga držajna. Nektere od te ludi sem ja poznal i za onda pozdravlal z Falem Isus. Teca Vince se sečam da je k meše dohajal v trifrtalnom kaputu, komu se reklo reglec.

Teca Jaga je bila v cirkve redovita, nu ni minula ni jedna Nedela da ne bi išla. Posebno kat je župnik Loina počel na Mlake služiti Mešu saku Nedelu. Još sat koj da mi je pred očmi nezina figura ku osvetluva sjaj blagoslovljena ognja na Veliku Subotu. I nezina slika kak v klecalu z još žen moli krunicu za svibajnske pobožnosti. Nejine sestre, Dora vdana v Dolencu za Iviča Trumbetaša komu se reklo Čaruga i Bara vdana za Franca Glagoličevoga Bigara nisu baš bile tuliko oko cirkve. Se je, koj i Jelu ka je bila v zamuže pri Števeku Bradašičevomu veže jeno. Imale su po jeno dete.

Tetec Vinca i teca Jaga su imali Iviča komu se reklo Prđek. On se oženil z Rašč, a žena se zove Zora. Mirni su to i vredni ludi. Ivič mi je v glave da je nekaj malo znal dojt k meše ali ne baš kuliko su negvi. Jeno je vreme Ivič bil nakupec i pretržec po sejme. Sečam se da je i on imal škarje, i poput Vajdine ili Slemenove nakupcom zerezuval nejakve znake na kravskemi ritesnicami.

Ivič i Zora, Raščanka od Krajcarof imaju dvoje dece. Nenu ka je zela doselenca Želka Mihalja i sina Zvonka. Po te svoje dece su višestruki

deda i baka. Bil bi greh kad bi zaobišel i dobru pobožnu Želkovu mamu gđu. Mateju i dedu Đuru. I to su cirkveni ludi. Spomenul sem i Zvonka. Negvu ja ženu ne poznam. Čini mi se da i oni imaju za sat dvoje dece i da živeju z Ivičom i Zorum ozde mam prek puta farofa. Na vuglu Školske i Smendrovičeve vulice, a ograjeni su z železnem visokem plotom ki ima na vrhe špice da se napikneš, a ki svedoči da on, koj i mesar Števek Fiolič z Male Mlake spada v elitni sloj denešnice.

Mam vuz Vince Pažulevoga ižu bila je sukašnica Mike Pažulevoga Dovčevoga. Dovec su govorili Mikinomu ocu Iviču ki je bil ožejnen od Glagoliča. Ivičova žena Roža je bila sestra me mamestare Jagice, od Šnajderove.

Ta ženidba je bila poznata potom kaj su nezini doma i nezina rodbina kipe od svecof i svete slike okrenuli prama stene dok je svadba prešla. Reklo se da se i Jezuš plače kaj plemenska dekla ide v zamuš k mužom vrbarcom, a Pažuli su bili vrbarci.

To je taj slučaj o kom se po selu, a i po okolice duže vremena pripovedalo, a i den denes se još neki stareji ludi toga setiju. Ot toga vremena počimle razdor zmed plementaši i vrbarci i sramota da plemenska dekla ide f takvu ižu.

To je još bilo vreme kat čovek ili žena nisu bili "Svega tela gospodari". O tom do ti bu muž ili žena dogovarjali su se starci ili nekteri ot familije, ki su imali malo veči jezik. Kat su se takvi zeli, veza je potrajala do kraja života. Vredelo je pravilo: "V dobru se ne uzvisi, a v zlu se ne ponizi" i izreka: "Š čem se ovca stidi, s tem se koza diči".

Stoga se moglo ščitati, do je razmel, kakof čovek ili žena trebaju biti. Denes nek samo nekaj nekteromu ne paše, gotovo. Nemaju ludi srama, ak se budu rezišli da plujeju po svetom Sakramentu Ženidbe i po Isusu, a bome i po onemi ki su je dopratili do oltara i ki su čuli prisegu i privolu – samo smrt.

Ova veza o ke pišem ni bila dugoga veka, jerbo je mladu i blagoslovlenu sneju nekteri napasnik kakve je za onda bilo, Tkalec Jožef, isto kakve i v denešne vreme ima, napastuval i zdušil v Jankovičeve jame v Mičevcu. Tu je z drugemi mlačkemi ženami prala konople. Na fletno potom je žena mrla, a Ivič Pažulef odovel.

Moja mama i nezina brača su Dofcu govorili tetec Pažulef. Ja o tem Iviču znam tuliko po pripovedajnu moje mame, a Mike Pažulevoga negva sina teroga je dobil z Odrčicum od Pisačičof, se sečam dost dobro. Tam sem teri put znal z Ivekom Pažulevem i dojt, jerbo je Mikin nuk Branko bil moje starosti, i ž nem smu pajdašili.

Mika je bil ožejnjen z Klarum od Korenikove, z Rašč. Imali su sina Jožiča i čer Lubicu ka je otišla na Goricu k Lacku Šipušu v zamuč.

Ne se slabo sečam, ali se sečam nezinoga sina komu su govoriti Braco, a bil je isto naš jargan i dolazil je na Mlaku na ferje, kakti k dede i bake. Kad bi ga sat videl, nis siguren je li bi ga poznal, jerbo je već odonda fajn let prešlo. Jožič, sin od Klare i Mike je bil ožejnjen z Odre i zarana je mrl . Žena još ranije. Ne opče ne pametim, a Jožiča nekaj malo. Imali su kak sem spomenul sina Branka i čer Lubicu ke se reče Lubič.

Lubič i Branko su odrastali z dedum Mikum i bakum Klarum, ke se sečam da se s trgovinum bavila. Ni to bila trgovina kakva je denes. Pod reču trgovina se za onda skrivala samo velika muka. Trebalo je na vrtu nakopati krumpera, merlina, peršina i nabrati vugorkof ili mahune i onda se to otcuglati v Zagrep na plac. Denes bi to retko do štel iti delat. Bome Klara se je toga nanosila i s tem skrbela za život, a Branku i Lubice za detinstvo.

Jeno vreme je pri jnemi pomagala žena ka je bila više onak koj sluškijna. Milka je je bilo ime, a imala je i čer. Čeri je bilo ime Fanika. Fanika je išla z nami na Mlake v školu. Prezime je je bilo Podleseck. Nejakve četrdeset let sem zgubil spred oči Milku i Faniku. A kaj je kešneje bilo? Milku su Pažuli splatili i ona si je kupila drevenu ižicu i gruntek na Lukofcu, već na kraju sela kak se ide prama Dubrajncu. Kad smu išli Vukomerič v trsje, onda su stareji rekli tu ti je Milka, i da žive z nejakvem čovekom komu je ime Miško.

Navodno da je veliku zidanicu polek ne naredila Fanika ka se vdala i z Nemačke tu ižu zezidala. Na žalost, Milka je prede nekuliko let jako tužno završila. Nu je nejakof nasilnik ki je pobegel z Lepoglafskoga rešta vlovil v kuruze de je brala bažul i tu ju vubil. To je bilo tak strašno da je čak i v novina o tom pisalo.

Kak smu rasli i vreme odmikalo smu se rezišli saki na svoju stranu. Branko je išel i završil strojarsku tehničku školu v Klaičeve, a Lubica ekonomsku. Deda i baka su pomrli, a Branko i Lubica su se poženili.

Brankovu ženu ja ne poznam. Znam samo za nijovoga sina ki žive z materum v nove iže ku su naredili prek puta stare. I sin je već ožejnjen, a Branku je fajn let kaj je od srčanoga tlaka vmrl. Lubica je naredila novu zidanu ižu i vu jne živela z dalmatincom doktorom Šoljakom za teroga je bila vdana. Ž nem je imala dva sine. Život nisu uspeli dogotoveti skup jerbo je doktor sreću drugde našel. Ozde je se ostavil.

Stari grunt na teroga sem ja negda zalazil su prodali nejakvomu Bosancu ki je v negdašne štale naredil limarsku radionicu.

Ja sem možda stvarno trebal biti “pop” kak je to za mene navek govoril pokojni stric Lovrek, kat se rada vraćam na cirkvu i nu spomijnem.

Ove ludi o kemi sem napisal ove par redof se ne sećam da bi se kaj oko cirkve motali. Mika je kuliko pametim tu i tam išel, a Klara niti tuliko. Tak valda ni nijovi potomki nisu tu navadu stekli. Velim, ovo na mene ne spada, ali tak, dojde mi na pamet. To su bili zajdni “bogataši” pri Pažulu.

Konec II. déla Turopolskoga vugliča, a III. dél bu vu dojduče Škrijne broj 6.

ŽIVLEJNSKI PUTI SPISATELOF (ŽIVOTOPISI AUTORA)**Nevenka Cundeković**

Rođena sam 1963. godine u Velikoj Gorici. Živim u Velikoj Mlaci. Korijeni su mi u ogranku velike zadruge Cundeković tzv. Iščevi.

Prva četiri razreda osnovne škole završila sam u Velikoj Mlaci, a ostala u Velikoj Gorici.

Srednju ekonomsku školu završila sam u Zagrebu.

Radim u Velikoj Gorici u komunalnom poduzeću VG KOMUNALAC d.o.o. u poslovnoj jedinici kontrolinga i računovodstva.

Niz godina bila sam tajnik DVD Velika Mlaka (22 godine), jedan sam od osnivača KUD-a Juraj Suša Velika Mlaka i prvi tajnik istoga. Članica sam Mjesne zajednice – Mjesnog odbora Velika Mlaka. U KUD-u sam radila i kao voditelj folklornih sekcija. Organiziram 20 godina Božićni koncert i sudjelujem u raznim organizacijama i manifestacijama koje organizira KUD. Nekoliko koreografija plesova i običaja Turopolja nagrađivano je prvim nagradama.

Bila sam jedan od suradnika u časopisu VEM, glasilu Mjesnog odbora. Članica sam Župnog pastoralnog vijeća Župe sv. Barbare.

Pišem tekstove - prozu i poeziju na kajkavskom i promičen kajkavštinu kroz sva kulturna događanja u mjestu.

Nadica Kološa

Rođena sam 1951. godine u Ogulincu, malom selu blizu Velike Gorice. Osnovnu školu završila sam u Buševcu, a srednju Kemijsko tehničku školu u Zagrebu. Odmah po završetku srednje škole zaposlila sam se u SDK-a Zagreb, današnja Financijska agencija, međutim kasnije sam Zagreb zamijenila za Veliku Goricu, gdje sam ostala raditi do umirovljenja.

Odmalena sam voljela pisati, ali nešto ozbiljnije kao što je pučka poezija pišem unazad desetak godina, odnosno pišem pretežno na svom

zavičajnom govoru. Izdala sam zbirku pučke poezije 2018. godine pod naslovom "Ti se nedaj zaboravu", a moje pjesme objavljene su u više zajedničkih međunarodnih zbirki poezije nakladnika Kulture snova iz Zagreba.

Članica sam Udruge za promociju kulture "Kultura snova" iz Zagreba, Udruge umjetnika "SPARK" Velika Gorica.

Pisanjem na lokalnom dijalektu nastojim očuvati hrvatski jezik - da ne zaboravimo naš kej i kaj i naše stare.

Dr. sc. Boris Kuzmić

Rođen je 1973. u Zagrebu. Osnovnu školu Jurja Habdelića završio je u Velikoj Gorici, a XVIII. gimnaziju u Zagrebu. Diplomirao, magistrirao i doktorirao 2006. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s temama iz povijesne gramatike hrvatskoga jezika. Odmah po završetku studija zaposlen je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Držao je nastavu iz staroslavenskoga jezika u Zagrebu i Splitu i povijesti hrvatskoga jezika u Zagrebu. Od 2001. drži nastavu iz povijesne gramatike hrvatskoga jezika i nekoliko izbornih kolegija. Poučavao je hrvatski kao ini jezik na ljetnim školama u Zagrebu i Dubrovniku. Bio je lektor hrvatskoga jezika na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani. Suradivao je na dvama znanstvenim projektima. Bio je mentor pri izradi jedne doktorske disertacije i šesnaest diplomskih radova. Obnašao je niz odsječkih dužnosti.

Objavio je četiri knjige (tri u suautorstvu) i četrdesetak znanstvenih radova, pretežito iz povijesne gramatike hrvatskoga jezika. Recenzirao je nekoliko knjiga, velik broj članaka, sveučilišnih i znanstvenih projekata. Član je Matice hrvatske, Kajkavskoga spravišča i uredništva časopisa Croatica. Znanstveni su mu interesi: fonologija i morfologija čakavskoga i kajkavskoga književnog jezika, jezik suvremenih turopoljskih kajkavskih pisaca, suodnos dijakronije i sinkronije na primjeru suvremene dijalektalne književnosti.

Nikola Maković

Nikola Maković (Mikić, Mika). Rodjen 1945. v iže vu ke i sad žive. Ni čavla ni na jne zabil za života. Otec mu je mrl 1966., a mama 2010. Od 1974. ožejen z Mirjanum, ze Sv.Klare. Imaju četvero dece.

Đurđa Parać, prof.

Đurđa Parać rođena je 1945. godine u Plesu pokraj Velike Gorice gdje i sada živi. Na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu diplomirala je filozofiju i religijsku kulturu. U svojoj sredini djeluje kao slikarica, kolekcionarka i pjesnikinja. Desetak godina vodila je likovnu koloniju pod imenom «Ars libera» koja je djelovala izvan granica Hrvatske i bila prva kulturna razmjena slobodne Hrvatske i Italije, odnosno gradova Riccione i Velike Gorice. Bavi se i društvenim radom. Politički je djelovala kroz HNS i obnašala dužnost vijećnice pri Zagrebačkoj županiji, a HNS-ova Politička akademija dodijelila joj je priznanje za najboljeg vijećnika Zagrebačke županije 2005. godine. Uvrštena je u Antologiju suvremenog velikogoričkog pjesništva.

Pokrenula je biblioteku «Suvremeno pučko pjesništvo Turopolja». Član je Matice hrvatske i voditeljica Turopoljskih večeri Ogranka u Velikoj Gorici. Urednica je i suradnica časopisa Luč kao i članica povjerenstva Matičinog književnog natječaja. Piše recenzije književnih djela.

Ivanka Rožić

Rođena je u Velikoj Gorici 1962. godine. Od rođenja živi u Buševcu, gdje je i započela svoje školovanje. U Zagrebu je završila Pedagošku gimnaziju, a 1992. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu stekla zvanje odgojiteljice predškolske djece. Radi u Dječjem vrtiću "Velika Gorica" više od 25 godina. Promovirana je u odgojiteljicu mentoricu 2014. godine.

Na književnom i zavičajnom izričaju piše prozu, poeziju i igrokaze, koje objavljuje u časopisima za djecu. Svoje tekstove "provjerava" u radu s djecom. Sudjelovala je u mnogim projektima, između ostalog pripremila (s kolegicom i djecom iz vrtića u Buševcu) Dečji kulturopolski vodič. U suradnji s POU Velika Gorica i ilustratorom Danijelom Deverićem izdala je slikovnicu Ptičice u turopoljskom vrtiću.

Vladimir Stepanić

Rođen je 1960. godine u Velikoj Gorici. U rodnom gradu završio je osnovnu školu, a zvanje ekonomista stekao je u Ekonomskom obrazovnom centru „Boris Kidrič“ u zagrebačkoj Medulićevoj ulici. Cijeli radni vijek proveo je u Velikoj Gorici, na radnim mjestima u Upravi prihoda općine Velika

Gorica i VG Vodoopskrbi, a potom se okušao i kao samostalni privrednik. Danas je zaposlenik Gradskog stambenog gospodarstva Velika Gorica. Živi u Velikoj Gorici, u obiteljskoj kući sa suprugom Baricom, djecom Markom i Ivanom te zetom Damirom.

Od najranije mladosti društveno je angažiran, počevši od kurilovečke omladinske organizacije i ferijalne družine, a potom je već sa 25 godina postao najmlađi predsjednik u povijesti NK „Udarnik“, Kurilovec te se u klubu zadržao punih 40 godina, a tamo je i danas kao član Nadzornog odbora. Bio je član Izvršnog odbora Nogometnog središta Velika Gorica te predsjednik Zajednice sportskih udruga Grada Velike Gorice. Bio je i član Gradskog vijeća te Poglavarstva Grada Velike Gorice, a nakon toga predsjednik gradske turističke zajednice. Voli se prihvatiti i pera i pisane riječi, a tu sklonost gaji od srednjoškolskih dana, iz kojih datiraju i prva priznanja i nagrade za njegove literarne pokušaje i uradke.

Ljubav prema pisanju dugi je niz godina bila potisnuta i u drugom planu zbog brojnih sportskih i društvenih obaveza. No, u nekoliko posljednjih godina taj se odnos bitno mijenja pa se stihovi i proza sve više nameću kao novi izazov i zadovoljstvo.

Neizmerno poštuje i ljubi svoje Turopolje i svoj „kaj“.

Stjepan Zlodi

Rođen je 1969. na blagim padinama Vukomeričkih gorica koje domaći zovu još i Bregima, a povjesničar Juraj Ćuk je smatrao da se to nekad zvalo Pomen gora. Oženjen je i otac troje djece. Srednju školu završio je u V. zagrebačkoj gimnaziji koja je u to vrijeme nosila ime narodnog heroja. Nakon srednje upisuje se na Filozofski fakultet, informatologiju i povijest. Fakultet ne završava već postaje samouki informatičar. Posao mu postaje tipkanje riječi u nekom od programskih jezika.

Od malena ga je privlačila pisana Riječ. Počeo je sa stripovima, a kad se upisao u gradsku knjižnicu počeo je gutati knjige. U dvadesetima piše pjesme, pokreće i e-zin Mrlje koji je u elektroničkoj formi objavljen na hrvatskoj mreži BBS-ova. Kasnije se prebacuje na prozu, ali ne objavljuje ništa od toga, samo skuplja ideje. Pojavom blogova na hrvatskoj web sceni, pokreće ih nekoliko. Jedan od njih piše na kajkavskom. Najpoznatiji je po blogu Wolfwood's Crowd koji osvaja VIDI nagradu za najbolji hrvatski blog (2007.).

NOVIJA IZDANJA OGRANKA – od 2012. g.

LUČ broj 1 (2012.), časopis Ogranka, 2012.

LUČ broj 2 (2014.), časopis Ogranka, 2015.

Turopoljska poculica Matičin književni natječaj 2009. do 2013., zbornik, 2015.

LUČ broj 3 (2015.), časopis Ogranka, 2016.

Turopoljska čitanka (2. izdanje), priredio Ivo Pranjković (suizdanje s POUVG), 2016.

LUČ broj 4 (2016.), časopis Ogranka, 2017.

Srne u jeseni, pjesme, Slavica Sarkotić, 2017.

Frik iz kvarta, zapisi, Zlatko Majsec, 2017.

Rodoslovlja obitelji Podlapca/ Podlapače, Đuro Mesić, 2017.

Ljudi su glazbala, pjesničko-grafička mapa, Miljenko Muršić/Dominik Vuković, 2017.

LUČ broj 5 (2017.), časopis Ogranka, 2018.

Zvonki koraci djetinjstva, zbirka priča za djecu, Slavica Sarkotić, 2018.

Rodoslovlja obitelji Pišača/Krbave i Tolića, Đuro Mesić, 2018.

ŠKRIJNA turopoljska, broj 1 – 2018., časopis na turopoljskom dijalektu, 2018.

Turopoljska gruda venčecom okrujnena, Đurđa Parać, 2019.

I svaki put kao da je prvi, Marija Ajša Peuc, zbirka poezije, 2019.

Mate Lovrić, likovna monografija, (suizdanje s POUVG), 2019.

JEKA TIŠINE, Zbornik radova o kontemplativnoj molitvi, Anastazija Komljenović, 2019.

LUČ broj 6 (2018.), časopis Ogranka, 2019.

LUČ broj 7 (2019.), časopis Ogranka, 2019.

ŠKRIJNA turopoljska, broj 2 – 2019., časopis na turopoljskom dijalektu, 2019.

LUČ broj 8 (2020.), časopis Ogranka, 2020.

ŠKRIJNA turopoljska, broj 3 – 2020., časopis na turopoljskom dijalektu, 2020.

TUROPOLU z mogega srca, Zdenka Mlinar, 2020.

RazMiniRaj DomOVinu, sjećanja na razminiravanje Hrvatske, Đuro Mesić, 2021.

SLOVÔR, priručni turopoljski rječnik, Stjepan Rendulić, 2021.

LUČ broj 9 (2021.), časopis Ogranka, 2021.

ŠKRIJNA turopoljska, broj 4 – 2021., časopis na turopoljskom dijalektu, 2021.

RJEČNIK BUŠEVSKOGA GOVORA, Ivan Rožić, 2022.

Moj život, Marina Golemac, zbirka pjesama, 2022.

Putopisi njene duše, Ivna Ivanković, zbirka pjesama, 2022.

ŠKRIJNA turopoljska, broj 5 – 2022., časopis na turopoljskom dijalektu, 2022.

IZDANJA U PRIPREMI

LUČ broj 10 (2022.), časopis Ogranka, 2022.

ŠKRIJNA turopŏlska • godina 5. • broj 5. • Velika Gorica, 2022.
Časopis na turopŏlskomu dijalektu

mh

matica**hrvatska**

Ogranak Matice hrvatske u Velikoj Gorici

ISSN 2623-8063

9 772623 806000